

T.C.
Marmara üniversitesi
Eğitim bilimleri enstitüsü
Eğitim bilimleri anabilim dalı
Eğitim yönetimi ve denetimi bilim dalı

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİNİN ÖZEL YETENEKLİLER EĞİTİM
POLİTİKASININ BİLSEM MÜDÜRLERİ VE İLGİLİ ÖĞRETİM
ÜYELERİNİN BAKIŞ AÇILARIYLA DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

ŞEVKET BAŞER KEMAHLI

İstanbul, 2017

T.C.
Marmara üniversitesi
Eğitim bilimleri enstitüsü
Eğitim bilimleri anabilim dalı
Eğitim yönetimi ve denetimi bilim dalı

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİNİN ÖZEL YETENEKLİLER EĞİTİM
POLİTİKASININ BİLSEM MÜDÜRLERİ VE İLGİLİ ÖĞRETİM
ÜYELERİNİN BAKIŞ AÇILARIYLA DEĞERLENDİRİLMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

ŞEVKET BAŞER KEMAHLI

Danışman
Prof Dr. Münevver Çetin

İstanbul, 2017

**Tüm kullanım hakları
M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne aittir.
© 2017**

ONAY SAYFASI

Şevket Başer KEMAHLLI tarafından hazırlanan “Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Özel Yetenekliler Eğitim Politikasının Bilsem Müdürleri ve İlgili Öğretim Üyelerinin Bakış Açılılarıyla Değerlendirilmesi” konulu bu çalışma 25/07/2017 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ad-Soyad

İmza

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Münevver ÇETİN

.....

Juri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. Yusuf ALPAYDIN

.....

Juri Üyesi: Yrd. Doç. Dr. M. Onur CESUR

.....

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Şevket Başer Kemahlı

Eğitim

2001-2005	Burdur Anadolu Öğretmen Lisesi
2006-2009	Dokuz Eylül Üniversitesi/İlköğretim Bölümü/ Fen ve Teknoloji Öğretmenliği Anabilim dalı
2009-2013	İstanbul Üniversitesi /Özel Eğitim Bölümü/Üstün Zekalılar Öğretmenliği Anabilim dalı.
2014-2017	Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı
2016	Marmara Üniversitesi/İlköğretim Bölümü/İlköğretim Matematik Öğretmenliği Anabilim dalı.

ÖNSÖZ

Lise yıllarda başlayan biyografi okuma merakım zamanla bilim adamlarının ve özel yetenekli bireylerin hayat hikayelerini okumam ile gelişti. Bu durum lise son sınıfta iken Daniel Goleman'ın “Duygusal Zeka” kitabını okumam ile birlikte bambaşka bir boyut kazandı. Bu süreçten itibaren artık özel yetenekli bireylerin sanıldığı gibi her anlamda şanslı bireyler olmadıklarını anlamaya başlamıştım. Bu görüşüm özel yetenekliler öğretmenliği bölümünü okumam ile pekişti. Ben de o günden sonra özel yetenekli bireylerin ülkemde en etkili şekilde eğitim almalarının önemini kavramış oldum. Alanım ile ilgili olarak görev yaptığım kurumlarda, özel yetenekli bireyler ve çocuklar ile tanıştım. Onlarla birlikte çalışma şansını yakaladım. Bu sayede okumak ile sınırlı kalmayan teorik edimlerim pratik gözlemlere dönüştü ve onları daha yakından tanıma fırsatını yakaladım.

Özel yetenekli bireylere yönelik olarak ülkem de eğitim sistemini içine alan bir araştırma yapmaya karar verdiğim fikrini tez danışmanım ve sevgili hocam Prof. Dr. Münevver Çetin ile paylaştığımda her zaman olduğu gibi destek buldum ve benim alanım ile ilgili olarak bu başlıkta çalışma kararını birlikte verdik.

Ülkemizin geleceği için en önemli insan kaynağı olan özel yetenekli çocukların bu anlamdaki önemi tartışılmaz. Bu sebeple de tez içeriğinde özel yetenekli öğrencileri barındıran BİLSEM'ler ve özel yeteneklilere eğitim veren öğretmenleri yetiştiren öğretim üyeleri ile görüşerek alan ile ilgili yapılması gerekenlere yönelik bilimsel bir çalışmayı ortaya koymayı amaç edindim. Bu kapsamda yapılan görüşmeler ile aslında ülkemizin bir çok şeyin üstesinden geldiği gibi bunun da üstesinden gelebileceğini ve eğitimcilerin bu konunun önemi hakkında ciddi bir farkındalığa sahip olduğunu gözlemledim. Özel yetenekliler alanı ile ilgili olarak hazırladığım “Türkiye Cumhuriyeti Devletinin Özel Yetenekliler Eğitim Politikasının BİLSEM Müdürleri ve İlgili Öğretim Üyelerinin Bakış Açılıyla Değerlendirilmesi” başlıklı tez çalışmamı sizlerle paylaşmaktan gurur duyarım.

Bu çalışmamda emeği geçen benim her konuda yolumu aydınlatan ve benim için bir öğretmenden çok daha fazlası olan tez danışmanım Prof. Dr. Münevver ÇETİN'e, tezimin içeriği ve şablonu hakkında bana yol gösteren Yrd. Doç. Dr. Faruk LEVENT'e, tezimin içeriğindeki dzenlemelerimde bana yardımcı olan Arş. Gör. İsmail KARSANTIK'a, görüşmeyi kabul ederek benimle görüşen tüm BİLSEM müdürlerine ve ğretim üyelerine teşekkür ederim. Tez çalışmamda verilerin düzenlenmesinde emeği geçen özel eğitim ğretmenleri Merve ASLAN, Ramazan DEMİR, Ebru KISAK ve Hakkari Bilim ve Sanat Merkezi Müdürü Necip KIZILKAYA'ya çalışmamdaki katkılarından dolayı teşekkür ederim. Çalışmamı tez süreci boyunca daima yanımda olan sevgili anneme, babama, çalışma arkadaşlarıma armağan ediyorum.

İstanbul, 2017

şevket Başer KEMAHLI

ÖZET

TÜRKİYE CUMHURİYETİ DEVLETİNİN ÖZEL YETENEKLİLER EĞİTİM POLİTİKASININ BİLSEM MÜDÜRLERİ VE İLGİLİ ÖĞRETİM ÜYELERİNİN BAKIŞ AÇILARIYLA DEĞERLENDİRİLMESİ

Bir ülkenin aydınlık geleceği için belki de en önemli etken kaynak insan kaynağıdır. Bu insan kaynağının doğru değerlendirilmesi için doğru eğitilmesi çok önemlidir. Özel yetenekli bireyler ise bu insan kaynağının en önemli bileşenini oluşturur diye düşünürsek yanlış olmayacaktır. İşbu sebeple de özel yetenekli bireylerin yetenekleri doğrultusunda eğitilmesi ve desteklenmesi hayati önem arz etmektedir. Bu yüzdendir ki özel yetenekli bireyler gelişmiş ülkelerde gerçekten çok önem verilen bir grup olarak ele alınmakta ve eğitimleri için çok önemli düzenlemeler yapılmaktadır.

Bu gün Türkiye’de özel yetenekliler eğitimi denilince akla ilk gelen kurum olan BİLSEM’ler özel yetenekli bireylerin özellikleri doğrultusunda tanındıkları ve yine bu doğrultuda eğitim aldıkları okul dışı eğitim kurumları olarak varlıklarını sürdürebilmiştir. Özellikle son 3 yılda ciddi manada sayıları ve işlerliği artan BİLSEM’lerde yapılacak olan düzenlemelerin ve yönelimlerin doğru olması Türkiye’nin geleceği olan bu çocukların gelişimleri için hayati önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın amacı özel yetenekliler eğitiminde BİLSEM’ler ile yapılacak çalışmalarda BİLSEM’leri en iyi tanıyan BİLSEM müdürleri ve özel yetenekliler eğitimi alanında çalışmaları mevcut olan öğretim üyelerinin görüşlerine başvurulmuştur. Çünkü özel yetenekliler ile çalışmış ve onları tanımış olan bu eğitimciler ülkemiz için ideal olan eğitsel uygulamaları en iyi tespit edebilecek grup olarak düşünülmüştür. Bu eğitimcilerin belirttiği görüşler doğrultusunda özel yetenekliler eğitimi için en ideal eğitsel uyarlamalara yönelik tespitler ve tavsiyeler yapılmaya çalışılmıştır. Görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmış ve onu BİLSEM müdürü, onu öğretim üyesi olmak üzere toplam yirmi katılımcının görüşüne başvurulmuştur. Görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiş olup, görüşmecilerin ayrıntılı olarak veri aktarımını sağlamak amacıyla rahat ve zaman kısıtlamasının olmayacağı zamanlamaya önem gösterilmiştir.

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda yapılan çalışmamız değerlendirilecek olursa, gerek BİLSEM’lerde gerekse de özel yeteneklilere eğitim veren diğer kurumlarda yapılması gereken bir çok düzenleme olduğu göze çarpmıştır. Ancak tüm bunlara rağmen BİLSEM’lerin son 3 yıllık gelişimin umut verici yönde olduğu araştırmaya katılan katılımcıların görüşleri ve mevcut verilerek yola çıkarak anlaşılmıştır.

Bu araştırmada, belli bir olay ya da olgunun derinlemesine açıklanması ve analiz edilmesini amaçlayan nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli uygulanmıştır. Araştırmada amaçlı örneklem çeşitlerinden biri olan ölçüt örneklem kullanılmıştır. Çalışma grubu olarak BİLSEM müdürleri ve Özel yetenekliler eğitimi alanında çalışmaları olan öğretim üyeleri seçilmiş, görüşleri alınırken yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Elde edilen veriler belirlenen kodlar ve temalar doğrultusunda analiz edilmiştir.

Özel yetenekli çocuklara bir takım haklar ve ayrıcalıkların verilmesi, bu eğitim çalışmalarının müstakil kurumlarda örgün olarak gerçekleştirilmesi, özel yeteneklilerin gelişimleri için uluslararası çalışmalara katılması ve devlet tarafından desteklenmesi, BİLSEM’lerin üniversiteler ile olan ortak çalışmalarının artırılması, eğitim fakültelerinde tüm branşlarda özel yetenekliler eğitimine yönelik ders içeriklerinin programlara dahil edilmesi, özel eğitim bölümlerine alan mezunu öğretim üyelerinin alınması, devlet okullarında meslek içi eğitimler ile öğretmenlerin bu alanda eğitim alması araştırma sonucunda ortaya çıkan başlıca gereklilikler olarak ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekliler, BİLSEM, Özel Yetenekliler Eğitim Politikası.

ABSTRACT

EVALUATION OF THE GIFTED EDUCATION POLICY APPLIED IN TURKEY IN TERMS OF BİLSEM MANAGERS AND FACULTY MEMBERS PERSPECTIVES

Perhaps the most important factor for the bright future of a country is the right person. It is very important that this human resource is correctly trained for correct evaluation. It will not be wrong if we think that special talented individuals constitute the most important component of this human resource. For this reason, it is vital that special talented individuals are trained and supported in line with their abilities. In this respect, special talented individuals are considered as a group that is really important in developed countries and very important regulations are being made for their training.

These days, BİLSEM, the first institution that comes to mind when it comes to the education of special talents in Turkey, has been able to continue its existence as special educational institutions where special talented individuals are recognized in terms of their characteristics and in which they have been trained in this direction. Particularly in the last three years, the number of serious manners and the fact that the regulations and orientations to be done in the increasing BİLSEMs are correct are vital for the development of these children, the future of Turkey.

BİLSEM managers who best know the BİLSEMs and the opinions of the faculty members who have been working in the field of special talent training have been consulted in the works to be done with BİLSEMs in the training of special talents for this purpose. Because those trainees who have worked with special talents and who have identified them are considered as the group that can best determine the educational practices that are ideal for our country. In line with the opinions expressed by these trainers, attempts have been made to identify and recommend the best educational adaptations for special talent training. A semi-structured interview technique was used in the interviews and a total of twenty participants, including the BİLSEM director, her

faculty member, were consulted. The interviews were conducted face to face, and it was emphasized that the interviewers would be comfortable and timely to avoid time constraints in order to provide detailed data transfer.

If our work done in line with the opinions of the participants is to be evaluated, there are a lot of things that need to be done in the BİLSEMs or other institutions that provide training to special talents. However, in spite of all this, the opinions of the participants who participated in the research that BİLSEMs are in the most promising direction of the last 3 years development and understood by way of present.

In this study, a state study model was applied to qualitative research methods aiming at in-depth explanations and analysis of a specific event or phenomenon. In the research, one of the purposeful sample varieties was used. As the working group, BİLSEM directors and faculty members who are working in the field of special talents training were selected and semi-structured interviewing technique was used when their opinions were taken. The obtained data were analyzed in terms of determined codes and themes.

The granting of special rights and privileges to special talented children, the realization of these educational activities in the private institutions, the participation of international talents in the development of special talents and the support of the state, the increasing cooperation of BİLSEM with universities, the training of special talents in all branches of education faculties The inclusion of their content into programs, the recruitment of faculty members in special education departments, in-service training in public schools and the training of teachers in this area have emerged as the main requirements of the research result.

Key words: Special Abilities, BİLSEM, Special Talent Education Policy.

İÇİNDEKİLER

ÖZGEÇMİŞ	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	v
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xii
ŞEKİL LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Problem Cümlesi.....	6
1.3. Amaç	6
1.4. Önem.....	8
1.5. Sınırlılıklar	9
1.6. Sayıtlılar.....	9
BÖLÜM II: ALANYAZIN.....	10
2.1. Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kavramları	10
2.2. Özel Yeteneklilerin Erken Dönemlerinde Gözlenen Özellikler	11
2.3. Zekâ ve Özel Yetenek Kavramları.....	12
2.3.1. Zekâ Sınıflaması	13
2.3.2. Özel Yetenek.....	14
2.4. Özel Yeteneklilerin Özellikleri	15
2.4.1. Bedensel Özellikleri.....	16
2.4.2. Zihinsel Özellikleri	17
2.4.3. Kişilik Özellikleri	18
2.4.4. Duyarlık Özellikleri	18
2.4.5. Sosyal Özellikleri.....	19

2.4.6. Öğrenme Özellikleri	20
2.5. Özel Yeteneklilerin Belirlenmesi.....	20
2.5.1. Standart Testler	21
2.5.1.1. Grup Zekâ Testleri	21
2.5.1.2. Bireysel Zekâ Testleri	22
2.5.1.3. Özel Yetenek ve Beceri Testleri	22
2.6. Gelişim Profilleri	23
2.6.1. Anne-Baba	23
2.6.2. Öğretmen Gözlem ve Görüşleri	23
2.6.3. Kontrol Listeleri ve Değerlendirme Ölçekleri	24
2.7. Özel Yeteneklilerde Kariyer Gelişimi	25
2.7.1. Özel Yetenekli Çocukların Eğitimlerine Yönelik Modeller	25
2.7.2. Ayrı Eğitim	25
2.7.2.1. Özel Okul	26
2.7.2.2. Özel Sınıf	26
2.7.2.3. Bireysel Öğretim	26
2.7.2.4. Birlikte Eğitim	26
2.7.2.5. Hızlandırma	27
2.7.2.6. Zenginleştirme	27
2.8. Özel Yetenekli Eğitim Tarihi Gelişimi	28
2.8.1. Özel Yetenekliler Eğitiminin Tarihsel Gelişiminde Eflatun ve Devlet Adamı Felsefesi	28
2.8.2. Özel Yetenekliler Eğitiminin Dünyadaki Tarihçesi.....	28
2.9. Özel Yetenekliler Eğitiminin Türkiye’deki Tarihçesi	33
2.9.1. Cumhuriyet Öncesinde Özel Yetenekliler Eğitimi	34
2.9.2. Cumhuriyet Döneminde Özel Yetenekliler Eğitimi	36
2.10. Türkiye’deki Üstün Zekâlılar Eğitimi Uyarlamaları	48
2.10.1. Özel sınıflar ve Türdeş Yetenek Sınıfları	48
2.10.2. Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Özel Lisesi-(TEVİTÖL).....	49
2.10.3. Yeni Ufuklar Koleji	50
2.10.4. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Eğitim Vakfı (TÜYÇEV)	50
2.10.5. Fen Liseleri	50

2.10.6. Özel Eğitim Bölümü Üstün Zekâlıların Eğitimi Anabilim Dalı	51
2.10.7. Beyazıt İlköğretim Okulu	51
2.10.8. Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM).....	52
2.10.9. Anadolu Üniversitesi Üstün Zekâlılar Bölümü (UYEP)	53
BÖLÜM III: YÖNTEM	54
3.1. Araştırma Modeli	54
3.2. Çalışma Grubu	54
3.3. Veri Toplama Araçları	55
3.4. Verilerin Toplanması	56
3.5. Verilerin Çözümlemesi	56
BÖLÜM IV: BULGULAR ve YORUMLAR	58
4.1. Özel Yetenekli Çocukların Akranlarından Ayrılan Özellikleri	59
4.2. BİLSEMLerin verimliliğinin artırılması için yapılabilecek düzenlemeler	61
4.3. Devlet Okullarında Özel Yetenekliler Eğitiminin Etkililiğinin Artırılmasına Dair Yapılması Gerekenlere Yönelik Görüşler:	65
4.4. BİLSEMLer dışında kalan eğitsel kurumlarda sürdürülen özel yetenekliler eğitimine dair yapılan çalışmalara ilişkin yorumlar:	68
4.5. Özel Yetenekliler Öğretmenliği Bölümü ile İlgili Bilgi ve Görüşler	74
4.6. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Özel Yetenekliler Eğitim Politikası'na İlişkin Yorum ve Görüşler	78
BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER	85
5.1. Sonuç ve Tartışma	85
KAYNAKÇA.....	100
EKLER	107
Ek 1: Görüşme Formu 1 (Bilsem Müdürleri)	107
Ek 2: Görüşme Formu 2 (Öğretim Üyeleri).....	109

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 4.1.	BİLSEM müdürlerinin ve öğretim üyelerinin özel yeteneklilerin akranlarından ayrılan özellikleri.....	59
Tablo 4.2.	BİLSEM’lerin verimliliğinin artırılması için yapılabilecek düzenlemeler.....	62
Tablo 4.3.	Devlet Okullarında Özel Yetenekliler Eğitiminin Etkililiğinin Artırılmasına Dair Yapılması Gerekenlere Yönelik Görüşler.	66
Tablo 4.4.	BİLSEM’ler dışında kalan eğitsel kurumlarda sürdürülen özel yetenekliler eğitime dair yapılan çalışmalara ilişkin yorumlar	69
Tablo 4.5.	Özel Yetenekliler Öğretmenliği Bölümü ile İlgili Bilgi ve Görüşler	75
Tablo 4.6.	Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin Özel Yetenekliler Eğitim Politikası’na İlişkin Yorum ve Görüşler.....	79
Tablo 5.1.	Katılımcıların özel yetenekli çocukların normal çocuklardan ayrılan özellikleri ile ilgili ifadeleri ile literatür karşılaştırması.	87
Tablo 5.2.	BİLSEMLerin daha verimli hale getirilmesi ile ilgili katılımcıların görüşlerini ve literatürün karşılaştırılması.....	90
Tablo 5.3.	Devlet Okullarında Özel Yetenekliler Eğitiminin Etkililiğinin Artırılmasına Dair Yapılması Gerekenlere Yönelik Katılımcı Görüşleri ve Literatür Karşılaştırması	92
Tablo 5.4.	BİLSEM’ler dışındaki özel yeteneklilere eğitim veren kurumlar hakkında yapılan yorumlar ve literatürün karşılaştırılması.	93
Tablo 5.5.	Katılımcıların özel yetenekliler öğretmenliği bölümü ile ilgili görüşleri ve literatür karşılaştırması	95
Tablo 5.6.	Katılımcıların Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin Özel Yetenekliler Eğitim Politikası Hakkındaki ifadeleri ve literatür karşılaştırması	96

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1: Zeka Düzeyleri ve IQ puanları oranları 14

KISALTMALAR LİSTESİ

BİLSEM : Bilim ve Sanat Merkezi

RAM : Rehberlik Araştırma Merkezi

f : Frekans

YLSY : Yurt Dışına Lisansüstü Öğrenim Üzere Gönderilecek Adayları Seçme ve Yerleştirme

BÖLÜM I: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Eğitim programlarının normal düzeydeki bireylere göre hazırlanması özel yetenekli öğrencilerin birçok noktada problemler (uyum sağlayamama, sıkılma, kaygı vb.) yaşamalarına, yeteneklerini geliştirmede ve öğretimsel doygunluğa ulaşmada büyük sıkıntıları çekmelerine yol açmaktadır. Bu sebeple, toplumun % 1.5-2 gibi bir oranını oluşturan bu bireylerin farklı ilgi alanlarına, öğrenme hızlarına uygun eğitim programlarının oluşturulmasına ihtiyaç vardır (vanTassel-Baska, 2005). Bu sayede özel yetenekli bireylerin eğitim ihtiyaçları karşılanabilecek ve yaratıcı yönleri hayata geçirilebilecektir.

Özel yetenekli çocukların eğitiminde birçok farklılaştırılmış öğretim stratejilerinin olduğu görülmektedir. Bunun sebebi özel yetenekli çocuklar için standardize edilmiş bir eğitim programının ortaya konamayışındandır. Çünkü bu çocukların yetenekleri incelendiğinde çok farklı yetenek alanlarına sahip oldukları görülmektedir. Bu açıdan özel yetenekli öğrencilere uygulanması gereken eğitim programlarının bu bireylerin ilgilerini ve yeteneklerini geliştirecek yönde bireyselleştirilmiş olarak hazırlanması çok önemlidir (Ataman, 2003; Davis&Rimm, 2004; vanTassel-Baska, 2005). Bu sebeple de özel yetenekli öğrencilerin eğitiminin de onlar için özel olarak düzenlenmiş içerik ve yöntemler ihtiva etmesi büyük önem taşımaktadır. Başka bir deyişle de özel ilgi ve yetenek alanlarına yönelik derinleştirme ve farklılaştırmanın ders içeriğine dahil edilmesi gerekmektedir.

Özel yetenekli çocukları tanımlarken ki temel amaç onların yetenek alanları doğrultusunda eğitilmelerini sağlamaktır. (Freeman,1998)

Ability + Opportunities/Support + Motivation = Achievement

(Yetenek + Fırsat/Destek + Motivasyon= Başarı)

Özel yetenekli çocuklar, özel eğitim alanının en çok göz ardı edilen ve eğitim olanaklarından yeterince yararlanamayan grubudur. Bilim, sanat alanlarındaki katkılarına, uygarlık düzeyini oluşturmadaki çabalarına karşın, kamuoyunda uygar,

gelişmiş bir toplum olmanın koşulu, engelli bireylerine uygun eğitimin sağlanması ve bu bireylerin bağımsız, üretici ve topluma tam katılımı yapacak yeterliklere ulaştırmak olduğu konusunda görüş birliği bulunmaktadır. Konu özel yetenekli ve dahi çocuklar olunca, aynı kamuoyu bu çocukların yetiştirilmesinde yeteri tepkileri gösterememektedir. Bunun en önemli nedenleri arasında bu çocuklara ilişkin ön yargıların yattığı gözlemlenmektedir. Bu ön yargıların bir kısmını şöylece sıralayabiliriz (Ataman, 2003);

- Bu çocuklar zaten özel yetenekli onlar için fazladan bir eğitime gerek yok,
- Bu çocuklar zaten her ortamda kendilerini geliştirebilirler,
- Bunlara artık eğitim verirse bir seçkinler sınıfı yaratırız bu da topluma üstesinden gelemeyeceği sorunlara yol açar,
- Zaten seçerek öğrenci alan orta öğretim kurumları bu çocuklara yöneliktir, bunun dışında artık bir özel eğitim vermek gereksiz,
- Özel Yeteneklilerle, özel eğitimin ilgilenmemesi gerekir.

Oysa ki tüm bu yanlışlar yanlıştır. Çünkü; özel yetenekli bireyler, kendilerini ifade edecek ortam ve şartları bulamadıkları takdirde bu yetenekleri sönmölenmekte ya da kaybolmamaktadır. Ancak özellikle öğretmenlerin büyük çoğunluğu bu öğrencileri kendi başına her işin üstesinden gelebilen bireyler olarak görürken bu çocukların aslında, öğretmenin klavuzluğuna ne kadar ihtiyaç duyduklarını gözden kaçırmaktadır.

Özel yetenekliler, bilişsel yeteneklerde akranlarından üstün olduğu uzmanlarca belirlenmiş kişilerdir. Normal gelişim gösteren öğrenciler için hazırlanmış olan eğitim programları, özel yetenekli öğrenciler için uygun olmamakta, hızlı öğrendikleri için okulda sıkılmakta ve bu nedenle motivasyonlarını yitirmektedirler (Ataman, 2003). Bu durumun nihai sonucu olarak istek ve şevkte azalma, dolayısıyla da bilişsel işlevlerinin gelişimine ket vurucu ya da potansiyellerinin çok altında pozitif yönde ilerleme gözlenebilmektedir.

Özgün bir eğitsel sistemle, özel yeteneklileri tespit edip yeteneklerine göre eğiten Enderun Mektebi üzerine Avrupalı bilim adamları araştırmalar yapmış ve altı yüz yıl hüküm süren Osmanlı'nın 'en güçlü dayanaklarından biri' olarak nitelendirmişlerdir (Enç, 2005). Ancak bu kültürel mirasımızı yeterince değerlendiremediğimize dair

özeleştiriler yapılmaktadır (Enç, 2005). Endurun Mektebinin bozulma süreci ile Osmanlı Devleti'nin duraklama dönemine girmesinin aynı döneme rastlaması bir tesadüf değil aslında Enderun Mektebi'ndeki bozulmanın bir sonucudur. Bu durum Osmanlı'nın mirasçısı konumunda yer alan Türkiye Cumhuriyeti için maalesef yeterince tespit edilememiş ve günümüzde hala bu çocukların eğitimi noktasında Dünya'nın gelişmiş ülkelerinin çok gerisinde yer almaktadır.

“Üstün Zekâlı Olan ve Olmayan Öğrencilerin Görsel-Uzamsal Yeteneklerinin Düzeylerinin Karşılaştırılması” isimli, Özyaprak (2012)'nin çalışmasında çıkan anlamlı sonuç üzerine aşağıdaki kanıya varmıştır.

Görsel-uzamsal yetenek testleri, özel yeteneklilere özel eğitsel programlara seçim aşamasında çok fazla tercih edilmemektedir. Bu durum, eğitimin ağırlıklı olarak okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerini gerektiren sözel bir kurum olmasından ve akademik alandaki başarının genelde sözel ve matematiksel muhakemeyle ilişkilendirilmesinden kaynaklanmaktadır (Shea, Lubinski ve Benbow, 2001). Oysaki uzmanlar gelecekte bilim, teknik ve mühendislik alanlarında toplumların güçlü bir ekonomi ve yüksek hayat standartları için ihtiyaç duydukları icatların gerçekleşmesinde görsel uzamsal yeteneğin büyük rol oynayacağını ön görmektedirler. Bu yüzden çocukların fizik laboratuvarlarında, mimarî tasarım stüdyoları ya da yaratıcı sanat dalları gibi görsel-uzamsal becerilerini kullanabilecekleri alanlarla daha haşır neşir olmalarını sağlamak kadar, bu becerilere dönük potansiyelleri erken yaşta tespit edecek ölçme araçları geliştirmek de önemli bir sosyal yükümlülüktür. Sözel olmayan alanlarda üstün yetenek gösteren bireyleri teşhis etmek ve destekleme konusunda gösterilen başarısızlığın sadece bu yeteneklere sahip bireylere değil, bu bireylerin gerçekleştireceği mühim katkılardan mahrum kalan toplumlara da zararı dokunmaktadır.(Özyaprak,2012) Yani kitlesel ve toplumsal anlamda bir ulusun kaderi üzerinde hatırı sayılır öneme sahip bu çocukların potansiyellerinin altında seyretilmesi aslında tüm toplumun kaybıdır.

Özel yetenekli öğrenciler ve yüksek yetenekleri olan öğrenciler, düzenli sınıf ortamında onlara meydan okuyacak üst düzey eğitim programlarına ihtiyaç duymakta ve okulda sürekli ilerleme sağlamak için zenginleştirme ve hızlandırılmış programlara ihtiyaç duymaktadır.

Eyre (1997), öğrenciler için eşitlikten söz etmenin, benzer özellikleri olanlar için ortak eğitim planları ve içeriği ile olamayacağını, her bir öğrencinin biricikliğinin dikkate alınarak bireysel farklılaştırmalar yapılarak sağlanabileceğinin altını çizmektedir. Bu açıdan bakıldığında da özel yetenekli öğrenciler özel eğitim kapsamında değerlendirilmesi gereken, normal eğitim programlarından büyük ölçüde yararlanamayan çocuklar olarak karşımıza çıkarlar. Eğitimin bireyin bireysel performansını artırmayı sağlayan bir araç olarak değerlendirilmesinin gerekliliği maalesef gözden kaçırılmaktadır. Genel olarak Dünya’daki eğitsel müfredatlar özel yetenekli bireyleri zaten başarılı öğrenciler olarak düşünmekte ve bu öğrencilerin gelişimi normal çocuklar ile kıyaslamaktadır.

Bu kapsamda günümüzde bilim sanat merkezlerinde laboratuvar ve proje ağırlıklı çalışmalar yapılmakta olup; özel yetenekli öğrencilerin üretkenliklerinin artırılması amaçlanmaktadır. Özel Yetenekli Çocuklar Bilim Sanat Merkezlerinde yetenekleri yönünde eğitim alıp, özel yetenekli oldukları konularda gelişimlerini sağlayacak ve onları tatmin edecek çalışmalara dahil olma imkanını bulmakta ve proje çalışmalarına katılarak kendi alanlarında özgün ürünler ortaya koyabilmektedirler. Ancak; bu durum bu tarzdaki öğrencilerin eğitimi için BİLSEM’lerin yeterli olduğu anlamına gelmemelidir. Çünkü; üzerinde kısmen durduğumuz diğer uluslarda bu çocukların eğitimi ve gelişimi çok ciddiye alınmakta olup bu çocuklar için devlet destekli bir çok imkanlar sunulmaktadır. Bu sayede de tüm ulusun kaderi için önem arz eden insan kaynağının en kadim üyelerinin gelecek profilleri devlet eliyle oluşturulmaya çalışılmaktadır.

Özel yeteneklilerin eğitimlerinde genellikle; ayrı eğitim, zenginleştirme ve hızlandırma modelleri kullanılmaktadır (Yıldız, 2010). Bilim Sanat Merkezlerinde ise eğitim içeriği zenginleştirmenin yanı sıra öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini harekete geçirebileceği boyutların desteklendiği grup ve ortamın sağlandığı bir eğitim içeriğine sahiptir. Ülkemizde ilk Bilim Sanat Merkezi 1995 senesinde Ankara’da açılmış olup bu öğrencilerin derslerini aksatmadan eğitim almaları amacıyla ders dışı zamanlarında derinleştirilmiş ve zenginleştirilmiş eğitim almaları hedeflenmiştir. 2016 senesi itibari ile tüm Türkiye’de Bilim ve Sanat Merkezi Sayısı 106 olup her geçen gün sayıları artmaktadır (BİLSEM bilgilendirme klavuzu, 2016). Bu durum ülkemizde son yıllarda bu konuda devlet nezdinde bir uyanış olduğunun göstergesi olarak anlaşılmaktadır.

Günümüz dünyasında İsrail, ABD, Çin, Rusya, Almanya, İngiltere, Japonya gibi ülkeler başta olmak üzere özel yeteneklilerin eğitimi özel okul, vakıf ve üniversitelerde yapılmaktadır. ABD 1958’de çıkarılan özel bir yasa ile üstün zekâlıların eğitimi konusunda atılım sağlamıştır. Türklerde ise Eflatun’un devlet adamı yetiştirmek için önerdiği eğitim sistemini hayata geçiren Enderun Mektepleri ile ilk Osmanlılar olmuştur. Böylece sistemli olarak üstün yeteneklilerin eğitim kurumu dünyada ilk Osmanlıda gerçekleşmiştir (Uzun, 2004). Bu kurumun kıymeti ve önemi bu gün bile tam olarak anlaşılmamıştır. Ancak ülkemizin bu kapsamda yapabileceği çok atılım vardır. Özellikle genç nüfusa sahip Türkiye’de 5-19 yaş aralığında yer alan yaklaşık on dokuz milyonluk nüfusun içerisinde özel yetenekli olarak tanımlanabilecek öğrenci sayısı yaklaşık olarak üç yüz bin civarındadır, buna ek olarak dahi olarak bu yaş grubunda dahi olarak nitelendirilebilecek öğrenci sayısı ise yaklaşık olarak yirmi bin civarındadır. Bu durum aslında bu çocukların eğitimi noktasında niçin duyarlı olmamız gerektiğini bize açıklayan bir rakam olarak karşımıza çıkmaktadır.

Cumhuriyet döneminde yaparak yaşayarak öğrenmeyi gerçekleştirmek için ülke kalkınmasını köylerden başlatmak üzere, diğer öğrencilere göre yetenekli oldukları tespit edilen öğrencilerin yetiştirilmesi için 3803 sayılı kanun ile Köy Enstitüleri açılmıştır. Özel yeteneklilerle ilgili olarak daha sonra 1964 yılında açılan Fen Lisesi uygulaması vardır. Bunlara ek olarak Anadolu Liseleri, Anadolu Güzel Sanat Liseleri ve 1960’ lı yıllarda üst özel sınıf uygulamaları da sayılabilir. Tüm bunların dışında günümüzde; bilim ve sanat merkezleri (BİLSEM), Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş özel Lisesi (TEVİTÖL), Beyazıt İlköğretim Okulu gibi eğitim kurumları da üstün yetenekli öğrencilere hizmet eden kurumlar arasındadır. Ayrıca üniversite bazında, İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Türkiye’de ilk kez 2002’de “Üstün Zekâlıların Eğitimi ABD”’nı kurmuştur (Uzun, 2004). Ancak bu bölümden mezun öğretmenler daha çok özel okullarda görev almaktadır. Büyük çoğunluğunun da İstanbul ve çevresindeki özel okullarda görev aldıkları gözlenmiştir. Bunun en büyük sebebi bu bölüm mezunu öğretmenlerin kamuda sınıf öğretmeni olarak istihdam edilmeleri gösterilebilir. Sınıf öğretmeni olarak istihdam edilmelerinin temel sebebi ise bu kapsamdaki çocukların eğitimi için özelleşmiş kurumların ülkemizde bulunmayışı gösterilebilir.

Özel yetenekliler eğitimi özellikle son 60 yıllık dönemde modern dünyanın gündeminde olan bir kavram olup, Dünya'nın gelişmiş olarak atfedilen ülkelerinin eğitim politikalarının başlıca gündeminde yer almaktadır. Ülkemizde de bu dönem zarfında çeşitli denemeler olmuş ancak; özellikle BİLSEM(Bilim ve Sanat Merkezleri) dışında sistemli ve üzerinde durulan kapsamlı bir çalışma olmamıştır. Bu durumun ortadan kaldırılması ve bu kapsamdaki tüm bireylerin özel ve kapsamlı olanaklarla eğitim alması hususunda umut verici bir takım gelişmelerin olması için bu çalışma ve benzeri çalışmaların ülkemizde yaygınlaştırılması ve kamuoyunun bu konuya olan ilgi ve duyarlılığının bu konudaki çalışmaların devlet nezdindeki önemini artıracaktır.

Ancak ülkemiz geleceği için en önemli insan kaynağı konumundaki bu bireylerin eğitimi için yapılan çalışmalar hali hazırda yetersiz olup gelişmiş ülkelerdeki emsalleri ile kıyaslanamayacak ölçüde geride kalmış izlenimi vermektedir. Fakat özellikle son yıllarda 'Bilim ve Sanat Merkezleri'nin bu konudaki ilerleyişi ve eğitim sistemi içerisinde kendine yer edinmesi umut verici bir gelişme olarak gözlenmektedir. Şu an için ülkemiz genelinde 81 ilde 106 tane BİLSEM faaliyette olup bu kurumlarda çeşitli branşlardan öğretmenler görevlendirilmekte olup, bu öğretmenler farklı başlıklardaki ders içerikleri ile muhattap olmaktadır. Bu kapsamda özel eğitim alanındaki öğretim üyelerinin; öğretmen yetiştirme politikaları ile BİLSEM'lerin öğretim uygulamaları arasındaki benzerlik ve farklılığın ortaya konulması, uzmanlara yol gösterici bilgiler sunacağı ve alana önemli katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Problem Cümlesi

Özel Yetenekliler Eğitim Politikasının BİLSEM Müdürleri ve İlgili Öğretim Üyeleri Üzerinden Değerlendirilmesi.

1.3. Amaç

Bu araştırmanın amacı BİLSEM'lerin ve ülke politikasının işlerliğini BİLSEM Müdürleri ve özel eğitim alanındaki öğretim üyeleri üzerinden incelemektir. Bu kapsamda ortaya çıkacak sağaltım ülke politikasının birincil ağızdan değerlendirmesi ve

işin mutfağındaki isimlerin eğitim politikasını ve eğitim içeriğini nasıl gördüklerini değerlendirmemizi hedeflemektedir. Bir diğer amaç ise alan üzerine sürekli olarak çalışan bu bireylerin eğitim politikası ve içeriği ile ilgili ne gibi ilave fikirler sunabileceğini araştırmaktır. Bu kapsamda 10 farklı BİLSEM müdürü ve özel eğitim bölümünden 10 farklı öğretim üyesi ile yarı yapılandırılmış görüşme yapılarak yukarıdaki tespitler anlaşılmaya çalışılacaktır. Bu görüşmelerden alınmak istenen diğer bir sonuç ise BİLSEM müdürlerinin ve alan ile ilgili öğretim üyelerinin hangi noktalarda benzer ya da farklı fikirde olduklarını tespit edebilmek, bu kapsamdaki ortak çalışma alanları ve hedeflerini saptayabilmektir.

Konuyla ilgili olarak alt amaçlar aşağıdaki şekilde belirlenmiştir;

- ✓ BİLSEM Müdürlerinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Özel Yetenekliler Eğitim Politikasına ilişkin görüşleri üzerinden, Eğitim Politikalarını ortaya koymak,
- ✓ Özel eğitim alanındaki öğretim üyelerinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Özel Yetenekliler Eğitim Politikasına ilişkin görüşleri üzerinden, Eğitim Politikalarını ortaya koymak,
- ✓ BİLSEM Müdürlerinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Özel Yetenekliler Eğitim Uygulamalarına ilişkin (okul, destek eğitim odası, dernekler, vakıflar, üniversite uygulamaları ve özel kuruluşlar vb) görüşlerini incelemek.
- ✓ Özel Eğitim Alanındaki Öğretim Üyelerinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Özel Yetenekliler Eğitim Uygulamalarına ilişkin (okul, destek eğitim odası, dernekler, üniversite uygulamaları ve özel kuruluşlar vb) görüşlerini incelemek.
- ✓ BİLSEM Müdürlerinin ve Özel Eğitim Alanındaki Öğretim Üyelerinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Özel Yetenekliler için yürütülen eğitim politikasına ve eğitim uygulamalarına dair bakış açılarındaki farklılıklar ve benzerlikler nelerdir?
- ✓ BİLSEM Müdürlerinin ve Özel Eğitim Alanındaki Öğretim Üyelerinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Özel Yetenekliler Eğitim Politikalarına ve uygulamalarının gelişmesine yönelik ne tür öneriler ortaya koymaktadırlar?

1.4. Önem

Özel Yetenekliler Eğitimi Dünya'nın gelişmiş olarak atfedilen ülkelerinde 1950'li yıllardan itibaren sistemli olarak eğitim politikalarına dahil edilmiş ve ciddiyle yürütülmektedir. Son yıllarda ülkemizde de hak ettiği öneme kavuşmaya başlayan bu konu gün geçtikçe daha da üzerinde durulan bir başlık haline gelmiştir. Ancak; ülkemiz eğitim politikasında YÖK-MEB iletişim kopukluğu ve alt amaç farklılıkları gibi nedenlerle eğitim içeriğinin belirlenmesi, eğitim şekli, eğitim yöntemi vb konularda bir koordinasyon eksikliği göze çarpmaktadır. Bu kapsamda araştırmamız bu kopukluğun ne ölçüde var olduğunu ve ortak payda da buluşulan konuları ortaya çıkaracaktır. Ayrıca yapılan çalışma bu alandaki eğitsel faaliyetlerin ilerleyen yıllarda daha verimli yapılması açısından yol gösterici olmayı hedeflemektedir.

BİLSEM müdürleri ve özel eğitim alanındaki öğretim üyelerinin birlikte ele alınması bir anlamda bu alan ile ilgili teorik ve pratik çalışmalar arasındaki algısal ve işleyiş farklılıklarını ortaya çıkaracak olması anlamında da önem arz etmektedir. Bir diğer; önemli çıkarım ise alandaki bireylerin var olan eğitsel çalışmalar ile ilgili olarak edindiği izlenimlerin ne olduğunun saptanmasıdır. Özellikle BİLSEM'lerde görev alan öğretmenlerin bu kapsamdaki yeterlilik düzeyleri veya verimliliklerine olan inanç bizim bu kurumlarımızı daha verimli hale getirmekte çizeceğimiz yol haritasına katkı sağlayacaktır.

Özel yetenekliler öğretmenliği bölümünden mezun öğretmenlerin BİLSEM'lerde yeterince görev almaması ve bu bölümün bilinirliği ve işlerliği de tez kapsamında ele alınmıştır. İlgili öğretim üyelerine ve BİLSEM müdürlerine ayrı ayrı sorular yöneltilerek bu bölüm mezunları ile çalışıp çalışmadıkları ya da bu bölüm hakkındaki fikirleri sorulmuştur. Yine özel eğitim bölümlerinin birleştirilmesi ve bunun özel yetenekliler eğitimine etkisi de ayrıca ilgili öğretim üyelerine sorulmuş ve onlardan alınacak cevaplar nezdinde gerçekleşen uygulamanın etkililiği anlaşılmaya çalışılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma;

1. Sekiz ildeki BİLSEM Müdürleri (Manisa(3), Antalya (2), Tunceli (1), İstanbul (1), Afyon(1), Rize(1), Muğla(1)) ve dört ildeki on (İstanbul (5), Sakarya (1), Düzce (2), Bolu (1), Burdur (1)) öğretim üyesi ile sınırlıdır
2. Bu araştırma 2016-2017 yılındaki verilerle sınırlıdır.

1.6. Sayıtlar

1. Araştırmada çalışma grubunun evreni en iyi şekilde temsil edeceği varsayılmıştır.
2. Araştırmaya katılacak BİLSEM Müdürlerinin ve Öğretim üyelerinin görüşme sorularına objektif cevaplar vereceği varsayılmıştır.
3. Araştırmada görüşmeye katılacak kişilerin özel yetenekliler eğitimi hakkında ön bilgiye sahip oldukları varsayılmıştır.

BÖLÜM II: ALANYAZIN

2.1. Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kavramları

Üstün potansiyele sahip öğrenciler, özel yetenekli olarak adlandırılmalıdır. Bu kavramlardaki anlam karmaşasının en önemli nedeni, sözü edilen kavramların tanımını konusunda fikir birliği olmamasıdır. Kavramların birbirine karışmasını engellemek için öncelikle özel yetenek kavramının tanıtılması faydalı olacaktır.

Özel yeteneklilik kavramı aslında; sanılanın aksine Dünya tarihinde çeşitli kavimlerin bilinçli ve istemli olarak çeşitli amaçlarla nitelikli bireylerin seçilip; istenilen pozisyonlarda görev almaları maksadıyla kullandıkları bir eleme ve seçim şeklidir. Ancak; bu eğitsel yaklaşım şekli devletin ihtiyaçları gözetilerek yapılmış ve bireyin ihtiyaç ve hakları genellikle göz ardı edilmiştir.

Özellikle toplumların demokratik algı düzeylerinin yükselmesi ve modernizasyon sonucu Dünya genelinde; 1950 yıllardan itibaren özel yeteneklilik kavramı keşfedilmesi gereken bunun yanı sıra değerlendirmesi gereken bir kavram olarak algılanmaya başlanmıştır. Özellikle bu yıllarda ülkemizde de aynı şekilde bazı akademisyenler tarafından zaman zaman gündeme getirilen özel yetenekliler eğitimi; yasal zeminde de kendine vuku bularak siyasi ve eğitsel anlamlarda bu bireylerin eğitimi ve eleme edilmesi noktasında bazı adımlar atılmaya çalışılır olarak gözlenmiştir. Özellikle batılı ülkelerde eğitim alma imkanı bulmuş akademisyenlerin duyarlılığı ve konuyu gündeme taşıma gayretleri sonuç vermiş ve kanun hükmünde bazı kararların alınması sağlanmıştır.

Ancak Dünya’ da eğitim sisteminin içerisine sindirilen özel yetenekliler eğitimi ülkemizde muadillerinin aksine eğitim sisteminden ayrı bir nitelik gibi algılanmış ve bir türlü özel yetenekli bireylerin bir takım ihtiyaçları olabileceği ve özel eğitimden; diğer eğitim gruplarında olduğu gibi faydalanması gerektiği anlaşılamamıştır.

2.2. Özel Yeteneklilerin Erken Dönemlerinde Gözlenen Özellikler

Çocuklardaki özel yeteneğin erken fark edilmesi ve bunun geliştirilmesine olanak tanınması, özellikle eğitimciler için son derece önemli ancak bir o kadar da zordur (Wine- brenner, 1992).

Özel yetenekli çocukların erken dönemlerinde gözlenen özellikler:

- Bebeklikte olağan dışı ataklık
- Uzun dikkat süresi
- Geniş hayal ve imgeleme gücü
- Uykuya daha az ihtiyaç duyma, enerjik olma
- Gelişimsel dönüm noktalarına daha hızlı ilerleme
- Keskin gözlem yapma
- Aşırı merak duyma
- Güçlü bellek
- Erken ve olağanüstü dil gelişimi
- Hızlı öğrenme yeteneği
- Aşırı duyarlılık
- Akıl yürütme ve problem çözme becerisi
- Mükemmelliyetçilik
- Sayılar, bulmacalar ve yap-bozlar ile oyun becerisini geliştirme
- Kitaplara aşırı ilgi duyma
- Soru sorma
- İlgi alanının oldukça geniş olması
- Gelişmiş mizah duygusu
- Eleştirel düşünebilme
- İcatlar yapabilme

- Aynı anda birkaç işi yapabilme, yoğunlaşabilme
- Yaratıcılık (Jackson & Klein, 1997; Davis & Rimm, 1998).

Bu özelliklerin bir kısmında yaşlılarından ileri gelişim özellikleri sergileyen özel yetenekli öğrenci, bu yeteneğinin beslenmesini sağlayacak ortama doğal olarak ihtiyaç duymaktadır.

2.3. Zekâ ve Özel Yetenek Kavramları

Zekânın geçmişten günümüze çeşitli yaklaşımlar tarafından çeşitli tanımları yapılmaya çalışılmış, konuyla ilgilenenler kendi algılarına ve araştırmalarına uygun bir zekâ tanımı yapmışlardır. Araştırmacıların her biri, zekânın ayrı bir yönünü ön plana çıkararak zekâyı tanımlamaya çalışmıştır. Bazı araştırmacılar bireyin çevreye uyumunu on plana çıkarırken, bazıları performansı, bazıları ise sonuçta ortaya çıkarılan ürünü zekânın varlığının ve düzeyinin en büyük göstergesi olarak kabul etmiştir.

Piaget (1973)'e göre zekâ, “bireyin çevreye uyum sağlayabilmesi” (Akt. Senemoğlu, 2004),

Gardner (2003)'a göre ise “bir ya da birden fazla kültür için değerli olan bir ürünü ortaya koyma ya da problem çözme yeteneğidir ve birden çok çeşidi vardır (Akt. Yonus, 2007).

İlk zekâ testini geliştiren Binet'e göre zekâ, yönetim, uyarılma ve hükmetme olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır. Yönetim neyin yapılması gerektiğini ve becerikli bir şekilde nasıl yapılması gerektiğini bilmek, uyarılma, görevin yapıldığı sırada seçilen ve kullanılan stratejinin izlenmesi; hükmetme ise, bireyin kendi düşüncelerini ve davranışlarını eleştirebilme becerisidir (Akt. Leana, 2005).

Thorndike (1927) ise “doğuştan gelen ve sonradan gelen zihinsel çağrışımların toplamı” olarak kabul etmiştir (Akt. Dağlıoğlu, 1995).

Geniş anlamda bakıldığında zekâ kişinin anlama, kavrama ve öğrenme kapasitesidir (Akt. Uzun, 2006).

Stern (1912), ilk olarak zekâ yaşının kronolojik yaşla bölündüğünde çıkan oranın zamanla değişmeyebileceği varsayımını ortaya atmıştır. Terman, Stern'in varsayımından yararlanarak bu oranı "IQ" olarak tanımlamıştır (Akt. Dağlıoğlu, 1995).

Zekâ Yaşı

(IQ) Zekâ Bölümü = ----- x 100

Takvim Yaşı

2.3.1. Zekâ Sınıflaması

Dünya Sağlık Örgütü tarafından, zekâ bölümü (ZB) hesaplamalarına göre zeka; aşağıdaki zekâ sınıflamasının kullanılmasını önermektedir:

Dünya Sağlık Örgütü'nün Önerdiği Zekâ Sınıflaması:

0- 20 Derin Zekâ Geriliği

21-35 Ağır Zekâ Geriliği

36-49 Orta Derecede Zekâ Geriliği

50-69 Hafif Derecede Zekâ Geriliği

70-79 Sınırdaki Zekâ

80-89 Donuk Zekâ

90-109 Normal Zekâ

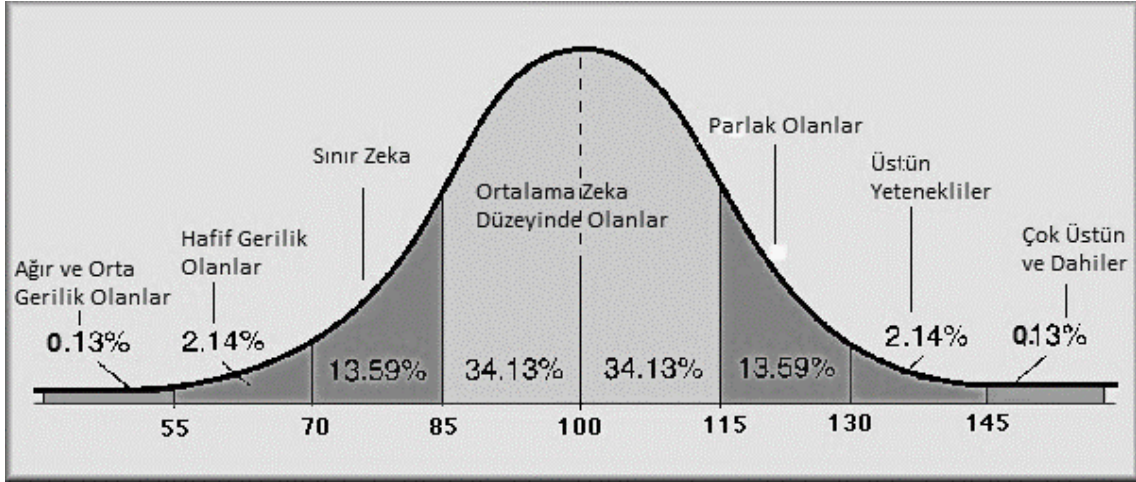
110-119 Parlak Zekâ

120-129 Üstün Zekâ

130-... Çok Üstün Zekâ

Zekâ testinden alınan hangi puan aralığının üstün zekâ olarak kabul edileceği araştırmacıların inisiyatifine bırakılmış durumdadır. Bazı araştırmacılar 110 IQ'yu yeterli kabul ederken, bu rakamı 120-130 olarak belirleyenler de bulunmaktadır. Dünya sağlık örgütü'nün önerdiği ve bu alanda araştırma yapan araştırmacıların çoğunun belirttiği üzere, zeka bölümü (IQ) 130 ve üzeri olan bireyler üstün zekalı olarak kabul görmektedir (Uzun, 2004). Bu rakam kabul edilirken normal dağılım eğrisinin üst yüzde ikilik kısmı baz alınmaktadır. Bir diğer ifadeyle kendi akran grupları arasından rastgele

seçilen gruptan yüzde doksan sekizinden zekâ bölümü olarak daha iyi performans gösteren çocuk özel yetenekli olarak kabul edilmektedir.

Şekil 1. Zeka Düzeyleri ve IQ puanları oranları (Clark, 2015)

2.3.2. Özel Yetenek

Günümüzde normal üstü zekâlı ve özel yetenekli kavramları birbirinden farklı düşünülmemekte ve birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Bu anlayış yanlış olmamakla birlikte bazı noktalarda eksiklik taşımaktadır. Şöyle ki:

Özel yeteneklilik kavramı, üstün zekâyı içerisinde barındırırken; normal üstü zekâ kavramı, sadece zekâ testlerinden 130 ve üzeri puan dilimini kapsamaktadır.

Özel yetenekliliğin, zekâ bölümünün (IQ) 130 ve üzeri olmasından baksa aşağıdaki kavramları da içerdiği belirtilmiştir (Uzun, 2004).

- Ortalamanın üstünde yetenek düzeyi
- Yüksek düzeyde görev sorumluluğu
- Yüksek düzeyde yaratıcılık
- İleri düzeyde motivasyon

Feldhusen ve Kolloff (1986)'a göre ise üstün yetenek; özel yetenek, genel beceri, kendilik kavramı ve motivasyonun bileşkesidir. Mönks (1992) bunlara, arkadaşlara karşı yakınlık, yaşam olaylarına karşı yoğun ilgi ve ileri derece düşünme becerilerini de eklemiştir. Marlond raporunda ise üstün yetenekliliği bir ya da birkaç alanda yüksek

performans ve başarı göstermek şeklinde tanımlanmış, bu alanlar da şu şekilde ayrılmıştır (Akt. Ersoy ve Avcı, 2001);

- Genel zihinsel yetenek
- Özel akademik yetenek
- Yaratıcı ya da üretici düşünce yeteneği
- Liderlik yeteneği
- Görsel ve gösteri sanatlarında yetenek
- Psikomotor yetenek

Ülkemizde, özel yeteneklilerin eğitimi amacıyla kurulan, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak çalışan Bilim ve Sanat Merkezleri yönergesine göre özel yetenekliliğin tanımı şöyledir: “Zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda yaşitlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği uzmanlar tarafından belirlenen çocuk/öğrencilerdir.” (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, 2007). Burada da görüldüğü üzere özel yetenek kavramı zekâyı içerdiği gibi zekâdan başka etmenleri de içerisinde barındıran, daha geniş kapsamlı bir terimdir. Başlangıçta kolay gözlenebilir, sınırlı sayıda özelliğin sınıflaması olarak tanımlanan özel yetenek giderek daha çok boyutu içeren, daha geniş bir kapsama yayılan, dinamik bir tanıma dönüşmüştür. Yukarıda belirtilen tanımlardan da anlaşılacağı üzere özel yetenek, yalnızca bazı kişilerde görülen bir özellik değil, düzeyi ne olursa olsun, tüm insanlarda gözlenen özelliklerin varoluş derecesindeki, görülme sıklığındaki, ortaya çıkış zamanındaki ve bir araya gelişindeki özgünlükten kaynaklanan bir özelliktir. Değişik bir ifadeyle, üstün yeteneklilerin diğer insanlardan farkı, bazı özelliklerinin dağılımı, sıklığı ve zamanlaması açısından farklılık göstermesidir. (Akarsu, 2001).

2.4. Özel Yeteneklilerin Özellikleri

Literatür incelendiğinde özel yetenekli çocuğa, öğrenciye veya kişiye yönelik birçok tanıma rastlanmaktadır. National Association of Gifted Children (Ulusal Üstün Yetenekli Çocuklar Birliği); özel yetenekli bireyi, bir veya daha fazla alanda üst

düzeyde performans sergileyen veya bu performansı sergileme potansiyeli olan kişi olarak tanımlamaktadır (NAGC, 2006).

Bir diğeri ise ABD Eğitim Komisyonu'nun önerdiği tanımdır (Davaslıgil, 1990). Bu tanıma göre; "Seçkin yeteneklerinden dolayı, yüksek seviyeli iş yapmaya yeterli olduğu, bu alanda profesyonel olarak bilinen kimseler tarafından belirlenmiş çocuktur. Bunlar kendilerine ve topluma katkıda bulunabilmeleri için, normal okul programlarının ötesinde farklılaştırılmış eğitim programları ve hizmetlerine gereksinim duyan çocuklardır. Bu çocuklar; saptanan alanların biri, birkaçı veya bunların birleşmesinden oluşan bir bütünlük içinde yüksek başarı gösterirler ve gizil güçlere sahiptirler."

Ülkemizde ise 1991 yılında MEB tarafından düzenlenen I. Özel Eğitim Konseyi'nde ABD Eğitim Komisyonu'nun tanımına benzer bir tanım kabul edilerek şu şekilde belirtilmiştir: "Üstün yetenekli çocuk, genel veya özel yetenekleri açısından, yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği konunun uzmanları tarafından belirlenmiş çocuklardır." I. Özel Eğitim Konseyi raporunda, üstün yeteneklileri diğerklerinden ayırt eden özellikler şöyle sıralanmıştır (MEB, I. Özel Eğitim Konseyi, 1991):

1. İleri düzeyde zihinsel yetenek
2. Çeşitli alanlarda özel yetenek
3. Duyarlılık ve yaratıcılık
4. Yoğun motivasyon

2.4.1. Bedensel Özellikleri

Özel yetenekliler, doğumdan itibaren farklı bir gelişim düzeyine sahiptirler. Doğumda normalden daha ağırdırlar. Beden yapıları, diğerk akranlarına göre daha iri ve sağlıklı olurlar. Boy uzunlukları ve ağırlıkları normal çocuk grubuna göre daha fazladır. Terman'ın 1922 yılındaki araştırmasının sonucunda özel yeteneklilerin doğduklarında diğerk bebelere göre daha iri oldukları ve daha sağlıklı oldukları bulunmuştur. Omuz ve kalçaları daha geniştir. Fiziksel yapı ve genel sağlıkları normalin üstündedir. Fiziksel gelişim basamaklarını yaşıtlarından daha erken karşılarlar, genel sağlık açısından da normalin üstündedirler. Grup olarak bu çocuklarda duyu organı bozuklukları, beden sakatlığı, diş bozukluğu ve çürüklüğü daha az görülür. Hastalıklara karşı daha dayanıklı

bir yapıya sahiptirler. Bu, hem hastalığa az yakalanma hem de yakalansalar bile daha kısa sürede ve az kayıpla atlatabilmeyi içermektedir. Ortalama ömürleri daha uzun olur (Akkanat, 1999; Ataman, 2004).

2.4.2. Zihinsel Özellikleri

Özel yetenekli çocuklar neden, niçin, nasıl sorularını çok sık sormakta, ilgi duyduğu alanla ilgili olarak yaşına göre çok üst düzeyde konsantrasyon sergilemekte ve üst düzeyde problem çözme becerileri geliştirmektedirler. Özel yeteneklilerin eğitim çevresindeki hataları, yanlışları veya kusurları fark ettiğini belirtmekte, bu çocukların çeşitli hobiler, koleksiyonlar veya aktivitelerle ilgilendiğini ifade etmektedir. Dolayısıyla uzun vadeli hedeflere yönelirler, hatalarını yenmek için özel çaba harcarlar. Küçük yaşlardan itibaren mantıksal muhakemeler kurabilmekte ve yaratıcılıklarını da kullanarak karmaşık problemlere rahatlıkla çözümler üretebildikleri gözlenmiştir. Soyut düşüncenin göstergesi olan kavram oluşturma konusunda yeteneklidirler. Soyut düşünce yetenekleri gelişmiş olduğundan daha küçük yaşlardan itibaren dildeki mecazi kavramları anlayabilirler. Bununla birlikte sözcük dağarcıkları çok zengindir. Bildikleri sözcükleri kolayca kullanabilirler. Sınıf düzeylerinin 1-2 yıl üstündeki kitapları okumaktan hoşlanırlar. Zihinden yapılacak işlemleri kolaylıkla yaparlar. Genelleme yapmada, ilişkileri görmede, bilgilerin transferinde, mantıksal çağrışımda yaşlılarından ileridirler. Soyut konulara karşı ilgileri fazladır ve dikkatleri sürekli. Hafızaları çok kuvvetli olduğundan, kolayca ezberleyebilmekte ve ezberlediklerini uzun zaman hafızalarında saklayabilmektedirler (Cutts ve Moseley, 2001). Zihnen daima aktif olmayı arzularlar, geniş hayal ve imgeleme gücüne sahip yapıları vardır. Buna bağlı olarak yaratıcılıkları da gelişmiştir. Yaratıcılık konusunda yaşlılarına oranla daha akıcı ve esnek düşünebilmekte, en küçük ayrıntıları bile değerlendirmekte, aynı konuda pek çok farklı fikir üretebilmektedirler. Geniş bir ilgi alanı yelpazesine sahip olan bu çocuklar, iyi bir gözlem gücüne ve eleştirel düşünebilme özelliğine de sahiptirler (Akarsu, 2001).

2.4.3. Kişilik Özellikleri

Özel yetenekli bireyler kişilik özelliği olarak amacına ulaşmaktan ve başarıdan zevk alırlar. Çok çalışkandırlar, kişisel hatalarını görür ve düzeltebilirler, sadakat ve güvenden hoşlanırlar, dostlukları uzun süreli ve güvenilir, sabırlı ve kararlılırlar, kararlı bir hayatları vardır. Mükemmeliyetçi olmaları özel yetenekli çocukların en önemli kişilik özelliklerinden bir tanesidir (Akarsu, 2001; Davaslıgil, 2004). Silverman'a göre, mükemmeliyetçilik özel yetenekli çocukların eş zamanlı olmayan gelişimlerinin bir sonucudur. Özel yetenekli çocuklar, kişilik özellikleri olarak bağımsız olma özellikleri gösterirler, yüksek amaç ve ideallere sahiptirler, iki işi aynı anda yapabilirler, yüksek düşünce süreçlerini harekete geçirecek şekilde bilgilerin aktarılmasından büyük zevk duyarlar, içten denetimlidirler. Kadenci değildirler, aşırı duygusal olabilirler, enerji kaynaklarının azalması, kirliliğin artması gibi dünya sorunlarına aşırı duyarlı davranabilmektedirler, özgüvenleri çok yüksektir. Karşılaştıkları, problemlere ve kendisine sorulan sorulara birden fazla çözüm üretirler. Çok değişik, özgün fikirler geliştirirler. Düşündüklerini rahatlıkla ifade ederler. Fikirlerinden vazgeçmezler, çok büyük riskler alabilirler. Karşı görüşlerini çok ateşli bir şekilde savunurlar. Mizah anlayışları oldukça gelişmiştir. Olaylardaki ince mizahı, sıradan kişilerden önce hemen fark ederler. Güzelliğe duyarlıdırlar, estetiğe önem verirler, nesnelerin estetik yanlarını keşfetmeye çalışırlar. Bu kişilik özelliklerinin yanı sıra; içten denetimli olma, yüksek motivasyona sahip olma, haksızlığa katlanamama, sebatlı olma gibi özelliklere de sahip olabildikleri gözlenmiştir (Akarsu, 2001; Davaslıgil, 2004).

2.4.4. Duyarlılık Özellikleri

Özel yetenekli çocuklar, tüm yaşlarda birtakım problemlerin net ve kesin olarak farkındadırlar. Yüksek farkındalık ve gözlem kabiliyeti sayesinde savaş, açlık, gücü kötüye kullanma, şiddet gibi olumsuz birtakım davranışlar ya da olaylar karşısında korku geliştirebilirler. Bunların yanında bu çocukların farklı ek korkuları da olabilir. Bunların arasında ölüm, hastalık, hamilelik, düşük yapma, is bulamama, arkadaş bulamama, yalnız kalma, sevilme ve zihinsel yetersizliği olma gibi konular sayılabilir. Özel yetenekli çocukların bu yüksek duyarlılığı, onları sosyal yaşantıdan bir miktar uzaklaştırabilir ve hatta kendilerinde yanlış bir şey olduğunu bile düşünebilirler.

Bu yoğunluktaki duyarlılık hem olumlu hem de olumsuz etkilere neden olabilir. Bunu belirleyen kritik nokta, çocuğun algılaması ve verdiği dönütle ilgilidir (Ataman, 2003).

İleri zekâlı çocukların ses tonunda ve konuşmalarda var olan vurgulara yönelik ince bir duyarlılıkları vardır ve buradan hareketle başka kişilerin ruhsal durumlarına yönelik çıkarımlarda bulunabilirler. Bu nedenle sosyal yapıları da iyice kavrayıp idrak edebilmektedirler. Yüksek hassasiyet ve ahlak konularına yönelik erken ilgi, çoğu zaman aşırı boyutlardaki bir adalet duygusuyla dışa vurmaktadır (Jost, 2006).

2.4.5. Sosyal Özellikleri

Özel yetenekli öğrenciler arkadaşlık ilişkileri, eğlence seçimleri, sosyal bilgi ve davranışları, kişilikleri gibi alanlarda akranlarına göre çok daha olgundurlar. Bu olgunluk derecesi zihni alanlardaki olgunlukla eşit olmasa da, özel yetenekli çocuklar ve gençler sadece özel yetenekli oldukları ve kendi yaşitlarındaki çocuklara benzedikleri yönündeki yaygın inanışın aksine kişisel olgunluk gösterirler. Sosyal açıdan yaşitlarından daha olgun olan özel yetenekli çocuklar, çoğu zaman kendi yaşitlarında aynı olgunluğu ve benzer ilgi alanlarını bulamadıkları için kendi yasından daha büyük, ancak zihinsel olarak kendi düzeylerine daha yakın çocuklar ile arkadaşlık etmeyi tercih edebilmektedirler. Gelişmiş mizah yetenekleri arkadaşları arasında daha da popüler olmalarına neden olabilmektedir.(Akarsu, 2001; Cutts ve Moseley, 2001; Davaslıgil, 2004).

Özel yetenekli çocuklar arkadaşlarına göre daha az benmerkezcidir ve diğerlerinin duygu ve ihtiyaçlarına karşı daha duyarlıdırlar. Empati kurma becerileri oldukça gelişmiştir. Erken yaşlardan itibaren kendilerinin diğer çocuklardan farklı olduğunun farkına varırlar, bu durum kendilerinde yanlış giden bir şeyler olduğu sonucunu çıkarmalarına neden olabilir. Bu çocukların bedensel ve sosyal gelişimleri zihinsel gelişimleri kadar hızlı gerçekleşmez. Bu nedenle özellikle takvim yaşından daha üst sınıflara devam eden özel yeteneklilerde sosyal problemler ve uyum sorunları ortaya çıkabilmektedir (Metin, 1999).

2.4.6. Öğrenme Özellikleri

Munro (2000)'ya göre, özel yetenekli öğrenciler genellikle hızlı ve istekli öğrenirler, girişler arasındaki bağlantıları çabuk kurarlar ve yaşıtlarından daha hızlı fikir üretirler. Hızlı kararlar alırlar ve fikirler arasında beklenmedik bağlantılar kurarlar. Değişik fikirleri bir çırpıda kavrar ve sorulara beklenmedik cevaplar verirler. Birçok alanda geniş bilgiye sahiptirler ve hatta birçok insana sıkıcı gelebilecek alanlarda derinlemesine bilgi sahibidirler. Kendi kendine öğrenmeyi severler ve öğrenmeleri istekten doğar. Özel yetenekli öğrenciler analitik-ardışık öğrenme stratejilerinden ziyade kavramlar arası bağlantı ve ilişki kurarak öğrenmeye meyillidirler. Düşüncelerinde daha esnekler ve çoğunlukla belirsiz ve cevabı olmayan soruları göz ardı edebilirler. Kelimeleri tek tek okumaktansa onlar için anlam bütünlüğü daha önem arz eder. Herkesçe bilinen yanıtların mantıksal yanını görür. Yasının üstü seviyedeki sözcükleri, anlamlarını bilerek yerinde kullanırlar (Akkanat, 1999).

2.5. Özel Yeteneklilerin Belirlenmesi

Özel yetenekliler eğitiminin önemli bir kısmını tanılama, yani belirleme süreci oluşturmaktadır. Özel yetenekli çocukların ileride önemli roller oynayacak yetişkinler haline getirilebilmesi için önce, bu çocukların erkenden tespit edilmesi ve doğru tanı konulması gerekmektedir. Sosyal, ekonomik ve kültürel düzeyi düşük ailelerde, azınlık gruplarında, okula gidememiş ya da çok erken ayrılmak zorunda kalmış olanlarda özel yeteneklerin fark edilmesi daha güç olmaktadır. Hatta okula devam edenler arasında farkına varılmayıp tersine kanılarla damgalanmış, gerçek yetenekleri sonradan ortaya çıkmış olanlar bulunmaktadır. Galton, Churchill, Edison bu gruba verilebilecek en önemli örneklerdendir. Bu bakımdan özel yeteneklilerin seçimi önemli bir konu olmaktadır. Bu çocukların tespit edilip tanılanması hiç de kolay değildir. Tanılama belli ölçütlerin kullanıldığı bileşimden oluşur. Dolayısıyla özel yeteneklilerin tanılanmasında çeşitli yöntemler kullanılmalıdır. Bunları genel olarak iki grupta toplamak mümkündür (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 2002).

Geleneksel Belirleme Yöntemleri: Bu yöntemde ilk aşamada, gruptaki bütün çocuklar izlenir ve potansiyel özel yetenekli çocuklar aday gösterilir. İkinci aşamada ise aday

gösterilen çocuklar arasından, standart başarı ve yetenek testleri vb kullanılıp değerlendirme yapılarak özel yetenekli çocuklar belirlenir.

Geleneksel Olmayan Belirleme Yöntemi: Çocuklarla ilgili yeterli düzeyde bilgi, gözlem, veri, araç-gereç ve donanıma sahip bölgelerde kullanılan yöntemlerdir. Daha çok vaka çalışmaları şeklinde yürütülmektedirler. Vaka çalışmalarında çocukların genel durumu, yetenekleri, yaratıcı potansiyeli, sosyal olgunluğu, duygusal gelişimi, akademik başarı durumu vb incelenir. Her iki yöntemde de potansiyel özel yeteneğin belirlenmesinde aşağıda gruplandırılarak verilen bilgi kaynakları kullanılabilir.

2.5.1. Standart Testler

Tanılamada en sık kullanılan yöntemdir. Grup zekâ testleri, bireysel zeka testleri, özel yetenek ve beceri testleri bu grupta yer almaktadır.

2.5.1.1. Grup Zekâ Testleri

Bu testler çok sayıda çocuk için geçerli ve güvenilir karar almak gerektiğinde tarama amaçlı olarak kullanılmaktadır. Çocuğun ayrıntılı olarak değerlendirilmesi gerektiğinde yeterli bilgi vermezler. Ülkemizde, 1952 yılında Türkçeye adapte edilmiş ve geçici normları alınmış bazı grup zekâ testleri uygulanmaktadır. Bu grup zekâ testleri (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 2002);

_ 7-11 Yas Temel Kabiliyetler Testi

_ 11-17 Yas Temel Kabiliyetler Testi

_ Otis Alfa Testleri

_ Otis Beta Testleri

_ KhulmanAnderson Testleri

_ Thurstone Sürat Kavrayış Testi

_ Mücerret Kavrama Testi

2.5.1.2. Bireysel Zekâ Testleri

Bireysel zeka testlerinin özellikle okul öncesi dönemde tek başına özel yetenekliliği tanılamakta yeterli olmadığı kabul edilmekle birlikte, özel yetenekli olduğundan şüphelenilen çocuklar için tanılamada başvuru kaynağı olarak kullanılmaktadır. Bu testler ülkenin şartlarına göre hazırlanmış testlerden oluşmalıdır. Ülkemizde bu konuda aşağıdaki testlerin uygulanması tavsiye edilebilir. Bunlar (Çağlar, 2004):

Stanford-Binet Zekâ Testi L. – M Formları ve L M formu

Goodenough İnsan Resmi Çizme Testi

Çocuklar için Wechsler Zekâ ölçeği

Yetişkinler için Wechsler Zekâ Ölçeği

Beynelmilel Leiter Performance İs Testi

Columbia Zihin Olgunluk Testi

Kohs Testi

Porteus Dolambaçlı Yollar Testi

Peabody Resimle Sözcük Hazinesi Testi

Dearbon Testi

2.5.1.3. Özel Yetenek ve Beceri Testleri

Özel akademik yetenek, özel yeteneklilikte önemli bir kategoridir. Grup testleriyle aynı sınırlılıkları olmakla beraber, çocuğun değişik akademik alanlardaki becerilerini belirleme açısından önemli ipuçları verebilir. Çeşitli öğrenme yetersizliği gösteren özel yetenekli çocuklarla, yaratıcı çocukların belirlenmesinde işe yaramaz. Bu araçlar da ilköğretimde uygulanmaya başlanması gereken ölçeklerdir. Ülkemizde okul öncesi çocuklara yönelik özel yetenek ve beceri testleri yok denecek kadar azdır. Torrance Yaratıcı düşünme Testi, Okuma Olgunluğu Testi Türkiye’de anasınıfına devam eden çocuklara uygulanabilecek özel yetenek ve beceri testlerindendir (Öner, 1997).

2.6. Gelişim Profilleri

Özel yetenekli çocukların gerek taranmasında gerekse tanınmasında en sağlıklı olanı, tüm sosyoekonomik katmanlardaki özel yetenekli çocukların saptanmasında kolaylıkla uygulanabilecek bir yöntem olan, çocuğun bilişsel, duyuşsal, devinimsel alanlarındaki performansını ölçekler kullanılarak (bilişsel, toplumsal alanlarda olduğu gibi) bazı alanlar için gösterdiği performansın profillerinin ortaya çıkarılmasıdır. Bu gelişim alanlarının bazılarına ilişkin standartlaştırılmış ölçekler kullanılırken (bilişsel, toplumsal alanlarda olduğu gibi) bazı alanlar (aritmetik, dil, görsel, devimsel alanlarda olduğu gibi) için ölçüt bağımlı ölçeklerle betimsel ölçümlemelerin yapılması söz konusudur(Akkanat, 1999).

2.6.1. Anne-Baba

Anne- babadan edinilen bilgiler tanılama sürecinde bilgi sağlayacak önemli kaynaklardan biridir ancak tanılamada tek başına değerlendirme kriteri olarak kullanılmamalıdır (Metin, 1999).

2.6.2. Öğretmen Gözlem ve Görüşleri

Öğretmen gözlemleri özel yeteneklilik açısından bir ön bilgi olarak oldukça geniş bir sıklıkta kullanılmaktadır. Yapılan araştırmalar öğretmen görüşlerinin %44 - %48 oranında doğru olduğunu göstermekle birlikte okul öncesi dönemde bu oran %10'dur. Öğretmenlerden; sınıflarında yaşça en küçük ancak ortalama başarı düzeyinde olan çocuklarla, sınıflarının en zeki ve yetenekli öğrencilerini ve akademik konularda üstün başarı gösteren çocukları belirlemeleri istenerek saptama yapılabilir. Araştırmalar, sınıfının yaşça küçük ancak ortalama başarı gösterenler arasında özel yeteneklilerin en fazla görüldüğünü belirtmektedir (Ataman, 2003). Bu saptama yöntemi okulöncesi dönemden başlayarak ilköğretim aşamasında da kullanılabilir. Ancak bu tek gösterge olarak dikkate alınamaz.

2.6.3. Kontrol Listeleri ve Değerlendirme Ölçekleri

Kontrol listeleri ve değerlendirme ölçekleri özel yetenekli çocukların tipik olarak gösterdikleri davranışların gözlenebilmesine olanak sağlamaktadır. Johnsen ve arkadaşları yapmış oldukları çalışmanın sonucunda değerlendirme ölçekleri ve zeka bölümü puanları arasında düşük bir korelasyon olduğunu saptamışlardır. Özel yetenekliler konusunda yeterli bilgi sahibi olmayan eğitimciler bu çocukları kontrol listeleri ve değerlendirme ölçeklerini kullanarak değerlendirmekte sıkıntı yaşayabilirler.

Ülkemizde özel yetenekli çocukların belirlenmesinde genel olarak şu aşamalar izlenmektedir (Ersoy ve Avcı, 2001): Öğretmen bildiri/adlandırması, yetenek testleri, bireysel zekâ testleri ve Yardımcı testler. Ülkemizde 1991 yılında özel eğitime gereksinim duyan bireylere yönelik olarak eğitim, gereksinim ve çalışmaları değerlendirmek üzere toplanan I. Özel Eğitim komisyonu bünyesindeki üstün yetenekliler komisyonu, “özel yeteneklilerin tanılanmasına yönelik bir model taslağı” geliştirmiştir. Buna göre özel yetenekli bireyleri tanılama çalışmalarında aşağıda belirtilen alanlardan sistematik ve bilimsel

Tekniklerle, çeşitli uzmanlar aracılığıyla bilgiler toplanarak değerlendirilmelidir (MEB, I. Özel Eğitim Konseyi, 1991).

I. Gözlemler ve bilgi toplama, bireylerin erken gelişimi, yetenekleri, şimdiki durumuna ilişkin ana-babanın, yakınlarının, öğretmenlerinin görüş ve düşünceleri,

II. Bu amaca göre geliştirilmiş, ülke şartlarına uygunluğu sürekli gözden geçirilen, yenilenen grup testi uygulamaları,

III. Bireysel incelemeler,

1. Tıbbi

2. Psikolojik (Bu amaçla geliştirilmiş, bireysel zekâ, ilgi, yaratıcılık, uyum ve kişilik özelliklerinin değerlendirilmesi, ölçeklerin uygulanması)

3. Sosyal incelemeler

4. Psiko-devinimsel incelemeler

IV. Çeşitli alanlarda hazırlanmış başarı testleri,

V. Vaka toplantıları ve sonuçlarının değerlendirilmesi.

2.7. Özel Yeteneklilerde Kariyer Gelişimi

2.7.1. Özel Yetenekli Çocukların Eğitimlerine Yönelik Modeller

Ülkemizde öğretim programları çoğunluğun bulunduğu orta düzeyde yetenekleri bulunan çocukların gereksinimlerine göre düzenlenmiştir. Bu durum özel yetenekli çocukların yeteneklerinin tümünü kullanmalarına gerek kalmadan başarılı olmalarına neden olmaktadır. Bu sebeple özel yetenekli öğrenciler, programlara ilgisiz kalmakta, edindikleri kazanımları, edinebileceklerinin çok gerisinde kalmaktadır. Böyle bir sonuç çocukların gizil güçlerini başka alana kaydırmaları sonucunu doğurabilmektedir (Ataman, 1998).

Bu çocukların eğitimi için uygulanan modeller çeşitli şekillerde gruplandırılabilir. Bunlardan biri modelleri üç başlık altında gruplandırmıştır. Bu gruplandırmaya göre uygulanan modeller,

1. Hızlandırma
2. Gruplama
3. Zenginleştirme

Adı altında toplanmıştır.

Ataman (1998) tarafından ifade edilen bir diğer gruplandırma ise “Ayrı Eğitim ve Birlikte Eğitim” olmak üzere iki ana gruba dayandırılmaktadır. Ülkemizde uygulanan modellerin anlaşılması ve gruplandırılması ile dünyada uygulanan modelleri kategorize etmedeki başarısı dikkate alınarak bu araştırmada, öğrencileri eğitim aldığı gruplara göre değerlendiren Ataman’ın (1998) modeli temel alınmıştır.

2.7.2. Ayrı Eğitim

Ayrı eğitim uygulaması, öğrencilerin kendi akran gruplarından ayrı bir eğitim ortamında, kendi seviyelerine ve yeteneklerine göre gruplara ayrılarak, özel öğretmenler tarafından, özel olarak hazırlanmış eğitim programlarına göre eğitim almalarıdır (Ataman, 1998).

2.7.2.1. Özel Okul

Tarihsel süreçte ilk örneklerinden birisini Enderun Mektebi'nin oluşturduğu, ülkemizde ilk olarak Fen Liseleri ile denenen, Almanya'da Begabenschuhle, Amerika'da Hunters High School okulları ile temsil edilen okul türüdür. Özel okullar ile homojen bir grup oluşturularak, çocukların ihtiyaçları doğrultusunda programlar ve eğitim aktivitelerinin uygulanması sağlanmaktadır. Normal okullarda kaybolabilecek yeteneklerin desteklenip keşfedilmesine, yetenek düzeyi birbirine çok yakın olanların birbirleriyle rekabet etmelerine imkân tanınmaktadır (Enç, 2005).

2.7.2.2. Özel Sınıf

Özellikle nüfusu yoğun şehirlerde, öğrencileri tarayarak belirli zekâ düzeyinin üzerindeki çocukların, örgün okullara bağlı olarak kurulan özel sınıflarda, özel öğretmenler yoluyla yetiştirilmesi olarak tanımlanabilir. Ülkemizde “Özel Sınıflar ve Türdeş Yetenek Grupları” adıyla bu yöntemi benimseyen sınıflar açılmıştır. Ancak bizdeki uygulama, bu modelin daha yararlı olacağı düşünülen orta öğretimde değil de ilköğretimde yapılması dolayısıyla sonuç alınmadan bitirilmiştir. Bu yöntemin güçlü ve zayıf yanları özel okul uygulamaları ile benzerlik göstermektedir (Enc, 2005).

2.7.2.3. Bireysel Öğretim

Bireysel öğretim, özel yetenekli öğrencilerin normal olan ve olmayan akranlarından ayrı bir şekilde, tamamen yalnız, eğitimcileriyle bire bir eğitim alma şeklidir. Bu tür eğitimin, küçük yerleşim merkezlerinde veya zekâ düzeyleri 160-170 ve üzeri olan çocuklar için uygun olduğu düşünülmektedir. Zihinsel ve bedensel aktivitelerinin akranlarına oranla aşırı farklılık göstermesi böyle bir eğitimi düşündürmüştür. Ancak bunun çok özel yeteneklere dayanan beceri ve bilgiler yönünde olacağı ortadadır. Dikkat edilmesi gereken nokta, özel yetenekleri üzerinde çok fazla durularak genel eğitimlerinin unutulmamasıdır.

2.7.2.4. Birlikte Eğitim

Özel yetenekli çocukların normal akranlarıyla aynı eğitim ortamında, herhangi bir zihinsel kategoriye tabi tutulmadan, birlikte eğitilmelerini kapsayan uygulamadır. Birlikte eğitim, hızlandırma ve zenginleştirme olmak üzere iki şekilde uygulanabilmektedir.

2.7.2.5. Hızlandırma

Özel yetenekli çocukların eğitiminde kullanılan hızlandırma modeli, eğitimin sunulduğu ortam veya kişilerle ilgili olmayıp, eğitimin sunulmuş şekliyle alakalıdır. Özellikle matematik, fen bilimleri gibi aşamalılık gösteren dersler için uygun görülen hızlandırma modelinde, öğrencilere yetenekleri ve kabiliyetleri hızında öğrenme imkânı tanınmakta, önceden belirlenmiş bir eğitim suresi bulunmamaktadır. Hızlandırma şu şekilde olmaktadır.

Birinci Sınıfa Erken Başlatma

Sınıf Atlama

Ders Atlama

Dersi Okumadan Sınavına Sokmak

Dört Yıllık Süreyi Üç Yılda Bitirmek

Üniversiteye Erken Kabul Etme

Hızlandırma uygulamalarının en önemli faydası özel yeteneklilerin en verimli oldukları 25-35 yaş arası dönemde üniversite eğitimini tamamlamış olmalarıdır. Yöneltilen eleştiriler ise bu çocukların zihinsel gelişimlerinin, duygusal, sosyal ve beden gelişimlerinden hızlı olmaları dolayısıyla uyum problemleri yaşayabilecekleri doğrultusunda toplanmaktadır (Enç, 2005)

2.7.2.6. Zenginleştirme

Özel yetenekli çocukların kendi akranları arasında ve normal sınıflarda tutularak, programlarının gereksinmelerine cevap verecek şekilde çeşitlendirilmesi ve zenginleştirilmesi yoluyla yapılan uygulamalardır. Günümüzde, hemen hemen gelişmiş her ülkede uygulanan model, program zenginleştirme modelidir (Ataman, 1998). Zenginleştirme modelinde, normal sınıf içinde farklılaşmış öğrenme deneyimlerinin planlanması gerekir. Söz konusu farklılaştırma yatay ve dikey olmak üzere uygulanabilmektedir. Yatay zenginleştirmede, konu ile ilgili etkinlik çeşidinin artırılması söz konusuysa, dikey zenginleştirmede ise, konu ile ilgili derinlemesine çalışmalar yapılmaktadır (Dağlıoğlu, 2004).

2.8. Özel Yetenekli Eğitim Tarihi Gelişimi

2.8.1. Özel Yetenekliler Eğitiminin Tarihsel Gelişiminde Eflatun ve Devlet Adamı Felsefesi

Özel yeteneklilerle ilgili eğitim faaliyetlerinin başlangıcı antik çağda Eflatun'a kadar götürülebilir. Eflatun, yaklaşık iki bin üç yüz yıl önce kaleme aldığı “Ülküsel Devlet” adlı eserinde özel yetenekli bireyleri erken yaşta seçerek bilim, felsefe ve meta fizik konularında yetiştirilmeleri gerektiğini savunmuştur. Eserinde özel yeteneklileri “altın çocuklar” olarak adlandırmış ve eğitim kurumlarının birinci hedefinin devleti yönetecek olan özel yeteneklilerin adım adım seçilip yetiştirilmesi olduğunu belirtmiştir. Eflatun'a göre böyle kişilerin zengin ya da fakir olmasının bir önemi yoktur. Önemli olan yüksek ahlak ve bilgeliğe sahip kişilerin yönetime gelmesidir. Eflatun en etkili ve yeterli bulduğu devlet biçimini açıklamaya çalışmış, öte yandan da bu devleti gerçekleştireceklerini düşündüğü “Yönetici Filozofların” nasıl eğitilmelerini gerektiğini ayrıntılı olarak açıklamıştır. Avrupa’da gelişme döneminde Eflâtun’un görüşlerinden yararlanılmıştır. 17.yüzyılda Comenius, 18. yüzyılda Thomas Jefferson özel yetenekli çocukların eğitimi konusunda önerilerde bulunmuşlardır. İngiltere, Fransa, Almanya gibi Avrupa ülkelerinde “Lyceé, Gimnasium ve Gramar School” adlı okullar açılmıştır ve Avrupa’da o dönemlerde bu okullardan faydalanabilecek kesim soylu ve ekonomik açıdan uygun olan ailelerin çocukları olmuştur. Latince, Grekçe, matematik, geometri, astronomi ve güzel sanatların verildiği bu okullarda başarısız olanlar okuldan ayrılırlardı. 20. Yüzyıl Avrupa’sında “Lyceé, Gimnasium ve Gramar School” uygulamalarının devam etmesi bize özel yeteneklere yönelik eğitim-öğretim uygulamalarının devamını göstermektedir. Günümüzde ise bu eğitim kurumlarına herhangi bir sınıfsal ayırım gözetmeksizin başarılı olan her çocuk devam edebilmektedir (Ataman, 1982).

2.8.2. Özel Yetenekliler Eğitiminin Dünyadaki Tarihçesi

Dünyadaki bazı ülkeler özel yetenekliler eğitimi konusuna çok büyük önem vermekte hatta ulusal öncelik haline getirmiş durumdadır. Özel yetenekliler eğitimine yönelik asıl çalışmalar XX. yy baslarından itibaren yapılan denemelerle başlamıştır. Bu konuda öncülük Almanya ve ABD’de olmuştur. Özel yetenekliler eğitiminin en çok tartışıldığı, kuramların, modellerin geliştirildiği yerel, eyalet ve federal düzeyde birçok

uygulamanın gerçekleştirildiği ülkeler ABD ve Kanada'dır. Avrupa'da özel yeteneklilerin eğitimi Amerika'ya kıyasla daha yavaş ve daha az deneysel biçimde gelişmektedir. İsveç, Norveç ve Danimarka'da özel yetenekliler için ayrı okul ve programlar yoktur; ancak özel yetenekliler de tüm öteki özel eğitim gerektiren öğrenciler gibi ihtiyaç duydukları farklı eğitimi, genel öğretim içinde rahatlıkla alabilmektedir (Akarsu, 2001).

İsrail, Rusya (SSCB), ABD, Çin son yıllarda yüksek zeka ve mucitlik testleri geliştirerek bu testlerle toplumlarını sistematik olarak taramış ve üstün yeteneklilerin eğitimi için özel okullar ve üniversiteler yapılmış veya görevlendirilmiştir. (Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu, 2004, 46). İspanya, Portekiz, İtalya gibi ülkelerde özel yeteneklilerle ilgili araştırma ve uygulamalar yok denecek kadar azdır (Freeman, 1992 Akt: Akarsu, 2001). Benzer bir sınırlı etkinlik Fransa ve Belçika için de söz konusudur. Doğu Avrupa ülkelerinde 1990 öncesinde tıpkı SSCB'de olduğu gibi, özellikle matematik, fizik, kimya, biyoloji ve informatik alanlarında özel yetenekliler için özel lise düzeyinde okulların yanı sıra, dil, güzel sanatlar ve spor dallarında çeşitli yaş gruplarının özel olarak eğitildiği kurumlar mevcuttu. Bu okullar varlıklarını büyük ölçüde sürdürmektedir (Akarsu, 2001). Ayrıntılı olarak çeşitli ülkelerde yapılan uygulamalar şöyledir:

• ABD

1958 yılında çıkarılan özel bir yasayla özel yetenekliler eğitimi konusunda atılım yapılmıştır (Akarsu, 2001). Amerika Birleşik Devletleri'nde, yatılı özel yetenekliler okulları, Uluslar arası Bakalorya (International Baccalaureate), matematikte özel yetenekli Gençlerin incelenmesi ve Yetenek havuzu oluşturma (Study of Mathematically Precocious Youthand Talent Search SMPY) gibi programlar, özel yeteneklilere hizmet sunmaktadır. Uluslararası Bakalorya programı, içinde ülkemizin de bulunduğu pek çok ülkede üstün akademik performans gösteren öğrencilere iki yıllık iddialı bir program sunmaktadır. Öğrencilerin, uluslararası saygınlığı ve kabul görmüşlüğü olan IB diplomasını almaya hak kazanmaları için, merkezi yazılı sınavlardan geçmeleri ve bağımsız bir özgün araştırma raporu sunmaları gerekmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bazı üniversiteler de bünyelerinde araştırma, eğitim ya da öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim sunan merkezleri barındırır. Purdue

Üniversitesi'ndeki Üstün Zekâlılar Araştırma Enstitüsü (Gifted Education Research Institute), William & Mary Koleji'ndeki Üstün Zekâlılar Eğitim Merkezi (Center For Gifted Education), Washington Üniversitesi'ndeki Yetenekli Gençler Merkezi (Center For Capable Youth), Connecticut Üniversitesi'ndeki Ortaokul Seviyesinde Araştırma ve Yetenek Gelisimi Yüksekokulları (Academies of Inquiry and Talent Development at the Middle School Level), bu programlardan bazılarıdır (Akarsu, 2001).

• **Almanya**

Almanya'da yaklaşık 80 sene önce ileri zekâlıların desteklenmesine ilişkin bir dizi proje ve yayın üretilmiştir. 1925 yılında Alman Ulusunun Burslar Vakfı kurulmuştur. Hamburg'da ve Almanya'nın bazı başka kentlerinde 1918'den itibaren en yetenekli öğrencilerin desteklenmesine yönelik bir program uygulanmaya başlanmıştır (Feger ve Prado, 1998; Akt. Jost, 2006). 1978'de Alman Üstün Yetenekli Çocuklar Derneği kurulmuştur. Almanya'da Alman hükümetinin mali açıdan çok desteklediği Avrupa Üstün Yetenekliler Konseyi (European Council for High Ability) etkili çalışmalar yapmaya devam etmektedir. Bu kuruluş hem kamuoyunun ilgisini çekmiş, hem de okul dışı zenginleştirme etkinlikleri düzenlemiştir. Çoğu üniversite ya da okulla iş birliği yapan federal hükümetten ve özel vakıflardan destek alan birçok araştırma merkezi kurulmuştur. (Akarsu, 2001).

• **İngiltere**

Bu ülkede devlet okullarıyla birlikte özel okullardaki eğitimde yaygındır. Yedi yaş itibarıyla eğitime başlayan çocuklar, lise bitirinceye kadar bu okullarda yatılı olarak eğitim alırlar. Buradan mezun olanlar ülkeyi yönetir. İngiltere'deki idarecilerin %80' i bu okullardan mezun olmuşlardır. Öğrencilerini seçerek alan ve özel yetenekliler için ayrıca hızlandırma ve farklılaştırma uygulamaları yapan okullar vardır. Tamamen özel yetenekliler için kurulmuş olan iki okul bulunmaktadır (Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu, 2004). Ülkede özellikle özel fonlarla desteklenen ulusal yarışmalar yapılmaktadır. Ülkede 1989 yılında ailelerin bir araya gelmesiyle Ulusal Üstün Yetenekliler Derneği (National Association for Gifted Children) kurulmuştur, ayrıca öğretmenlerin yetiştirilmesi ve öğrenme malzemelerinin hazırlanmasında etkin olan Müfredat Geliştirme Ulusal Derneği' de (National Association for Curriculum

Enrichment) üstün yetenekliler eğitimini desteklemektedir (George, 1992 Akt.: Akarsu, 2001).

- **Rusya**

1950'li yıllarda SSCB döneminde Nobel ödüllü iki bilim adamının kurduğu iki farklı tür okulla özel yetenekliler eğitime başlamış, birinci tür okullar bulunduğu bölgenin tüm ortaokul öğrencileri arasından matematik, fizik, kimya, biyoloji ve informatik dallarından ayrı ayrı seçilen ve lise düzeyinde eğitim alan öğrencilere yönelik olarak planlanmıştır. Bu okullar Moskova, Leningrad, Kiev ve Novosibirsk'teki üniversite yerleşkelerinde kurulmuşlardır. Okullarda üniversitelerdeki bilim adamları da dersler vermişlerdir. Nobel ödüllü bilim adamlarının kuruluşlarında öncülük ettiği ikinci tür okullar ise yabancı dil, müzik, folklor, edebiyat ve felsefe eğitiminde yoğunlaşmıştır. Sovyet dünyasının bilim ve sanatta olağanüstü performans sergileyen önderlerin çoğunu yetiştirmiş olan bu okulların en ünlüleri Gnesin Müzik Okulu, Stragonov Sanat Okulu ve Leningrad Bale Okuludur (Akarsu, 2001). 1957 yılında Sovyetler Birliği uzaya ilk giden uzay aracı, Sputnik'i fırlatmıştır. Batı ülkeleri, Sovyetler Birliğinin kendilerini uzay yarışında geçme nedenini araştırırken karşılarına özel yetenekli çocukların eğitimine Sovyetlerin verdiği önem çıkmıştır. Bu tarihten sonra özel yeteneklilerin ve yaratıcı çocukların eğitimine önem verilmiş ve özel yetenekliler eğitiminde gerek kurumsal, gerek eğitim programları gerekse tanılama boyutlarında hızlı uygulamalarla başlamışlardır (Ataman, 1998).

- **İsrail**

Konunun en çok ciddiye alındığı ülkelerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Özel yetenekliler eğitimi konusu ulusal öncelik olarak görülür ve ülkenin en önemli zenginliğinin yetenek olduğu görüşü yaygındır. 70'li yıllarda eğitim bakanlığı bünyesinde Özel Yetenekliler Müdürlüğü kurulmuştur, bu kurum ülkedeki çalışmaları kontrol ve koordine eder. Bu ülkede özel yeteneklilik her yaşta belirlenmeye çalışılır. Öğrenim hayatı sırasında gözden kaçan özel yetenekliler askerlik eğitimi sırasında yapılan taramalarla tespit edilirler ve eğitim almaları sağlanır (Milgram, 2000 Akt: Akarsu, 2001).

• Avustralya

Okul öncesi dönemden itibaren yapılan eğitimde yapılan faaliyetler; sınıf ortamında zenginleştirme, farklı okullardan gelen çocuklarla türdeş gruplar oluşturma, okul dışında özel ilgi merkezleri, özel yetenekliler okulları kurma ve ek programlar şeklindedir (Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu, 2004, 46). Avustralya’ da okul öncesi dönemde eğitimlerine başlanan özel yetenekli çocuklar, 4–6 yaşlarında bir derecelendirmeye tabi tutulurlar. Bu derecelendirme sonucunda bireysel yetenekleri belirlenen çocuklar, 2 yıl boyunca dört kişilik sınıflarda eğitim görürler. Daha sonra 6 yaş itibarıyla 3 yıl süren ikincil öğretim (secondaryschool) süreci başlar. Bireysel eğitimin uygulamaya alındığı bu eğitim programında çocuklar, yetenekleri ve yeterliliklerine göre eğitsel ve mesleki olarak yönlendirilirler. Her ne kadar uygulamalar eyalet ya da bölge düzeyindeki farklılıklar gösterse de özel yeteneklilere yönelik etkinlikler gittikçe yaygınlaşmaktadır. Bu faaliyetleri; sınıf ortamında zenginleştirme, birkaç okuldan gelen çocuklarla türdeş gruplar oluşturma, Primary Extensionand Challenge programı gibi farklı ilgi alanlarını daha da öte öğrenmelere götüren programlar, okul dışında özel ilgi merkezleri; özel yetenekliler okulları kurma ve ek programlar olarak özetleyebiliriz (Akarsu, 2001).

• Çin

1973 yılında başlayan ve daha önceki farklılaştırma yasaklarına rağmen zaman içinde gelişerek özel yeteneklilerin sınavla seçilerek ayrı bir eğitime tabi tutuldukları ortaokul ve lise düzeyinde okullar ile bu konuların çalışıldığı bir merkez vardır. Çin özel yeteneklilik eğitimine 4 prensip kazandırmıştır. Bunlar (Budak, 2008; Akt: Akarsu, 2001):

- ✓ Özel yeteneklilik için çoklu yetenek yaklaşımının benimsenmesi: Bu yetenekler; edebi yetenek, liderlik, hayal gücü, orijinallik, algılama duyarlılığı, mantık, hafıza kapasitesi, okuma hızı gibi algısal ve zihinsel yeteneklerdir.
- ✓ Belirgin özel yeteneklilik ve potansiyel özel yeteneklilik gibi çeşitlendirmenin benimsenmesi,
- ✓ En üst yeteneklilerin bile özel eğitimsiz tamamen gelişim gösteremeyeceğinin kabul edilmesi,

- ✓ Konfiçyus'un deyimiyle tüm sosyal sınıfların çocukları için eğitimin gerçekleşmesi gerektiği anda, kapasitelerine göre farklı şekilde eğitilmelerinin sağlanması prensibi.

• Japonya

Tokugama ailesi yönetimi boyunca, Japon samuraylarının soyundan olan çocuklar diğer öğrencilerden farklı okullara gönderilmekteydi. Samuray asaletine sahip olan bu çocuklara Konfiçyus'un eserleri, ahlaki değerleri, hat sanatı, kompozisyon, tarih ve askerlik sanatı üzerine dersler verilmekteydi. Fakir köylü çocuklarına da, sadakat duygusu, itaat, tevazu ve özenle iş yapma konuları öğretiliyordu. Japonya'da 21. yüzyıla uygun yeni bir sisteme geçme hazırlıkları yapılmaktadır. Bu sistemde amaçlanan, soru soran ve soru sormasını bilen, hipotezler oluşturabilen ve ezbere dayalı öğrenmeden arındırılmış araştırmacı, mucit bir zihne sahip bireyler yetiştirmektir. Bunu sağlamak için, eğitim-öğretim sırasında derslerin içeriğine ve hedeflerine yönelik değişik malzemeler ve cihazlar kullanılmaktadır. İlk etapta araya kitap girmez ve öğrenci önce kitap ile beyin, sonra beyindeki bilgi ile dış dünyadaki gerçek olay arasında ilişki kurmaya çalışmaz. Önce beyine dış dünya ile temas kurdurulup olayı gördükten sonra kitabı bilgilere geçilir. Öğrenciler evlerinde kullandıkları elektronik cihazları okula getirip açarlar, incelerler ve bozup düzeltirler. Bu sayede yaşayarak öğrenme gerçekleştirilir(Aydın, 1994).

2.9. Özel Yetenekliler Eğitiminin Türkiye'deki Tarihçesi

Özel yetenekliler eğitiminin tarihinde ülkemizin ayrı bir yeri vardır. Özel yetenekli çocukların eğitimi alanında ülkemizde bugüne kadar yapılan çalışmalar incelendiğinde, özel yetenekli çocukların eğitiminin tarihsel gelişimi, cumhuriyet öncesinde ve sonrasında olmak üzere temel olarak iki döneme ayrılabilir.

Bu süreç içerisinde özel yetenekliler eğitimini yakından ilgilendiren kanun hükmündeki yasal hakları günümüze kadar şu şekilde özetleyebiliriz:

- * 1876Anayasası Kanun-i Esasi, 1924 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu,
- * 1929 yılı 1416 Sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun,
- * 1942 yılı 4274 Sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu,

- * 1948 yılı 5245 Sayılı Kanunla İdil Biret ve Suna Kan'ın hakkında Kanun,
- * 1956 yılı 6660 Sayılı Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun,
- * 1961 Anayasası, 1973 yılı 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu,
- * 1982 Anayasası, 1995 yılı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi,
- * 1997 yılı 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde ülkemiz literatürü incelenmiştir.

2.9.1. Cumhuriyet Öncesinde Özel Yetenekliler Eğitimi

Türk tarihinde özel yetenekliler konusuna bakıldığında, cumhuriyet öncesi dönemde Enderun okulu karşımıza çıkmaktadır. Dünyanın belki de ilk sistemli ve en uzun süreli özel yetenekliler eğitimini Osmanlı İmparatorluğu Enderun okuluyla gerçekleştirmiştir (Akarsu, 2001). Enderun, “Osmanlılarda idari ve askeri kadronun yetiştirilmesi için teşkil edilen saray eğitim kurumu” olarak tanımlanabilir. Osmanlı Devleti’nde XV. Yüzyıl ortalarından itibaren medrese dışında en önemli resmi eğitim kurumu Enderun mektebidir. II. Murat döneminde kurulup, Fatih Sultan Mehmet döneminde geliştirilen saray okulu Enderun, özellikle yükselme döneminde imparatorluğun üst düzey yönetiminin ve idari mekanizmasının işlemlerini sağlayacak yöneticileri yetiştirmeye yönelik bir kurumdur. Enderun’un Eğitim programları medreselerden oldukça farklıdır. Enderun’a alınacak öğrencilerde temel esas devşirme usulüyle daha çok Balkanlar’daki Hristiyan ailelerden toplanarak gelen acemi oğlanlar içinde en zeki, güzel ve yetenekli görülenlerin saraya alınıp, Enderun’daki acemi oğlanlar koğuşuna yerleştirilmesi ve en basitten başlayarak çeşitli hizmetlerde görevlendirilmesi ve eğitilmesiyle gerçekleşirdi. Dünya eğitim tarihinde kurumsal düzeyde orijinal bir örnek olan Enderun Mektebi; alt yapı kurumları ile öğrenci seçimi, eğitim safhaları, bireylerdeki yeteneklerin tespiti ve yönlendirilmesi, uygulamalı ve teorik eğitimin birlikte yürütülmesi, sorunları ve sonuçlarıyla bu alanda bir bütünlük arz etmektedir (Bilgili,2004,).

Osmanlı tarihinin başından beri kurulup yaygınlaşan medreselerin başlıca amacı din ulemasını ve görevlilerini yetiştirmektir. Buna karşılık, devlet hizmetlilerinin ve yöneticilerinin eğitim yeri ise “Enderunu Hümayun” adı verilen saray okuluydu. Bu okul ve medreseler, öncelikle ve özellikle programlarının gerektirdiği öğrenimi

başarabilecek anlık gücü olanlara has okullardı. Ortalama yetenek düzeyine dönük okullar değildiler. Bu okula gönderilen ünlü büyüklerden bazıları buralardaki eğitim öğretim koşullarına intibak edememişlerdir (Enç, 2005). Okulun birinci aşaması, süresi yedi yıl kadar olan Edirne, İbrahim Pasa, İskender Çelebi ve Galatasaray'daki dört hazırlık okulundan oluşmaktaydı. Programı açısından bu basamak bir yandan yetenekli öğrencileri üst öğrenim için hazırlamaya, bir yandan da geri kalanları, yeniçeri ve sipahi ocakları gibi askerlik kurumlarına ve öteki devlet hizmetlerine hazırlayacak muhtevadaydı. Başka bir deyişle bu basamak sonunda en başarılı ve seçkin öğrenciler Topkapı bünyesindeki üst okula ayrılırdı (Enç, 2005).

Enderun sistemindeki temel eğitim aşamalarını devşirme, aileye verme ve hazırlık sarayları şeklinde özetlemek mümkündür. Bu çocuklar yalnızca yeniçeriliğe de bağlı kalmamış, bazı çocuklar yetiştirildikten sonra saraya alınmış, yine bir kısmı da sarayda yükselerek “Yeniçeri Ağası”, “Beylerbeyi” ve “Vezir” olarak hizmete girmişlerdir. 600 yılı aşkın bir süre üç kıta üzerinde yayılan Osmanlı imparatorluğunun gelişmesinde ve varlığını sürdürebilmesinde Enderun Okulundan yetişen bireylerin çok önemli bir katkısı olmuştur (Ataman, 1982).

Enderun Mektebi'nde yüksek medreseler düzeyinde kitabi bir eğitim-öğretim de yapıldı. Okutulan dersler ise Türkçe, Arapça, Farsça, Matematik, Edebiyat, Tarih, İslami bilimlerden oluşmaktaydı. Bunlar arasında Türkçe, Farsça, Edebiyat, Tarih, Matematik gibi medreselerde okutulmayan dersler dikkati çekmektedir. Enderun Mektebi'nde, yeteneklerine göre ok ve cirit atma, ata binme, güreş gibi sporlar yaptırılır, musiki, şiir, hat minyatür, resim, cilt... gibi bir sanat öğretilirdi. Enderun'da eğitim-öğretim görenler arasında en dindar Müslümanlar, en kuvvetli hafızlar ve müezzinler, en hassas şairler ve edipler, en cesur askerler ve kumandanlar, en mahir sanatkârlar, mimarlar, ressamlar ve nakkaşlar, en yüksek musikişinaslar ve hattatlar, en değerli âlimler ve müverrihler yetişmişlerdir (Akyüz, 2004).

Enderun okul sistemi, altı yüz yıllık Osmanlı İmparatorluğu döneminde, devşirme yoluyla ve seçerek aldığı daha sonra yeteneklere yönelik programlarla ortalama on-on beş yıllık eğitimden sonra devletin gereksinme duyduğu üst düzey yönetici asker ve sanatçıları yetiştirmesiyle özel yeteneklilerin eğitiminde öncülüğünü kanıtlamıştır. 17. yy' dan itibaren imparatorluğun tüm kurumları gibi Enderun'da bozulmaya başlamıştır.

Buna rağmen kurum etkinliğini 19. yy başına kadar sürdürmüştür. Meşrutiyetin ilanından sonra hiç bir önemi kalmayan Enderun Mektebi 1 Temmuz 1909 tarihinde bir kararname bir de talimatname yayınlanarak kapatılmıştır (Akyüz, 2004).

***1876Anayasası Kanun-i Esasi**

Kanun-i Esasi'nin 15 ve 16. Maddelerinde konumuzla ilgili hükümlerin bulunduğu görülmektedir. Kanun-i Esasi'nin 15. maddesi, “Emr-i tedris serbesttir. Muayyen olan kanuna tebaiyet şartı ile her Osmanlı umumi ve hususi tedrise mezundur” şeklidedir.

Yine 16. Maddede ise, “Bil-cümle mektepler Devlet'in taht-ı nezaretindedir. Tebaa-i Osmaniye'nin terbiyesi bir siyak-ı ittihad ve intizam üzere olmak için iktiza eden esbaba teşebbüs olunacak ve milel-i muhtelifenin umur-ı itikadiyelerine müteallik olan usul-i talimiyeye halel getirilmeyecektir”, şeklinde düzenlendiği görülmektedir.

Buna göre, eğitim ve öğretime ilişkin her türlü çalışma ve faaliyetlerde serbestlik getirilmiştir. Kanunlara uygun olmak koşuluyla her bir Osmanlı vatandaşı hem “genel eğitim ve öğrenimden yararlanabilecek hem de “özel eğitim ve öğretimi gerektiren durumlarda bu serbestlikten yararlanabilecektir. Bu bir “hak” olarak görülmüştür. Bu itibarla da özel eğitimi gerektiren veya özel yetenekli çocukların eğitim ve öğrenimlerinin sağlanmasında Osmanlı vatandaşlarına serbestlik getirildiği, özel okul statüsünde okullar açılmasının önünün açıldığı görülmektedir. Hatta bunun “bir hak” olarak nitelendirildiği anlaşılmaktadır.

Yine Osmanlı sınırları içinde yer alan genel veya özel her türlü okulun diğer okullar arasında eğitim ve öğrenimin işbirliği, dayanışma ve düzeninin sağlanmasını devlet eliyle gerçekleştirileceği düzenlenmiştir. Bu nedenle de özel yetenekli çocukların eğitim ve öğrenimlerinin en iyi şekilde gerçekleşmesi için, devlet elindeki tüm imkânların kullanılacağı belirtilmiştir. Devlet ihtiyaç duyulan veya yetenekli çocukların en iyi şekilde eğitim ve öğrenimlerinin sağlanması için ihtiyaç duyulan ulusal ve uluslararası tüm girişimlerde bulunacağı görülmektedir (Kanun-i Esasi m.16).

2.9.2. Cumhuriyet Döneminde Özel Yetenekliler Eğitimi

Osmanlı Devleti döneminde Enderun mektepleriyle başlatılmış olan bu uygulama daha sonra Cumhuriyet döneminde 1948 yılında İdil Biret, Suna Kan Yasası olarak özel yetenekliler eğitimini yasal güvence altına almada yine diğer ülkelere örnek oluşturacak

bir düzenleme haline gelmiştir. Söz konusu yasa, 1956’da 6660 Sayılı “Müzik ve Plastik Sanatlarda Olağanüstü Yetenek gösteren Çocuklar Hakkında Kanun” olarak yürürlüğe konmuştur. Bu kanun halen yürürlükte dir. Ancak 1978’den sonra, kanun kapsamına hiç kimsenin alınmadığı gözlemlenmektedir. 1948’den 1978’e kadar ki sürede hemen hepsi Dünya çapında ünlü olan 20’ye yakın sanatçı devlet himayesinde yetiştirilmişlerdir. 1416 sayılı kanun kapsamında özel yetenekli öğrencilerin devlet himayesinde yurtdışında eğitim alması konusunda çalışmalar yürütülmüş, buna paralel olarak Devlet Parasız Yatılı Sınavı, Yüksek Öğrenim ve TÜBİTAK Bursları ile öğrencilere yardımcı olunmuştur. Cumhuriyet Döneminde özel yeteneklilere dönük uygulamalar aşağıdaki gibidir (Enç, 2005):

- ✓ 6660 sayılı Müzik, Resim ve Öteki güzel sanatlarda olağan üstü yetenek gösteren çocukların devletçe eğitilmesini düzenleyen yasa,
- ✓ Ankara Fen Lisesi projesi,
- ✓ Ankara Rehberlik ve Araştırma merkezinin öncülüğü ile bazı ilkokul ve ortaokullardaki denemeler,
- ✓ Devlet ortaokul ve lise parasız yatılılık sınavları,
- ✓ Öğretmen okulları ve yüksek dereceli öteki meslek kuruluşlarına giriş sınavları,
- ✓ 1416 sayılı yasa ile lise ve yüksek öğrenimini bitirenlerin devlet hesabına yabancı ülkelerde ileri öğrenim görebilmelerinin sağlanması,
- ✓ TÜBİTAK bursları,
- ✓ Milli Eğitim Bakanlığının Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü yolu ile verdiği yüksek öğrenim bursları,
- ✓ Üniversite ve akademilere giriş sınavları.

Okullar konusunda ilk uygulama 1960 yılında Ankara ilkokullarında denenen “özel sınıf ve türdeş yetenek sınıfları” uygulamasıdır. Ayrıca, Türkiye’de özel eğitimin her dalında nerede, neler yapılacağı, ne tür özel eğitim kurumlarının açılacağı 10 yıllık bir planla belirlenmiştir. Buna eklenen bir listede de hangi yıl nerede özel yetenekli çocuklar için özel bir kurum ve sınıf açılacağı belirtilmiştir. 1964–65 öğretim yılında da “üst özel sınıf” açılışı gerçekleştirilmiştir. Bu uygulama Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa

ve Eskişehir’de gerçekleştirilmiştir. Ancak her iki uygulamaya MEB son vermiştir. Ankara’da türdeş sınıf uygulamasından mezun olan çocuklar okulların devamı olmadığı gerekçesiyle Maarif Koleji’ne (TED Koleji) alınmışlardır. Ortaöğretimde özel yeteneklileri desteklemek amacıyla 1962’de toplanan VI. Milli Eğitim Şurası kararlarına uygun olarak 1964 yılında Ankara Fen Lisesi’nin açılışı gerçekleşmiştir. Ataman (1998)’a göre bu okul gerek kadroları gerek öğrenci seçim sisteminin değişmesi ve gerekse donanımlarındaki eksikliklerden dolayı kuruluşlarındaki bilim adamı ve araştırmacı yetiştirme özelliklerini kaybettiğinden, özel yetenekli çocuklara eğitim veren kurumlar olma özellikleri tartışılır konuma gelmiştir. 1965 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde (AÜEF) özel yetenekli çocukların eğitimleri ile ilgili çalışmalar devam etmiştir. 31.08.1964 gün ve 2718 sayılı Ankara Üniversitesi Senatosu’nun verdiği kararla üniversitede ilk defa bir eğitim fakültesi kurulması kararlaştırılmıştır. İlk kez kurulan AÜEF de kuruluşunun ilk yıllarında bir özel eğitim bölümü açılmış ve bu bölümde lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde özel eğitim programları yer almıştır. Özel yetenekli çocukların eğitimleri ile ilgili derslere de gerekli önem verilerek her düzeyde eğitim elemanı yetiştirilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca 1979 yılında Ankara Üniversitesi’nde “Üstün Zekâlılar Öğretmenlik Sertifikası” programına da yer verilmiştir, ancak bu konuda çalışmalar yapılamamıştır. 1984 tarihinde YÖK’ün yürürlüğe girmesiyle bu uygulamaya son verilmiştir. Ancak üst düzeyde eğitim verilmesine devam edilmektedir(Uzun,2006).

Ülkemizde özel yeteneklilerin eğitimiyle ilgili olarak uygulanan en yaygın resmi uygulama, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM)’dir. Özel yetenekli çocuklara ve gençlere yeteneklerini geliştirme fırsatını sunamamak öte yandan nitelikli insan ihtiyacına cevap verememek eğitim sistemimizde kaygı yaratan bir boşluk haline gelmiştir. Bu noktadan hareketle Bilim ve Sanat Merkezlerinin kuruluşuna başlanmıştır. BİLSEM’ler okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki çocukların özel yeteneklerini geliştirerek okul dışı zamanlarını değerlendirilmesine katkı sağlamaktadır (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi, 2007). Özel yeteneklilerle ilgili hizmet veren bir başka kurum, 1993 yılında kurulan Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Eğitim Vakfı (TÜYÇEV)’dir. Özel yeteneklilerle ilgili bir dizi seminerler ve konferanslar düzenlemektedir. Bu uygulamalara ek olarak, TUBİTAK, TUBA vb. kuruluşların vermiş olduğu bursları da kapsam içine almak

mümkündür. 2004 yılında özel yeteneklilerin eğitimi konusunda ülkemizde bir ilk gerçekleşmiş ve I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi İstanbul’da yapılmıştır. Bundan sonraki II. Kongre 2009 yılında düzenlenmiştir. Kongrenin amacı ülkemizdeki özel yetenekli çocuk ve gençlerin eğitimini gündeme getirmek, konuyla ilgili olarak çalışan bilim insanlarını buluşturmak, çalışmalarını özendirmeektir. Türkiye’nin bu alanla ilgili birikimini ve durum tespitini yaparak toplumsal aklı harekete geçirmek ve bu tür bir eğitimi ülke ölçekli sosyal siyasetin bir parçası haline getirmeye yönelik olmuştur(Akt: Uzun, 2006).

***1924 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu**

80. Maddesi “Hükümetin nezaret ve murakabesi altında ve kanun dairesinde her türlü tedrisat serbesttir” şeklindedir. Yine 87. Maddede ise, “İptidai tahsil bütün Türkler için mecburi ve Devlet mekteplerinde meccanidir” şeklindedir. 1924 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu’nda yer alan düzenlemeye göre devletin gözetim ve denetimi altında her türlü eğitim ve öğrenim özgürlüğü getirilmiştir. Bu nedenle özel eğitimi gerektiren özel yetenekli çocukların eğitim ve öğrenimlerinin sağlanması devletin gözetimi ve denetimi altında gerçekleştirilmesinin mümkün olduğu görülmektedir(Teşkilat-ı Esasiye Kanunu M.80).

Yine ilköğretim, Türkiye Cumhuriyeti devleti vatandaş için zorunlu olduğu ve devlete ait olan okullardaki eğitim ve öğrenimin ücretsiz olduğu açıkça 87. Maddede düzenlenmiştir (Mumcu, 1986). Yine bu kapsamda 08.04.1929 tarihli 1416 sayılı “Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun” çıkarılmıştır (Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun,1929).

Bu yasa ortaöğretim mezunları ve yükseköğretimin çeşitli dallarından mezun olanların, gelişmiş ülkelerde eğitim almaya gönderilmesi ile ilgilidir. Bu kanuna göre, özel eğitimi gerektiren özel yetenekli çocukların eğitim ve öğrenimlerinin sağlanması bakımından belli sınav aşamaları getirildiği görülmektedir. Nitekim Kanun “Sene sonu imtihanlarını müteakip tedris müesseselerinin muallim veya müderris meclisleri toplanarak o senedeki mezunlarla başkaca daha yüksek bir müesseseden mezun olmamış evvelki seneler mezunlarından gerek malumat gerek zekâ ve seciye itibariyle aranan evsafi haiz olanları müsabakaya girebilmek üzere namzet olarak ayırırlar. Yalnız Askeri Fabrikalar Umum Müdürlüğünden tahsile gönderilmek istenen talebe için namzetler, imtihanları

diğer (talebe) usul ve şartları dâhilinde Maarif Vekâletince yapılmak üzere mezkûr Müdürlük tarafından seçilir”(1416 s. Kanun m.3).

Nitelikleri bakımından özel eğitimi gerektiren özel yetenekli çocukları gönderebilecek olan makam ve mercilerileri de kanun koyucunun tek tek göstermiş olduğu görülmektedir. Umumi ve mülhak bütçe ile idare olunan Devlet deva iri ve inhisar idarelerinin, vilayetlerin ,şehremanetleri ile belediyelerin, ticaret odalarının ve mukavelenameleri mucibince talebe göndermeğe mecbur olan şirketlerin tahsil için ecnebi memleketlere gönderecekleri talebe bu kanun ahkâmına tabidir(1416 s.Kanun m.1).*Halen yürürlükte* bulunan bu kanun ile özel eğitimi gerektiren özel yetenekli çocukların eğitim ve öğrenimlerinin sağlanması gerçekleştirilmektedir.

***1942 yılı 4274 Sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu**

19.06.1942 tarihinde kabul edilmiştir (4274 Sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu, 1942). Bu kanunla 1954 yılına kadar köy enstitüleri ile özel yetenekli çocuklara yatılı uygulama yapılmıştır. Halen yürürlükte olan kanun köy enstitülerinin dışındaki maddelerin uygulanmasına devam edilmektedir.

***1948 yılı 5245 Sayılı Kanunla İdil Biret ve Suna Kan'ın hakkında Kanun**

Kanun ile özel eğitim gerektiren özel yetenekli kişi olarak İdil Biret'e özel bir kanun çıkarılmıştır (5245 Sayılı Kanunla İdil Biret ve Suna Kan'ın hakkında Kanun, 1948). İdil Biret'in müziğe olan ilgisi 2 yaşında başlamıştır. Dört yaşında Bach'ın prelüdlerini çalmaya başlamıştır. İlk derslerini Mithat Fenmen'den alan Biret adına, 1948 yılında 2. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Biret'in yurt dışında eğitiminin gereksinimlerinin karşılanması için TBMM'ye bir teklif sunmuştur. Bu teklif sonucunda İdil Biret için özel olarak çıkartılan kanunun adı "Harika Çocuklar Kanunu" (İdil Biret ve Suna Kan'ın Yabancı Memleketlere Müzik Tahsiline Gönderilmesine Dair Kanun) olmuştur. Bu kanun çerçevesinde eğitimi için ailesiyle birlikte Paris Konservatuarı'na gönderilen Biret, burada 20. yüzyılın önemli pedagoglarından Nadia Boulanger ile çalışmıştır. 8 yaşında Paris Radyosunda ilk konserini veren Biret, 11 yaşındayken Kempff ile Mozart'ın İki Piyano İçin Konçertosu'nu Paris Champs-Elysees tiyatrosunda da çalmıştır.

15.02.1956 Tarih ve 6660 sayılı “Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun” ile özel olarak çıkarılmış olan “İdil Biret ve Suna Kan’ın Hakkında Kanun” yürürlükten kaldırılmıştır.

***1956 yılı 6660 Sayılı Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun**

15.02.1956 tarihinde güzel sanatlar alanında özel yetenekli çocukların eğitim ve öğrenimleri ile ilgili kanun çıkarılmıştır (Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun, 1956).

Kanun Numarası: 6660

Yayımlandığı R. Gazete : Tarih : 24/2/1956 Sayı : 9242

Madde 1 – Güzel sanatlarda fevkalade icra ve ibda istidadı gösteren çocukları memleket dahilinde veya yabancı memleketlerde Devlet hesabına yetiştirmeye, Talim ve Terbiye Dairesi Reisi, Güzel Sanatlar Umum Müdürü, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi ile Ankara Devlet Konservatuvarı müdürleri, bu müesseselerin mütehassıs öğretmenleri arasından Öğretmenler Kurulunca seçilecek üçer mütehassıs ile fonetik ve plastik sanatlar sahasında tanınmış kimseler arasından Maarif Vekaletince seçilecek iki mütehassıstan müteşekkil komisyonun tespit ve teklifi üzerine Maarif Vekili salahiyetlidir.

Madde 2 – Birinci maddede yazılı Komisyon:

- a) Fevkalade istidatlı çocukların, tahsil müesseseleri veya yetiştirmeyi deruhde eden mütehassıslarla temas suretiyle, tahsil ve yetiştirilme mahal, müddet ve programlarını tayin ve tespit eder ve lüzumu halinde bunları değiştirir.
- b) Tahsil ve yetiştirilmeleri esnasında gerekli her türlü kontrol, murakabe ve teftişleri yapar veya yaptırır.
- c) Tahsil ve yetiştirilmeleri ile ilgili esas enstrüman, teçhizat ve sair teknik vasıta ve malzemeyi tayin edip mubayaasına veya lüzumunda hibe edilmesine karar verir.
- ç) Fevkalade hallerde çocukları taltif veya mükafatlandırır.
- d) Lüzum gördüğü hallerde çocukların tahsillerine devam etmemelerine veya memlekete celbedilmelerine karar verir.

Madde 3 – Birinci maddede yazılı fevkalade istidatlı çocukların Devlet hesabına yabancı memleketlerde yetiştirilmelerinde ana ve baba veya bunlardan biri veya vasisi, bulunmadığı takdirde Maarif Vekaletince tayin edilecek, çocuğa bakmağa muktedir en yakın aile mensuplarından biri refakat eder.

Memleket içinde parasız yatılı olmıyan müesseselerde yetiştirilmeleri halinde de bu madde hükümleri tatbik olunur.

Madde 4 – Birinci maddede yazılı fevkalade istidatlı çocuklarla refakatlerinde gönderilecekler, memleket içinde veya dışında yapılacak tediyelerin nev'i ve miktarları her sene bütçe kanunlarına bağlı formüllerle tesbit olunur.

Madde 5 – 7/7/1948 tarihli ve 5245 sayılı kanun mer'iyetten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1 – (6660 sayılı Kanunun kendi numarasız geçici maddesi olup teselsül için numaralandırılmıştır.)

5245 sayılı kanunla yabancı memleketlere müzik tahsiline gönderilmiş bulunan İdil Biret ve Suna Kan haklarında da, müktesep hakları baki kalmak şartıyla, bu kanun hükümleri tatbik olunur.

Madde 6 – Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

Madde 7 – Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Maarif Vekilleri memurdur.

Kanun 1. Maddesinde “Güzel sanatlarda fevkalade icra ve ibda istidadı gösteren çocukları memleket dâhilinde veya yabancı memleketlerde devlet hesabına yetiştirmeğe, Talim ve Terbiye Dairesi Reisi, Güzel Sanatlar Umum Müdürü, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi ile Ankara Devlet Konservatuvarı müdürleri, bu müesseselerin mütehasıs öğretmenleri arasından Öğretmenler Kurulunca seçilecek üçer mütehasıs ile fonetik ve plastik sanatlar sahasında tanınmış kimseler arasından Maarif Vekâletince seçilecek iki mütehasıstan müteşekkil komisyonun tespit ve teklifi üzerine Maarif Vekili salahi yetlidir” denilmiştir. Buna göre özel eğitimi gerektiren, üstün yetenekli çocukların yurtiçi ve yurtdışı eğitim ve öğrenimlerini en iyi şekilde ve ortamda olması için devlet tüm imkânları sunduğu görülmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından özel eğitimi gerektiren, üstün ve yetenekli çocukları gerekli olan tüm imkânları hazırlamaya devlet adına yetkilendirilmiş ve görevlendirilmiştir.

Bu kanunun 5. Maddesi ile 07.07.1948 tarihli ve 5245 sayılı kanunun olan İdil Biret ve Suna Kan'ın Hakkında Kanun" yürürlükten kaldırılmıştır. Bu düzenlemeyle de özel nitelikte çıkarılmış olan kanun yürürlükten kaldırılarak, bunun kapsamı genişletilmek suretiyle güzel sanatlar alanında üstün yetenekli her çocuk için geçerli hale getirilmiştir. Halen yürürlükte olan bu kanun ile güzel sanatları icra etme veya bu alanda özel yetenek sahibi olan ancak eğitim ve öğrenimi gerektiren nitelikteki çocuklar için çıkarılmış özel bir kanundur.

***1961 Anayasası**

1961 Tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının "Öğrenimin Sağlanması" başlığı altındaki 50. Maddede eğitim ve öğrenime ilişkin düzenleme yer almaktadır. 1961 Anayasa'sının 50. Maddesi, "Halkın öğrenim ve eğitim ihtiyaçlarını sağlama Devletin başta gelen ödevlerindendir. İlköğretim, kız ve erkek bütün vatandaşlar için mecburîdir ve Devlet okullarında parasızdır. Devlet maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerinden yükseköğrenim derecelerine kadar çıkmalarını sağlama amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır..

1961 Anayasasına göre özel eğitimi gerektiren üstün yetenekli çocukların eğitim ve öğretimlerinin sağlanması için açık bir düzenleme yapıldığı görülmektedir. Buna göre, özel eğitimi gerektiren üstün yetenekli çocukların eğitim öğretimlerinin sağlanması ve bunların en yüksek dereceye kadar çıkması için her türlü imkânın hazırlanacağı belirtilmiştir. Hatta maddî imkânı olmayan ve en yüksek dereceye yukselabilecek olan yetenekli ve üstün yetenekli öğrencilere burs verilmesi veya bursun dışında olabilecek olan her türlü yardımın devlet tarafından yapılacağı hüküm altına alınmıştır(1961 Anayasası Md.50/3). Bunun da ötesinde özel durumları nedeniyle özel eğitim ve öğrenim gerektiren öğrencilere topluma yararlı olabilecek her türlü gerekli önlemlerin alınacağı açıkça hüküm altına alınmıştır. Bu şekilde bir düzenlemeyle özel eğitimi gerektiren üstün yetenekli çocukların eğitim ve öğrenimlerinin sağlanması bakımından anayasalar içinde ilk defa 1961 Anayasa'sı *en iyi* düzenleme olduğu söylenebilir. "Devlet maddî imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin en yüksek öğrenim derecelerine kadar çıkmalarını sağlama amacıyla burslar ve başka yollarla gerekli

yardımları yapar. Devlet durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları, topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.”

***1973 yılı 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu**

14.06.1973 tarihinde kişilerin üstün ve özel yeteneklerine uygun şekilde eğitim ve öğrenim almaları, kişilerin maddi ve manevi gelişimini ile mutluluğu elde etmeleri ve kişilerin mutlu olması ile de toplumun mutlu olması, sosyal, kültürel gelişimin sağlanmasını ve bu şekliyle çağdaş uygarlık seviyesine erişileceği kanunun amaçları içinde sayılmıştır (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973).

6. Maddesinde: Kişilerin üstün ve özel yeteneklerine uygun şekilde eğitim ve öğrenim almalarının zorunlu olduğu açıkça hüküm altına alınmıştır. Milli Eğitim Temel Kanunu 6. maddesi *"Fertler eğitimleri süresince ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde vadoğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler"*. “Milli eğitim sistemi, her bakımdan, bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenir. Bu amaçla, ortaöğretim kurumlarına, eğitim programlarının hedeflerine uygun düşecek şekilde hazırlık sınıfları konulabilir. Yöneltilmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metotlarından yararlanılır” şeklindedir (Milli Eğitim Temel Kanunu Madde 6, 1973) 8. Maddesinde: Cinsiyet, ekonomik yetersizlikler, özel eğitim gereksinimi nedenlerinden dolayı kimse ayrılamayacağı ve fırsat eşitliğinin gözetileceğine dair hükümler yer almaktadır.

***1982 Anayasası**

1982 Anayasası’nın 42. Maddesinde “Eğitim Öğrenim Hakkı ve Ödevi” başlığı altında eğitim ve öğrenim hakkının düzenlendiği görülmektedir. 42. Madde: Kimse eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir. Eğitim ve öğretim Atatürk İlkeleri ve İnkılâpları doğrultusunda çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılmaz. Eğitim ve öğretim hürriyeti Anayasaya sadakat borcunu ortadan kaldırmaz. İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır.

Özel ilk ve orta dereceli okulların bağlı olduğu esaslar devlet okulları ile erişilmek istenen seviyeye uygun olarak kanunla düzenlenir. Öğrenim hakkı, genel bir sosyal hak olarak nitelendirilmiştir. Bu hakkın temel gerçekleşme yeri ilköğretimdir. Bu sebeple

maddenin 6. fıkrasında ilköğretim *mecburî* kılınmıştır. Anayasa ile yüklenen ilköğretim mecburiyetinin gereği olarak devlet okullarında parasız öğretim ilkesi kabul edilmiştir. Kız ve erkek vatandaşlar arasında fark gözetilmemesi gereğine özellikle işaret edilmiştir. Öğrenim ve öğretim fert bakımından hak olarak tanınırken devlet bakımından "Başta gelen ödevlerden" sayılmıştır. Maddenin 1.2.6. fıkraları *demokrasinin* en iyi gelişebileceği bir toplumun meydana gelebilmesi için gerekli şartların asgarisini göstermektedir.

İlköğretim mecburiyetinin temel hedeflerinden biri, şahsın, manevî ve ekonomik şahsiyetini elverişli şartlarla geliştirmesine yardımcı olmaktır. İlköğretim mecburiyeti öğrencilerin okula devamlarının sağlanmasını, bu amaçla küçüklerin kanunî temsilcilerinin zorlanabilmesini de ifade eder. Devlet, ilköğretim mecburiyetinin hangi yaştan hangi yaşa devam edeceğini tespit edebilir. İlköğrenim çağı denebilecek olan bu dönemin dışında bulunan kişilerden okur - yazar olmayanların çeşitli kurslara veya okullara devama özendirilmeleri, hatta zorlanmaları şüphesiz kanunî bir düzenlemeyi gerektirir. Maddenin 5. fıkrası, kanun koyucuya bu yolda direktif mahiyetindedir. Bir taraftan öğrenim hakkı, diğer taraftan ilköğretim mecburiyeti ve okur - yazarlığı yaygınlaştırmak yükünü, devlete bu çağda bulunanlar ve *ayrıcalıklı olanlardâhil* öğrenimini sağlayacak kurumları kurmak ödevini yükler. Sakatlar için, sağır, körler, dilsizler vb. şahıslar için okullar, merkezler kurmak 42.maddenin amacına ulaşması için gerekli görülmektedir. Maddenin 8. fıkrası Devlete maddî imkândan *yoksun olan başarılı* öğrencilere burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapma ödevini yüklemektedir. Bu ödevin öğrencilerin başarı ve kabiliyetleri ölçüsünde devam edeceği de fıkra hükme bağlanmıştır. Bu fıkra hükmünün bir amacı da, Devlet dışında burs vermeyi meslek edinmiş olan çeşitli hukukî yapıdaki kuruluşun gençler üzerindeki olumsuz etkilerinin önlenmesi ödevini Devlete yüklemektir.

***Bilim ve Sanat Merkezleri ve Yönergesi:**

Şubat 2007 tarih ve 2593 sayılı yayımlanan “Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi”nin 1. Maddesinde bu BİLSEM’lerin amacını açıkça düzenlenmiş olduğunu görmekteyiz. Bu maddeye göre BİLSEM’lerin amacı, “Bu Yönergenin amacı; okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim çağındaki üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin bireysel yeteneklerinin farkında olmalarını ve kapasitelerini

geliştirerek en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak üzere öğrenci seçimi, kayıt kabul, eğitim-öğretim, yönetici ve öğretmen seçimi ile yetiştirilmesi ve açılan bilim ve sanat merkezlerinin kuruluş ve işleyişine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir” (BİLSEM Yönergesi, 2007)

Bu Yönerge; 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun, 4306 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği ile Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’ne dayanılarak hazırlanmıştır (BİLSEM Yönergesi, 2009) Okulöncesi (anaokul), ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarına yönelik olarak özel eğitim gerektiren üstün yetenekli olan çocuklara yönelik Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1995 yılında Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) kurulmuştur. Bilim ve sanat merkezlerinde çocukların devam ettikleri örgün programlarına ek olarak üstün yeteneklerine uygun bir eğitim ve öğrenim verilmektedir. BİLSEM’lerde öğrenci alımı, örgün eğitimde görev yapan öğretmenlerin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen, müşahede veya gözlemle öğrenci tespit edilir. Bundan sonra, öğrenci, yine Milli Eğitim Bakanlığı tarafından grup değerlendirme testi yapılır. Bu testin neticesinde kendilerinden beklenen sonucu veren öğrenciler Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki uzmanlarca tekrar birebir incelemeye alınır. Uzmanlar tarafından özel eğitim gerektiren üstün yetenekli öğrenciler, “Bilim ve Sanat Merkezi”nde kendi örgün eğitimlerine ek olarak özel eğitim almaya hak eder.

***1997 yılı 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname**

06.06.1997 Tarih ve 573 sayılı, 30 maddelik “Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” çıkarılmıştır (573 Sayılı Kararname, 1997).

1Maddesinde: “Özel eğitim gerektiren bireylerin, Türk Milli Eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda, genel ve mesleki eğitim görme haklarını kullanabilmelerini sağlamaya yönelik esasları düzenlemektir (573 sayılı Kararname. Md. 1, 1997).

2 Maddesinde: “Özel eğitim gerektiren bireyler ile onlara doğrudan veya dolaylı olarak sunulacak eğitim hizmetlerini, bu hizmetleri sağlayacak okul, kurum ve programları kapsar” (573 sayılı Kararname. Md. 2, 1997).

7. Maddesinde: “Tanısı konulmuş özel eğitim gerektiren çocuklar için okul öncesi eğitimi zorunludur. Bu eğitim özel eğitim okulları ile diğer okul öncesi eğitim kurumlarında verilir Gelişim ve bireysel özellikleri dikkate alınarak özel eğitim gerektiren çocukların okul öncesi eğitim süreleri uzatılabilir” (573 sayılı Kararname. Md. 7, 1997)

12.01.1983 Tarih ve 2916 sayılı “Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Kanun 30. 05. 1997 tarih ve 573 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’nin 28. Maddesi ile bu kararnamenin çıkması ile yürürlükten kaldırılmıştır (573 sayılı Kararname. Md. 28, 1997).

***Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi ile ilgili Yasal Düzenleme: 6660 Sayılı Yasa**

Üstün yetenekli çocukların eğitimi için alınan ilk tedbir, 1948 yılında çıkarılan 5245 sayılı yasa ile İdil Biret ve Suat Kan’ın masraflarının devlet tarafından karşılanması olmuş ve 1956 yılında çıkarılan 6660 sayılı yasa ile 1948 yasası genişletilmiş, üstün yetenekli ve zekalı çocukların devlet tarafından yetiştirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması kabul edilmiştir (Kargın, 2003).

İdil Biret’in müziğe olan ilgisi 2 yaşında başlamıştır. Dört yaşında Bach’ın prelüdlerini çalmaya başlamıştır. İlk derslerini Mithat Fenmen’den alan Biret için 1948 yılında 2. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, Biret’in yurt dışında eğitiminin gereksinimlerinin karşılanması için TBMM’ye bir teklif sunmuştur. Bu teklif sonucunda İdil Biret için özel olarak çıkartılan kanunun adı "Harika Çocuklar Kanunu" (İdil Biret ve Suna Kan’ın Yabancı Memleketlere Müzik Tahsiline Gönderilmesine Dair Kanun) olmuştur. Bu kanun çerçevesinde eğitimi için ailesiyle birlikte Paris Konservatuvarı’na gönderilen Biret, burada 20. yüzyılın önemli pedagoglarından Nadia Boulanger ile çalışmıştır. 8 yaşında Paris Radyosunda ilk konserini veren Biret, 11 yaşındayken Kempff ile Mozart’ın İki Piyano İçin Konçertosu’nu Paris Champs-Elysees tiyatrosunda da çalmıştır

Çıkarılan yasa ile: “Güzel sanatlarda fevkalade icra ve ibda istidadı gösteren çocukları memleket dahilinde veya yabancı memleketlerde Devlet hesabına yetiştirmeğe, Talimve Terbiye Dairesi Reisi, Güzel Sanatlar Umum Müdürü, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi ile Ankara Devlet Konservatuvarı müdürleri, bu müesseselerin mütehassıs

öğretmenleri arasından Öğretmenler Kurulunca seçilecek üçer mütehassıs ile fonetik ve plastik sanatlar sahasında tanınmış kimseler arasından Maarif Vekaletince seçilecek iki mütehassıstan müteşekkıl komisyonun tesbit ve teklifi üzerine Maarif Vekili salahi yetlidir.” denilmiştir

Alınan kararlara rağmen yasanın kapsamı çok dar tutulmuş yasa kapsamında sadece 17 kişi eğitime alınmış, bunlardan ikisi uluslar arası alanda piyasaya çıkmış, ikişer kişi de resim ve kompozisyon alanında sergiler düzenlemişlerdir. Diğerleri ise çeşitli nedenlerle program dışına alınmışlardır. Kapsamı dar tutulan yasanın uygulaması da dar alanda kalınca hizmet verdiği kişiler çok az sayıda kalmış, kamuya duyurulmaması ve sadece bireysel başvuruların değerlendirilmesi geniş kitlelerin yasadın haberdar olmasını engellemiştir (Enc, 2005: 233).

2.10. Türkiye’deki Üstün Zekalılar Eğitimi Uyarlamaları

2.10.1. Özel sınıflar ve Türdeş Yetenek Sınıfları

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, 27 Ağustos 1964 gün ve 35836 sayılı onayı ile 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu’nun 12. maddesi ve Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar Yönetmeliği’nin 4. maddesi uyarınca “Üstün Çocukların Eğitimi” için pilot proje uygulaması 1963–1964 eğitim-öğretim yılında başlatılmıştır. “Özel sınıf ve türdeş yetenek sınıfları” biçiminde girişilen bu deneme için Ankara’daki bazı okullarda yapılan taramalarla seçilen 5 kız 18 erkek olmak üzere toplam 23 öğrenci ile ikinci Mimar Kemal (Ergenekon) ilkokulunda 15 Ekim 1964 tarihinde bir özel sınıf faaliyete geçmiştir. Zenginleştirilmiş özel bir programla çalışan bu sınıfların devamı olarak çevre ortaokullarından birisinde de bu özel sınıf programının sürdürülmesi tasarlanmıştır. Ancak deneme ortaokul düzeyinde de sürececek biçimde planlanmış olduğu halde yarıda kesilmiş, bu sınıftan çıkan öğrencileri, yine döneminde öğrencilerini seçerek alan Maarif Koleji kabul etmiştir. Türdeş okullar uygulaması da aynı dönemde Ankara’daki üç okulda başlatılmış; ancak beş yılın sonunda herhangi bir değerlendirme yapılmadan sona erdirilmiştir. Sonuçta, İlköğretim Genel Müdürlüğü gerek özel sınıf çalışmalarını, gerekse “türdeş ilkokul sınıfları” ile ilgili denemeye son verilmesini kararlaştırmıştır (Davaslıgil, 2000).

2.10.2. Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Özel Lisesi-(TEVİTÖL)

1990'da Sezai Türkeş, ailesinin maddi gücü onları okutmaya yetmeyecek üstün yetenekli çocukları yetiştirmek amacıyla tamamen yatılı ve parasız bir okul kurmak üzere İnanç Vakfı'nı kurmuştur. İnanç Lisesi'nin ilk 30 öğrencisi 1993 yılında Bayramoğlu'ndaki geçici tesislerde öğretime başlamış, daha sonra 1994'te Gebze'deki İnanç Öğrenme Köyü'ne taşınmıştır. Başlangıçta ilkokul 5. sınıfı bitiren öğrenciler bu okula alınırken, zorunlu eğitimin 8 yıla çıkmasıyla birlikte sadece lise eğitimi verilmeye devam etmiştir. Bu okulda öğrenciler ileri düzeyde İngilizce, Almanca ve isteyenler de etkinlik saatlerinde ayrıca Fransızca dersleri görmekteydiler. Öğrencilerin santralde görev almak, bahçede bahçivana yardımcı olmak, gelen konukların karşılanması, ağırlanması, bir takım etkinliklerde teknik işlerin yürütülmesi, bilgisayar odasının sürekli açık olması için nöbetlerin ayarlanması ve tutulması gibi belirlenen işlerle okulun işleyişine katkıda bulunmaları sağlanmaktadır. Öğrenciler için çeşitli alanlardan kişilerle sohbet toplantıları düzenlenmekte ve mesleki bilgilendirme çalışmaları yapılmaktadır. Öğrenciler her ders için ilgili yere ya da öğretmenlerinin sınıflarına gitmektedirler. Okulda güven, özdisiplin ve eşitlik kavramlarına çok önem verilmektedir (Akarsu, 2001).

Yaşanan maddi zorlukları Türk Eğitim Vakfının desteğiyle 10 Temmuz 2002 tarihinden itibaren maddi zorlukları atlatan okul eğitim öğretime aralıksız olarak devam etmektedir. İnanç Lisesi projesi ülkemizde üstün yetenekli çocuklara ihtiyaç duydukları özel eğitimi veren bir okulun ya da eğitim biriminin olmayışı nedeniyle, bu ihtiyacı belli ölçülerde karşılamak üzere hazırlanmış bir projedir. T.C. vatandaşı olan ve maddi durumu yetersiz üstün yeteneği olan öğrenciler, öğrenci seçme heyetince belirlenir. Seçme işlemleri, ilk yıllarda sadece MEB Rehberlik Araştırma Merkezleri'nden bildirilen hem yetenekli hem de maddi durumu yetersiz öğrenciler arasından iki aşamalı bir sınavla seçilir, birinci aşamayı geçen yetenekli öğrenciler okulda yapılan ikinci sınava girmeye hak kazanırlar. İki aşamayı başarıyla geçen öğrenciler, daha sonra birlikte, bir hafta süreli kamp dönemine katılırlar. Okuldaki öğrencilerin tümü burslu ve yatılı olup, bütün ihtiyaçları vakıfça karşılanmaktadır (Akarsu,2001).

2.10.3. Yeni Ufuklar Koleji

1991-1992 Öğretim Yılında İstanbul'da açılan Yeni Ufuklar Koleji, normal üstü zekaya sahip öğrencileri seçerek, özel üstün yetenekliler eğitimini hedefleyen bir özel okuldur. Bu alanda eğitim verdiklerini iddia eden iki özel eğitim kurumundan biri olan Yeni Ufuklar Okulu/Lisesi, çeşitli nedenlerle bu tür eğitimden vazgeçmiş, diğer bir deyişle başarısız olmuş veya edilmiştir. Bu okula Milli Eğitim Bakanlığı tarafından özel eğitim kurumu statüsü verilmemiştir. Yeni Ufuklar Koleji yurt dışı kuruluşlarla ilgili kişilerle bağlantılarını sürdürerek, ülkemizde konunun önemini vurgulamaya çalışmaktadır (Akarsu, 2000; Akt: Şenol ve Kazu, 2011).

2.10.4. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Eğitim Vakfı (TÜYÇEV)

Bir grup anne baba ve üstün yeteneğin geliştirilmesine gönül vermiş bilim adamı, eğitimci ve iş adamı 1993 yılında İstanbul'da Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Eğitim Vakfı'nı kurmuştur(ü). TÜYÇEV'in, resmi vakıf senedinin üçüncü maddesinde belirtilen amacı: "Üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocukların 0-21 yaşlar arasında aile ve okullarında algılayacakları eğitim ve gelişme ortamlarına katkıda bulunarak eğitimlerini zenginleştirmek; okulları ile sosyal çevrelerinde gereksinim duyacakları bilimsel, sosyal ve kültürel çalınmaları oluşturmak ve bu etkinliklere katılımlarını sağlamaktır." Vakıf bir süre bazı özel okullarla iş birliği yaparak, üstün yetenekli çocuklara ek zenginleştirme ve farklılaştırma olanakları yaratmaya çalışmışsa da, eğitimcilerin ve bakanlığın konunun önemine inanmaması ve yeterli esnekliği göstermemesi yüzünden bu denemeden vazgeçmiştir. Konuyla ilgili bilimsel toplantılar düzenleyen, panellere katılan ve ilgili diğer kişi ve kuruluşlarla işbirliği yapan Vakıf, son yıllarda üstün yetenekli çocuklara okul dışı zenginleştirme etkinlikleri sunmaktadır. Bu zenginleştirme etkinlikleri arasında satranç, disiplinler arası fen, plastik sanatlar, yaratıcı drama, izcilik, botanik, müzik, bilgisayar, fotoğrafçılık, arkeoloji sayılabilir (Akarsu, 2001).

2.10.5. Fen Liseleri

1962 yılında toplanan VII. Milli Eğitim Şurası kararları doğrultusunda üstün yetenekli öğrencilerin yetiştirilmesi amacı ile 1964 yılında Ankara'da Fen Lisesi açılmıştır. Ankara Fen Lisesi fen ve matematik alanında üstün yetenekli çocukları, ülkenin gereksinme duyduğu bilim adamı ve araştırmacı olarak yetiştirmek üzere kurulmuştur.

Ankara Fen Lisesi ve daha sonra açılan diğer fen liseleri, gerek kadroları gerek öğrenci seçim sisteminin değişmesi gerekse donanımlarındaki eksiklerden dolayı kuruluşlarındaki bilim adamı ve araştırmacı yetiştirme özellikleri yok olduğundan, üstün zekâlı çocuklara eğitim veren kurumlar olma özellikleri tartışılabilir konuma gelmiştir (Akkanat, 1999). Bu okullar seçilmiş öğrencilere, normal liselere kıyasla birkaç ek matematik ve fen dersi vermenin ötesinde bireyselleştirilmiş ya da öğrencinin hızına, ilgisine, öğrenme biçimine göre farklılaştırılmış ve yaratıcılığını ortaya çıkarmasına fırsat veren bir eğitim yerine fen ve matematikte tekdüze eğitim veren okullar halinde eğitimlerini sürdürmektedirler (Akarsu, 2001).

2.10.6. Özel Eğitim Bölümü Üstün Zekâlıların Eğitimi Anabilim Dalı

Türkiye’de ilk kez İstanbul Üniversitesi, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesinde, Özel Eğitim Bölümü, Üstün Zekâlıların Eğitimi Anabilim Dalını kurmuştur. Ekim 2002’de bu Anabilim Dalı Üstünlerin Eğitimi Yan Dalı Sınıf Öğretmenliği adı altında bir program başlatmıştır. Bu program, 150 krediden oluşan 4 yıllık bir lisans programıdır. Böylece zekâ düzeyi yüksek öğrencilere ilköğretimin ilk yıllarından itibaren farklılaştırılmış bir eğitim-öğretim programı uygulayabilmek için altyapıyı oluşturma çabalarına girilmiştir. Bu programda sınıf öğretmenliği çerçeve programında yer alan derslerin yanı sıra, üstün öğrencilerin özellikleri, ihtiyaca göre eğitim programlarının farklılaştırılması, yaratıcılığın ve eleştirel düşüncenin geliştirilmesi ve ayrıca öğrencilerin bir bütün olarak eğitilmeleri amacıyla onların duygusal ve sosyal yönden geliştirilmelerini sağlayan derslere de yer verilmiştir. Branş öğretmenlerinin de yetiştirilebilmesi için 2003-2004 öğretim yılında yüksek lisans programı açılmıştır (Davaslıgil ve Leana, 2004).

2.10.7. Beyazıt İlköğretim Okulu

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı ile İstanbul Üniversitesi arasında 30.06.2002 tarihinde imzalanan protokol gereğince Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü Üstün Zekâlılar Eğitimi Anabilim Dalı’nın katkısıyla, Beyazıt İlköğretim Okulu, Üstün Zekâlı Çocukların eğitimine 2002-2003 öğretim yılında başlamıştır. Beyazıt İlköğretim Okulu’nda her yıl projeye dâhil edilen öğrenciler, RAM merkezlerince yapılan zekâ testi sonucunda, üstün zekâlı oldukları belirlenen ve proje ile ilgili Yürütme Kurulu’nun Bilim Komisyonu tarafından onaylanan, İstanbul’un çeşitli ilçelerinden gelen

çocuklardır. Her sınıfta 2 şube bulunmakta ve her şubeye de 24 öğrenci alınmaktadır. Sadece kurulduğu ilk yıl 30 öğrenci alınmıştır. Bu öğrencilerin 12'si üstün zekâlı olduğu belirlenen seçilmiş öğrenciler, diğer 12'si ise normal seviyedeki öğrencilerden oluşmaktadır (Davaslıgil ve Leana, 2004, 85).

Beyazıt İlköğretim Okulu'nda Üstün öğrencilerin zihinsel, duyuşal ve sosyal gereksinimlerini karşılamak üzere başlatılan farklılaştırılmış bir program uygulaması ise üstün zekâlı öğrencileri normal zekâ düzeyindeki yaşlılarından ayırmadan gerçekleştirilmektedir. Okuldaki eğitim-öğretim, beyin araştırmalarındaki öğrenmeyle ilgili son bulgular ve yüksek zekâ düzeyine sahip öğrencilerin özellikleri temel alınarak düzenlenmektedir (Davaslıgil, Leana, 2004).

Davaslıgil ve Leana, (2004) Proje kapsamındaki sınıflarda eğitim gören üstün ve normal zihin düzeyine sahip öğrenciler matematik, fen gibi derslerde kendi düzeylerine göre üç farklı gruba ayrılmaktadır. Böylece öğrencilerin kendi öğrenme hızlarında ilerlemeleri hedeflenmektedir. Milli Eğitim Sisteminin müfredat programının içeriği hem normal hem de üstün zekâ düzeyindeki öğrenciler için temelde olduğu gibi korunmakta, gerektiğinde zenginleştirilmekte ve özellikle de derslerin işlenişine yöntem açısından farklılaşma getirilmektedir. Ayrıca, öğretimde, beş duyunun kullanılmasına ve drama yoluyla harekete de yer verilmektedir. Beynin biliş, sezgiye, yaratıcılığa, duylara ve harekete dayalı işlevlerinin tümü çalıştırılarak çağdaş bir öğretimin gerçekleşmesine dikkat edilmektedir. İlk sınıflardan itibaren, yaratıcılık, düşünme becerileri, satranç, yabancı dil, sosyal ve duygusal gelişimi destekleyen dersler okutulmaktadır (Davaslıgil ve Leana, 2004).

2.10.8. Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM)

1996 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün "İlköğretim Çağı Öğrencilerinin Özel Yeteneklerini Geliştirme Projesi" ile başlayan çalışmalar sürdürülmüştür. Daha sonra Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın 25.10.2001 tarih ve 012648 salıh kararı ile "Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi" yürürlüğe konularak konu, mevzuatı olan bir uygulama haline getirilmiştir(Akt: Yeşilova, 1997).

1993 yılında geliştirilen ilk bilim ve sanat merkezi Ankara’da açılmıştır. Sonrasında İstanbul, İzmir, Bayburt ve Denizli illerinde pilot uygulama devam ettirilmiştir. 2008 yılı itibariyle ülkemizde 47 ilde 51 Bilim ve Sanat Merkezi açılmıştır (2010 Mayıs ayı itibariyle bakanlık sitesinde 57 BiLSEM faaliyette görülmektedir). Son dönemlerde yapılan çalışmalarla her il merkezinde BiLSEM açılmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir(Dönmez, 2004: 71)

2.10.9. Anadolu Üniversitesi Üstün Zekalılar Bölümü (UYEP)

Tübitak destekli Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Üstün Zekalıların Eğitimi Anabilim Dalı Bölüm Başkanı Doçent Dr. Uğur Sak öncülüğünde 2007-2008 yılında kurulmuştur. Uygulanan program 6. ve 7. sınıf öğrencilerine eğitim vererek başlamıştır. Öğrencilerini kendi uyguladıkları iki adet yetenek testine ve akademik başarı ortalamalarına göre belirlemektedir. Program ilk aşamada ilk öğretimin ikinci aşaması için geçerlidir. Ancak bu aşamada başarılı olanlara katılım belgesi ve ÜYEP’in lise programına katılım hakkı verilmektedir.

Üstün Yetenekliler Eğitim Programları (UYEP)'nin genel amacı, üstün yetenekli öğrencileri tanılamak; bu öğrencilerin entelektüel potansiyellerini en üst düzeye taşımalarına yardımcı olacak farklılaştırılmış eğitim ve rehberlik hizmetleri sunmak ve bu yeteneklerini pozitif yönlerde kullanmalarını sağlamaktır. Programın içeriğinde matematik ve fen bilgisi konuları verilmektedir. Ayrıca program karakter eğitimiyle desteklenmektedir” (Yıldız, 2010).

BÖLÜM III: YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve bunlarla ilgili olarak yapılmış olan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları, verilerin toplanması ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel tekniklerle ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Araştırma, Özel Yetenekliler Eğitim Politikasının BİLSEM Müdürleri ve Özel Eğitim Bölümü Öğretim üyeleri üzerinden incelenmesini ve değerlendirilmesini amaçlayan nitel araştırma yöntemine sahip bir araştırmadır. Nitel araştırma, belli bir olay ya da olgunun derinlemesine anlaşılması, açıklanması için kapsamlı bir şekilde verilerin toplanması, analiz edilmesi ve yorumlanmasıdır. Araştırmamızın sorularına uygun olarak amaç, Özel Yetenekliler Eğitim Politikasının BİLSEM Müdürleri ve Öğretim üyeleri üzerinden incelemektir. Belirtilen araştırma sorularının yanıtları için ayrıntılı verilere ve derinlemesine analizlere ihtiyaç duyulmaktadır. Nitel araştırma da bu doğrultuda; görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı; algı ve olayların doğal bir ortamda bütüncül şekilde ortaya konmasına yönelik bir sürecin işlediği araştırmadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011)

Bu araştırmada durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması araştırması, gerçek yaşamın, güncel bağlam ya da ortam içerisindeki bir durumun araştırılmasını gerektirmektedir.(Yin, 2009)

3.2. Çalışma Grubu

Araştırma katılımcılarını, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Türkiye Geneline yer alan 8 ildeki 10 BİLSEM Müdürü ve 2 ildeki 10 öğretim üyesinden oluşturmaktadır. Araştırmada Amaçlı Örneklem çeşitlerinden biri olan ölçüt örneklem kullanılmıştır. Patton'a (Akt. Şimşek ve Yıldırım, 2011) göre amaçlı örnekleme zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir. Amaçlı (yargısal) örneklemede araştırmacı kimlerin seçileceği konusunda kendi yargısını

kullanır ve araştırmanın amacına en uygun olanları örnekleme alır. Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış ise önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Burada sözü edilen ölçüt veya ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Şimşek ve Yıldırım, 2011).

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada nitel veriler, nitel araştırma görüşme türleri arasında yer alan görüşme tekniği türlerinden “Yarı yapılandırılmış görüşme” yoluyla elde edilmiştir. Görüşme nitel araştırmalarda en sık kullanılan veri toplama aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Stewart ve Cash (1985) görüşmeyi, “önceden belirlenmiş ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı bir etkileşim süreci olarak tanımlamaktadır (Akt. Şimşek ve Yıldırım, 2011). Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde ise araştırmacı önceden sormayı planladığı soruları içeren görüşme protokolünü hazırlar. Buna karşın araştırmacı görüşmenin akışına bağlı olarak değişik yan ya da alt sorularla görüşmenin akışını etkileyebilir ve kişinin yanıtlarını açmasını ve ayrıntılandırmasını sağlayabilir (Creswel,2013).

Bu araştırmada geçerlilik ve güvenirlik için araştırma amaçlarından yola çıkılarak görüşme maddeleri yazılmış ve taslak form oluşturulmuştur. Araştırmacı tarafından geliştirilen “görüşme formu” biri BİLSEM Müdürleri, diğeri Özel Eğitim alanında çalışan öğretim üyelerinden oluşan yirmi farklı uzman görüşüne sunularak gerekli düzenlemeler yapılmış ve birer öğretim üyesi ve BİLSEM müdürü ile pilot uygulama gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulamadan sonra son değişikliklerle görüşme forumunun son hali oluşturulmuştur. Oluşturulan formlarda yer alan sorular katılımcılara kendi zaman ve programları da dikkate alınarak önceden belirlenen yer ve saatte yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile uygulanmıştır. Görüşme formlarında katılımcılara özel yetenekliler eğitimi ile ilgili olarak; öğretmen, öğrenci, özel yetenekliler eğitim politikası, öğretim içerikleri, öğretim ortamları, öğretim süreçleri, alternatif eğitsel uygulamalara yönelik sorular yöneltmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Görüşme formları hazırlandıktan sonra ilgili uzmanların değerlendirmesi ve pilot uygulama sonucunda son haline getirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile gönüllülük ilkesi de göz önünde bulundurularak seçilen 10 BİLSEM Müdürü ve 10 Öğretim üyesi ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırma ile ilgili yasal izin alındıktan sonra araştırmanın yürütüldüğü kurumlarda çalışan 20 kişi ile görüşmeler yapılmıştır. Veriler toplanırken geçerlik ve güvenilirliği sağlamak adına katılımcıların etkilenmemesi için yönlendirilmemeleri konusuna özen gösterilmiştir. Görüşmelerde kayıtlar dijital ses kayıt cihazlarıyla kaydedilerek ve herhangi bir aksama olasılığını göz önünde bulundurarak not alabilmek için gerekli hazırlıklar yapılmıştır. Ses kayıt cihazı kayıt yapma yeteneği oldukça yüksek olan, küçük ve taşınabilir kayıt araçları olmaları yönüyle tercih edilmiştir. Ayrıca, her görüşmede araştırmacı, görüşmelerin sözel olmayan yönlerine ilişkin olarak notlar alınmış ve bu notlar, özellikle analiz ve yorumlama aşamalarında göz önünde bulundurulmuştur. Her bir görüşmenin 30-45 dakika sürdürülmesi planlanmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Görüşmeler tamamlandıktan sonra birinci analist tarafından ses kayıtlarının bilgisayarda yazıya dökümü gerçekleştirildi. Kayıtların dökümü sırasında duyulan tüm konuşmalar duyulduğu şekliyle, düzeltme yapılmadan yazıya aktarılmıştır. Yazıya döküm işlemi tamamlandıktan sonra verilerin tamamı bilgisayarda düzenlenmiştir. Bilgisayara aktarılan verilerin doğruluğunu kontrol etmek amacıyla ikinci analist tarafından kayıtlar bir kez daha dinlenerek formlardaki veriler aynı anda okunmuş ve verilerin tam olduğu kontrol edilmiştir. Görüşme verilerinin analiz işleminin başlangıcında tüm dökümler ele alınmış ve her birine sayfa numarası verilmiştir. Görüşme verileri de öncelikle tüm verilerin okunması ve bir bütün halinde değerlendirilmesi şeklinde ele alınmıştır. Kodlamanın sağlıklı olabilmesi için veriler birkaç defa okunmuştur, yapılan kodlamalar sürecinde sıklıkla gözden geçirilmiştir. Görüşme verileri doğrultusunda kodlar arasında ortak yönler belirlenmeye çalışılarak birbiriyle ilgili olan kodları bir kategoride toplamak için temalar oluşturulmuştur. Oluşturulan temaların uygunluğu kontrol edilmiş ve gerekli görülen durumda düzenlemeler yapılmıştır. İki ayrı analist tarafından ayrı

olarak hazırlanan bu kod haritaları üzerinden güvenilirlik çalışmaları gerçekleştirilmiş ve sonrasında analistler beraber çalışarak ortak kod haritası oluşturulmuştur. Temalar araştırmanın amaçları çerçevesinde düzenlenmiştir. Tema ve kodlara göre veriler betimlenmiş, okuyucunun anlayabileceği bir dille tanımlanmış, açıklanmış ve bulgulardan sonuçlar çıkarılmıştır.

BÖLÜM IV: BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir. Araştırmada ülkemizin özel yetenekliler eğitim politikasının uygulamalarındaki eksikler ve yapılması gereken çalışmalar, katılımcıların görüşleri alınarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmamız kapsamında BİLSEM müdürleri ve alan ile ilgili çalışmaları olan öğretim üyelerine sorular yöneltilmiş ve yorumlamaları istenmiştir. Araştırma kapsamında katılımcıların görüşleri 6 temada toplanmıştır;

1. *Özel Yetenekli Çocukların Akranlarından Ayrılan Özellikleri,*
2. *BİLSEM’lerin verimliliğinin artırılması için yapılabilecek düzenlemeler,*
3. *Devlet Okullarında Özel Yetenekliler Eğitiminin Etkililiğinin Artırılmasına Dair Yapılması Gerekenlere Yönelik Görüşler,*
4. *BİLSEM’ler dışında kalan eğitsel kurumlarda sürdürülen özel yetenekliler eğitimine dair yapılan çalışmalara ilişkin yorumlar,*
5. *Özel Yetenekliler Öğretmenliği Bölümü ile İlgili Bilgi ve Görüşler,*
6. *Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin Özel Yetenekliler Eğitim Politikası’na İlişkin Yorum ve Görüşler*

Araştırma kapsamında erişilen 15 BİLSEM müdüründen 3 tanesi işlerinin yoğunluğunu gerekçe göstererek görüşmeyi kabul etmemiş, 2 tanesi ise alan ile ve bu çocukların özellikleri ile ilgili olarak yeterli bilgiye sahip olmadığını başka kurumlardan görevlendirmeye BİLSEM’de görev yapmakta olduğunu beyan etmişlerdir.(Bu iki müdür yeni kurulmuş BİLSEM müdürleridir).

Araştırma kapsamında 24 öğretim üyesine erişilmiş, bu öğretim üyelerinden 3 tanesi program yoğunluğunu gerekçe göstererek, 11 tanesi de alan ile ilgili olarak hiçbir ön bilgiye sahip olmadığını belirterek görüşmeyi istememişlerdir. Her iki sebeple de görüşme yapmayan 14 öğretim üyesinin tamamı araştırma izinleri alınmış üniversitelerin özel eğitim bölümlerindeki öğretim üyeleridir.

4.1. Özel Yetenekli Çocukların Akranlarından Ayrılan Özellikleri

Katılımcılara “Özel yetenekli çocukların diğer çocuklardan ayrılan özellikleri” ortak soru olarak yöneltilmiş ve verdikleri cevaplardan aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir. Bu ortak soruya 20 katılımcının tamamı “Özel yetenekli öğrencilerin normal çocuklardan belirgin olarak ayrışır” yönünde cevap vermişlerdir. Bu ayrışmaların neler olduğu ile ilgili olarak da Tablo 4.1. de belirtilen sıklıklar ile cevap vermişlerdir. Bu başlık ‘BİLSEM Müdürleri’ ve ‘Öğretim üyelerinin’ görüşlerini ve bu katılımcıların ifadelerindeki sıklıkları ele alınmıştır.

Tablo 4.1.
BİLSEM müdürlerinin ve öğretim üyelerinin özel yeteneklilerin akranlarından ayrılan özellikleri

BİLSEM Müdürleri	f	Öğretim üyeleri	f
Diğerlerinden farklıdır.	10	Diğerlerinden farklıdır.	10
Hızlı ve pratik düşünme.	6	Hızlı ve pratik düşünme.	6
Özgüvenleri daha yüksek.	5	Özgüvenleri daha yüksek.	4
Daha Meraklı	6	Daha Meraklı	7
Koordinasyonları daha gelişmiş	5	Koordinasyonları daha gelişmiş	2
Hayal güçleri ve soyut düşünme	4	Hayal güçleri ve soyut düşünme	4
Özgün düşünebilme kabiliyeti	2	Özgün düşünebilme kabiliyeti	3
Fiziksel aktiviteleri daha fazla	4	Fiziksel aktiviteleri daha fazla	5
Akademik başarıları daha yüksek	8	Akademik başarıları daha yüksek	7
Sosyal iletişimleri daha gelişmiş	4	Sosyal iletişimleri daha gelişmiş	5
Motivasyonları daha yüksek	6	Motivasyonları daha yüksek	4
Dil becerileri daha gelişmiş	6	Dil becerileri daha gelişmiş	4

Tablo 4.1. de yer alan BİLSEM müdürlerinin görüşlerini destekleyen bazı ifadeler aşağıda verilmiştir. Bu görüşlerde ortak olarak diğer çocuklardan belirgin olarak ayrışmalarının varlığı vurgulanmıştır.

“.....: Ben hem ilkokula hem BİLSEM’e bakıyorum şu anda. Gerçekten bir farklılık gösteriyorlar davranışlarıyla olsun, ben öyle görüyorum.....”(M1)

“..... Özgüvenleri yüksek, insanların takdiri bu özgüvenin oluşumunda etkili olduğunu düşünüyorum. Hızlı düşünür pratik çözümler üretirler.....”(M2)

“..... Belli bir alanda çok üst düzey bir yeteneği olan ya da birçok alanda ortalamanın çok üstünde olan çocuklar için özel yeteneklidir diyebilirim. Daha meraklı olurlar, çok soru sorarlar, çabuk sıkılırlar, maymun iştahlıdır, bazen aşırı özgüven nedeniyle

basit hatalar yaparlar, bağımsız olmayı severler, tembeldirler, fiziki ihtiyaçlarını aşırı önemserler.”(M4)

“Şimdi ee şöyle söyleyelim o zaman bu çocuklar en önemli özelliği ee soyut düşünme ve farklı düşünme yani akıllarının fiziksel özelliklerinden bahsetmeyeceğim işte akranlarına göre küçük yaştaki ee fiziksel özellikleri işte erken yürümesi erken konuşması bunları geçiyorum bu çocukların en belirgin özelliği soyut düşünme ve hayal gücüyle birlikte soyut düşüncede hani bu çocukların bariz özellikleri bu farklı düşünceleri ve farklı yönleri bu kapsamda öne çıkar...” (M9)

.....Hızlı düşünüp, çabuk harekete geçen, bakış açıları farklı ve görüşleri geniş çocuklar. (M10)

Görüşme yapılan müdürlerden bazıları tablodaki görüşlerine ak olarak bu çocukların akranlarına kıyasla çok güçlü bellek kapasiteleri olduğunu belirtmiştir. Bu bellek kapasitelerinin kendilerinininkinin de üzerinde olduğunu açıklayan aşağıdaki ifadeler geçmiştir.

“Çoğu zaman söz vermek istemiyorum çünkü asla vazgeçmez ve unutmazlar. Ne zaman tuzaklarına düşsem ben borçlu oluyorum. Genelde benim hatırlamadığım ayrıntıları hatırlıyorlar.” (M8)

“Ben daha önceden BİLSEM öğretmeni iken dersimde hiç zorlanmıyordum. Çünkü öğrettiklerimi hiç unutmuyorlar. Sanki ben anlatmamışım gibi de geliyordu bana. Yani ne anlattığımı ben bile unutuyordum ama onlar zaten benim anlattıklarımın hepsini hatırlıyorlardı.” (M7)

Tablo 4.1. de yer alan öğretim üyelerinin ‘özel yeteneklilerin normal çocuklardan ayrılan özellikleri’ görüşünü destekleyen bazı ifadeler aşağıda verilmiştir. Bu görüşlerde ortak olarak diğer çocuklardan belirgin olarak ayrışmalarının varlığı vurgulanmıştır.

“Özel yetenekli çocukların akranlarının evet farklılıkları var bunlar başlıklar halinde sıralayacak olursak literatürde yani harf harf sayı ve ya azalan sayıda var ama eee kişilik özellikleri sosyal duygusal gelişimleri ee bilişsel özellikleri akranlarından farklılaşıyor. Okul öncesi ile ilgili yapılan çalışmalarda dil özelliklerinin farklılaştığı bir alan olarak bahsedenler var...” (Ö1)

“ Bence en temel farklılıkları merak ve erken gelişim gösterme. Küçük yaşta sordukları farklı sorularla, soyut kavramlara meraklarıyla yaşatlarından ayrılıyorlar. Erken konuşma, yürüme, okuma yazmayı kendi başına öğrenme, yaşına göre daha olgun davranma özellikleri de hemen göze çarpıyor. Yeni konuları çabuk kavrama, belirli konulardaki tüm ayrıntıları bilmek isteme, geniş ilgi alanı yelpazesi, özgün fikirler ve belirli alanlarda sıra dışı bir yeteneğe sahip olmak. Ve bu yeteneği soyut kavramların ifade edilmesinde kullanmak.” (Ö3)

“Bu özellikteki öğrenciler; sürekli araştırmak, yeni bilgiler öğrenmek ve kendilerini zihinsel açıdan zorlayan faaliyetler yapmak isterler. “ (Ö7)

“Gelişimsel süreçleri; fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal olarak diğer çocuklardan ileridir. Soruları farklı olabilir, daha erken dönemde soyut düşünmeye başlarlar. Özel bir alanda daha üst düzeyde yeteneğe sahip olabilirler. Öğrenme ve kavrama becerileri daha gelişmiştir ve daha meraklıdır.” (Ö10)

Görüşme yapılan öğretim üyelerinin bazıları diğerlerinden ayrılan aşağıdaki cevapları vermişlerdir. Bu cevaplardan Ö 3 de öğrencilerin sınıf içindeki eğitimi yetersiz bulması, Ö 6’nın cevabında ise sınıf içerisindeki ortamda var olan aktarımlara kayıtsız görünmesine rağmen aslında konuya olan hakimiyetinden bahsetmektedir.

“Sorunlu ve problemli psikolojik durumları, normal eğitimin yetersizliğine karşı çaresizliklerini gösteren şikayetleri, yeni ve farklı bir şey yapma arayışları” (Ö3)

“İlkokul döneminde ise üstün yetenekli çocukların en belirgin özelliklerinden biri dinlemiyormuş gibi gözükseler de anlatılan konuyu arkadaşlarından daha iyi anlayabilmeleridir.” (Ö6)

4.2. BİLSEMlerin verimliliğinin artırılması için yapılabilecek düzenlemeler

Bu bölümde BİLSEM Müdürlerinden ve öğretim üyelerinden BİLSEM’lerdeki çalışmaların daha verimli hale getirilmesi için ne gibi düzenlemeler yapılabileceğine dair görüş beyan etmeleri istenmiş ve Tablo 4.2 de bu görüşlerin sıklığı ile ilgili verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir.

Tablo 4.2.
BİLSEM’lerin verimliliğinin artırılması için yapılabilecek düzenlemeler

BİLSEM Müdürleri	f	Öğretim üyeleri	f
Ayrı bir okula dönüştürülmesi	6	Ayrı bir okula dönüştürülmesi	3
Derslerin hafta sonuna kaydırılması	2	Derslerin hafta sonuna kaydırılması	4
Bilişimsel veri tabanının öğrenci merkezli geliştirilmesi	2	Bilişimsel veri tabanının öğrenci merkezli geliştirilmesi	1
Öğrenciler için Ölçme değerlendirme araçları geliştirilmeli	3	Öğrenciler için Ölçme değerlendirme araçları geliştirilmeli	5
BİLSEM öğrenci seçimlerinde farklı yöntemler kullanılmalı	2	BİLSEM öğrenci seçimlerinde farklı yöntemler kullanılmalı	6
Nitelikli öğretmenler	1	Nitelikli öğretmenler	7
Hizmet içi eğitim	6	Hizmet içi eğitim	9
Öğretmenleri bu alanda lisans ya da yüksek lisans çalışması yapmalıdır	5	Öğretmenleri bu alanda lisans ya da yüksek lisans çalışması yapmalıdır	7
BİLSEM’ler arası koordinasyon artırılmalı	6	BİLSEM’ler arası koordinasyon artırılmalı	4
Üniversiteler ile işbirliği artmalı	7	Üniversiteler ile işbirliği artmalı	5
BİLSEM sayısı artmalı	6	BİLSEM sayısı artmalı	9
Bilimsel araştırmalara daha çok önem verilmeli	2	Bilimsel araştırmalara daha çok önem verilmeli	6

Tablo 4.2’de yer alan BİLSEM müdürlerinin görüşlerini destekleyen bazı ifadeler aşağıda yer verilmiştir. BİLSEM müdürlerinin büyük bir kısmı BİLSEM’lerin ayrı bir okula dönüştürülerek örgün eğitim kurumu haline dönüştürülmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Eğer bu sağlanamıyorsa bile, eğitim öğretimin hafta sonuna kaydırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Genel kanı özellikle ortaöğretim evresindeki öğrencilerin okuldaki akademik eğitimlerini öncelikli olarak görmeleri ve BİLSEM’lerdeki derslere ilgisizleştikleri yönünde olarak gözlenmiştir.

“....Müstakil hale getirilmesi. En büyük sıkıntı benim gördüğüm Fen Liselerinden gelen öğrenciler 5ten sonra geliyor zaten orda 8 saat ders gördükten sonra burada 4 saat daha ders aldıklarında yoruluyorlar çocuklar. Müstakil bir kurum haline gelmesini diğer okullarımız gibi olmasını beklerim....”(M1)

“.... Yıllardır konuşulan en büyük sorunlardan bir tanesi öğrencilerin normal okullarına gidip sonraki zamanlarında buraya gelmesi, bu öğrencideki verimi düşürüyor tabii ki. Yani BİLSEM’e yorgun olarak geliyor ve ikiye ayrılmış oluyor.

TÜBİTAK proje çalışmaları yaptırmak istiyoruz, bir taraftan kendi okulu bastırıyor bir taraftan biz bastırıyoruz öğrenci arada kalıyor. En büyük sıkıntımız bu. Yani çocuğun iki arada bir derede kalması. Benim gördüğüm yıllardır...”(M3)

“ BİLSEMlerin mevcut halleri ile bilişim yönünün zayıf olduğu kanaatindeyim. Mobil uygulamaların bu kadar popüler olduğu bir çağda BİLSEMlerin bu alanda yeteri kadar etkili olmadığını düşünüyorum...”(M5)

“ Öğrenciler, belirli aralıklarla gelişim durumları ciddi ölçeklerle ölçülmeli...” (M 8)

Aşağıdaki ifade tablo 4.2 deki ilk ifadeyi desteklemekle birlikte, BİLSEM’erin üretkenliğini artırma hususunda M9 tarafından aktarılan ifadedir.

“Bence BİLSEM’ler tam gün olmalı, proje ve üretim ağırlıklı olmalı. Düşüncelerin hayata geçtiği somut hale getirildiği üretken bir eğitim merkezi olmalı.”(M 9)

Aşağıdaki ifade M 10’un ifadesi olup BİLSEMlerin gündeminde olan atölyelerin standart hale getirilmesi hususunda görüş beyan eder.

“BİLSEM’lerin tam zamanlı olmasının eksileri ve artıları tartışılmaktadır. Öğretmenlerin özel sınavla seçilip, donanım, nitelik ve idealistlik açısından en üst noktalarda eğitmen kapasitesine sahip olunmalıdır. Atölyelerin standartlaştırılması çalışmaları da devam etmekte ve önemlidir.” (M10)

Aşağıda, Tablo 4.2. deki öğretim üyelerinin görüşlerini destekleyen bazı ifadelere yer verilmiştir. Öğretim üyelerinin ifadelerinde BİLSEM’lerdeki işleyişten daha ziyade BİLSEM’lerdeki öğretmen niteliklerinin ve öğretimsel metotların geliştirilmesinin önemi vurgulanır olarak gözlenmiştir.

“...Ama bence üstün zekalılar ile ilgili lisans üstü eğitim alarak alınırsa çok daha nitelikli bir sonuç alabiliriz diye düşünüyorum. Bakın şunu demiyorum. Matematik mezunuymuş matematik alanındaki en iyi öğretmeni alalım, bu değil mesele. Yani matematik alanındaki öğretmenleri değerlendirelim, bir sınav uygulayalım, en iyisini alalım bu değil mesele. Bundan ziyade üstün zekalı çocuklarla hatta özel gereksinimli çocuklarla dersi nasıl bireyselleştirebilecek, çocuk için nasıl uyarlamalar yapabilecek, ona nasıl BEP hazırlayabilecek? Bunları bilmeyen bir öğretmen matematikte ne kadar iyi olursa olsun. Dolayısıyla bence sınava sokmak ya da sınavda yarıştırmak değil, özel eğitim alanında lisans üstü eğitim alanların tercih edilmesinde fayda var diye

düşünüyorum. Böyle bir kriter getirilirse sanki daha iyi olur. Daha nitelikli bir hale dönebilir...” (Ö 4)

“...Aslında çok güzel bir uygulama ama sanki her BİLSEM kendi başına buyruk farklı etkinlikler ve projeler yapıyor bu da yine öğretmenlerin niteliklerine ve vizyonlarına kalmış bir şey. Bu nedenle BİLSEMLerde mutlaka ÜZE öğretmenliğinden mezun başarılı öğretmenlerin çalışması gerekir öncelikle. Ve tüm BİLSEMLer biraz daha koordineli olmalı...” (Ö 6)

“.... öğretmenler üniversitelerin ilgili birimlerince düzenlenecek olan sertifika ve hizmet içi programlarına katılarak kendilerini sürekli geliştirmeliler....”

“....şimdi burada nerden baktığımıza bağlı olarak yine değişecek dediğim gibi ben bir kere BİLSEMLeri kesinlikle destekliyorum. BİLSEMLerin kendi içinde çok eksiği var ki çok uzun zamandır var olan bir kurum hala işte tam anlamıyla programlarının çıkartılmamış olması işte genel çerçeve programlarının tutulmamış olması vs bunların hepsi büyük sıkıntıydı geçtiğimiz yıldan itibaren bakanlık bununla ilgili bir gayret içerisinde ... çerçeve programlarının oluşturulmasın da öğretmenlerle beraber çalıştık vs bütün bunları olumlu gelişme olarak görüyorum sayının artması kesinlikle çok önemli artmaya da devam etmeli çünkü şöyle bir şey var. Eee hiçbir şeyin olmadığı noktalarda yani olayı hiçbir zaman işte ne bilim İstanbul ankara izmir gibi büyük şehirler üzerinde düşünmemek lazım. Başka hiçbir kaynağın olmadığı noktalarda BİLSEMLer tek kaynak aslında bu çocukların gidebileceği ondan sebep mutlaka BİLSEMLerin ciddi şekilde resetlenmeye devam etmesi lazım ama bununla bağlantılı olarak hani sadece oraya işte binayı kurup öğretmeni göndermekle de sınırlı kalmamalı bir öğretmen eğitimlerinin daha iyi verilmesi gerekiyor bu maalesef üzücü bir çok noktada BİLSEMe atanan öğretmen oraya gittiğinde hiçbir şey bilmiyor ancak hani diğerlerinin tecrübeleriyle ya biz işte son beş yıldır şunları şunları yaptık bunları bunları öğrendik hani bak seninle bu birikimimizi paylaşalım dediği şeyler olabiliyor. Bu yüzden bir öğretmen eğitimi daha kaliteli bir şekilde yürütülmeli iki mutlaka BİLSEMLerin çerçeve programları tüm alanlarda ve etkinlik programları ülke geneli için bir standardizasyona ulaşmalı öğretmen illaki zenginleşme yapar. Ama en azından önün de ona yol gösterecek bir şablonun olması lazım ki öğretmen orada kendini kaybolmuş hissetmesin..” (Ö 7)

Diğer görüşlerden ayrılan ve öğretim üyesi görüşlerine aşağıda yer verilmiştir. Bu görüşlerden ilkinde kişilik testi ile öğretmen seçimi söz konusu iken, ikincisinde öğrencilerin teknoloji olan pozitif bağlarının artırılarak gerekirse daha verimli eğitim için uzaktan eğitim kanallarının bile kullanılabileceğine değinilmiş.

“...Değişik ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarından “üstün yetenekli” olduğu tespit edilen öğrenciler, okul saatleri dışında BİLSEM’e devam ediyorlar. Bu kurumların sayısının ve işlevlerinin artırılması gerek. Tabii bunun için önemli bir bütçeye ve bu alanda yetişmiş daha fazla uzmana ihtiyaç var. Ben şimdi bildiğim öğretmenler var bunlar BİLSEMde görev almaması gereken öğretmenler bence. Biraz buraya çalışkan öğretmenlerin getirilmesi gerekir diye düşünüyorum. Bence öğretmenlere kişilik testi uygulanarak seçilmeli” (Ö 9)

“... BİLSEMLere öğretmen seçimi ve öğrenci devamının sağlanması konularında bir takım sıkıntılar var. Bunu biliyorum. Bana sorarsanız biraz daha bilimin eğlenceli hale getirilmesi lazım bu konuda ben değil genel müdürlük düşünecek ne yapacaklarını. Çocuk kazanmış gelmiyor. Neden ? Çünkü içerde bir şeylerde eksiklik var demektir. Çocuk sıkılıyor onun beklentisini karşılamıyor. Bütün BİLSEMLerde durum bu değildir elbette. Benim bildiğim örnekte durum bu şekilde. Bir de teknoloji az benim bildiğim BİLSEMLerde. Hiç böyle olur mu bir defa bütün eğitim içeriğini teknoloji ile düzenlememeliler gerekirse uzaktan eğitim ile dünyanın öbür ucuna bağlanmalı BİLSEM öğrencileri oralardan eğitim almamalılar.” (Ö 10)

4.3. Devlet Okullarında Özel Yetenekliler Eğitiminin Etkililiğinin Artırılmasına Dair Yapılması Gerekenlere Yönelik Görüşler:

Bu bölümde örgün eğitim kurumlarında özel yeteneklilere yönelik olarak gerçekleştirilen uygulamalar ve bu uygulamaların daha etkili uygulanabilmesine yönelik olarak katılımcıların görüşlerine başvurulmuştur. Her iki kategoride de eğitim fakültelerinde özel yetenekliler eğitimine yönelik olarak ders içeriğinin artırılması, öğretmenlere özel yetenekliler eğitimi alanında hizmet içi eğitimler verilmesinin gerekliliği, etkili ve verimli BEP düzenlemeleri ön plana çıkmıştır. Katılımcılar örgün eğitimde özel yetenekliler eğitiminin örgün eğitim kurumlarındaki etkililiğinin artırılmasında belirtilen başlıkları ön koşul olarak belirtmişlerdir.

Tablo 4.3.
Devlet Okullarında Özel Yetenekliler Eğitiminin Etkililiğinin Artırılmasına Dair Yapılması Gerekenlere Yönelik Görüşler.

BİLSEM Müdürleri	f	Öğretim üyeleri	f
Destek eğitim odalarının sayısı artırılmalıdır	6	Destek eğitim odalarının sayısı artırılmalıdır	6
Eğitim fakültelerinin tüm bölümlerinde özel yetenekliler eğitimi konusunda eğitim verilmelidir.	7	Eğitim fakültelerinin tüm bölümlerinde özel yetenekliler eğitimi konusunda eğitim verilmelidir	9
Üniversiteler ile işbirliği yapılmalı ve ortak projeler hazırlanmalıdır	5	Üniversiteler ile işbirliği yapılmalı ve ortak projeler hazırlanmalıdır	5
BEP düzenlemeleri yaygın ve etkili hale getirilmelidir.	4	BEP düzenlemeleri yaygın ve etkili hale getirilmelidir	6
Tüm öğretmenlere özel yetenekliler eğitimi alanında meslek içi eğitim verilmelidir.	6	Tüm öğretmenlere özel yetenekliler eğitimi alanında meslek içi eğitim verilmelidir.	8

Aşağıdaki ifadeler tabloda yer alan ifadeleri destekleyen görüştüğümüz BİLSEM müdürlerinin ifadelerinden bazılarıdır. BİLSEM müdürleri genel olarak yükseköğretim kademesinde öğretmenlerin bu alanla ilgili olarak yeterli eğitim almadıkları hususuna değinmişlerdir. Bu durumun diğer branşlar için öğretmenlerin BEP planı hazırlamak ve diğer özel eğitim uygulamalarında öğretmenlerin eksik yönü olarak gözlendiğini vurgulamışlardır.

“...Şöyle BİLSEM’ler standardında bir kurum oluşturmak zor yani, BİLSEM’lerin sahip olduğu standartlara eş değer, kolejler, özel okullar bile yetişemiyor. En basit buradaki bizim BİLSEM’deki müzik sınıf şehrimiz genelinde hiçbir okulda mevcut değil. Elimizdeki robot teknolojisi hiçbir özel okulda yok. O türde BİLSEM’lere rakip olacak bir kurum görmüyorum ben. Ama destek eğitim odaları projesi var. Özellikle BİLSEM’lere ulaşamayan çocuklar için, belirli okulların alanları dizayn edilip destek eğitim odasından faydalanmaları sağlanıyor. Bildiğim kadarıyla bu var şu anda ve ben sonuna kadar destekliyorum çok güzel böyle çocuklara bir şans bence bu.....”(M 7)

“... Şimdi bizlerde üniversite mezunuyuz ancak engelliler ile ilgili bile ders alırdık hatırlıyorum, gelgelelim özel yeteneklilerin adını bile duymadık biz üniversite hayatı boyunca bana sorarsanız kesinlikle tüm eğitim fakültesi bölümlerinde bu çocukların eğitimine yönelik ders olmalı hocam. Bu herkes için faydalı olur bana sorarsanız ...”(M 3)

“...dediğim gibi ben özel yetenekliler eğitimi hususunda bütün öğretmenlik bölümleri alsın diyorum. Bu sayede zaten bütün öğretmenler BEP nasıl hazırlanır en ince ayrıntısına kadar öğrenmiş olurlar. BEP bir kere bütün öğretmenlerin uygulaması gereken bir plan...”(M 8)

“Okullarda bu iş zaten epeydir var. Ama çoğunda ne var özel yetenekli öğrenciye ders verebilecek öğretmen falan yok. Şimdi hocam senin gibi devlette böyle alan okumuş öğretmen ben hiç görmedim. Valla görsem ben gideyim o gelsin. Ben ilk kez seni görüyorum. Şimdi destek eğitim odasındaki öğretmen böyle bölüm okumuş adamsa ne yapar. Tek başına oturur işi bilir alır bütün içeriği tek tek düzenler ve çocukların eğitimi için gerekli olan tüm gerekenleri tek başına yapar. Şimdi şu durumda ben gereksiz görüyorum. Zaten normal öğretmenler bu çocuklara ne verecek. Verebilse adam kendi dersine girdiğinde verirdi hocam, öyle değil mi....”(M 5)

Aşağıdaki ifadeler görüştüğümüz ilgili öğretim üyelerinin tablodaki ifadeleri destekler mahiyetteki beyanlarından bazılarıdır. Destek eğitim odalarının sayısının artırılması, eğitim fakültelerinde tüm bölümlerinde özel yetenekliler eğitimine yönelik olarak ders verilmesi ve tüm öğretmenlere hizmet içi eğitim kapsamında özel yetenekliler eğitimi ile ilgili kurs verilmesi öğretim üyesi görüşlerinde ön plana çıkar olarak gözlenmiştir.

“Okullarda destek eğitim odalarının artırılması bu çocukların eğitiminin yaygınlaştırılmasında iyi olabilir diye düşünüyorum. Ancak bu destek eğitim odalarında görev alacak olan öğretmenler kesinlikle bir eğitimden geçmiş olmalılar nasıl ki BİLSEMLER için diyoruz aynısı bu destek eğitim odaları için de geçerli tabiki. Bu öğretmenlerin çok ciddi bir eğitime tabi tutulmaları gerekiyor ki özel yetenekli çocuklara her alan ile ilgili olarak az çok eğitim verebilsin ve onlara klavuzluk edebilsin.” (Ö 7)

“Bep hazırlanması çok önemli bir başlık çünkü öğrenci ilk olarak ders içeriğinde farklılaştırmaya ihtiyaç duyuyor bence. Bu yüzden tüm öğretmenlerin BEP planı hazırlamasını bilen ve özel yetenekliler eğitimi alanında bu plan nasıl hazırlanır bilmesi gerekir. Bu yüzden de öğretmenler kesinlikle eğitim fakültesinde ders olarak bu eğitimi almalıdırlar. Bir sürü gereksiz ders veriliyor eğitim fakültelerinde ancak özel yetenekliler eğitimi gibi önemli bir başlık atlanıyor. Bir de şu var ve çok iyi biliyorum üniversitede bu özel yetenekliler eğitimi verilsin de kim verecek çünkü özel eğitim

bölümleri dahil bilen yok alanı. Bu durumda artık bir şekilde alan ile ilgili olarak çalışmaları olan kişilere erişilmesi ve bu kişilerden bölümdeki eğitsel uygulamalar ile ilgili ne gibi aktarımlar ile eğitim fakültelerinde bu eğitim öğrencilere verilebilir bunun üzerinde çalışılması lazım.”(Ö 4)

Aşağıdaki görüş de farklı görüş olarak belirtilmiştir. Burada Ö 1 önemli olanın şekilci bir BEP yerine BEP’e uygun aktif ve etkili bir aktarım olduğundan bahsetmiştir.

“Asıl önemli olan BEP hazırlamak değil uygulamak. Çünkü siz BEP hazırlayabilirsiniz ve bunu bir şekilde öğrenip program olarak kullanılacak hale dönüştürebilirsiniz ancak önemli olan bunu öğrenciye aktarabilmektir. Bunu nasıl yapacaksınız bu noktada iş düğümleniyor aslında çünkü BEP hazırlayan öğretmen teorik olarak hazırlanan BEP ‘i acaba uygulamada kullanıyor mu? Ben işin en çok bu kısmı ile ilgileniyorum açıkçası. Çünkü bu işin asıl önemli ve can alıcı noktası. Fiile geçebiliyor mu BEP içeriği, yoksa sadece bir şablon olarak kalıyor mu?...”(Ö 1)

4.4. BİLSEMLer dışında kalan eğitsel kurumlarda sürdürülen özel yetenekliler eğitimine dair yapılan çalışmalara ilişkin yorumlar:

BİLSEM dışında kalan özel yeteneklilere eğitim veren kurumlar denilince Özel okullar, Destek eğitim odaları, Özel Vakıf ve derneklerden bazıları görüşme yaptığımız öğretim üyeleri ve BİLSEM Müdürleri tarafından ifade edildiler. Bunlara ek olarak Rehberlik ve Araştırma Merkezleri de tanılama süreçlerine olan katkıları ile her iki grup tarafından zikredildi. Her iki kategoriye bu kurumlar hakkında duyumları olup olmadığı, bu kurumlardaki uygulamaları etkili bulup bulmadığı, yaygınlaştırılmasını isteyip istemediklerine yönelik olarak görüş beyan etmeleri istenmiştir.

Tablo 4.4.
BİLSEM’ler dışında kalan eğitsel kurumlarda sürdürülen özel yetenekliler eğitimine dair yapılan çalışmalara ilişkin yorumlar

BİLSEM Müdürleri	f	Öğretim üyeleri	f
Destek Eğitim Odaları	8	Destek Eğitim Odaları	9
Destek Eğitim Odalarını verimli ve işler buluyorum	3	Destek Eğitim Odalarını verimli ve işler buluyorum	4
Destek Eğitim Odalarının yaygınlaştırılmasını isterim	7	Destek Eğitim Odalarının yaygınlaştırılmasını isterim	5
Destek Eğitim Odalarında verilen eğitimleri verimli ve faydalı buluyorum	6	Destek Eğitim Odalarında verilen eğitimleri verimli ve faydalı buluyorum	4
Destek Eğitim Odalarında görev alan öğretmenlerin yeterli liyakate sahip olduğunu düşünüyorum	1	Destek Eğitim Odalarında görev alan öğretmenlerin yeterli liyakate sahip olduğunu düşünüyorum	2
Destek Eğitim Odalarının BİLSEMLer ile birlikte eş güdümlü çalışması gerektiğini düşünüyorum	3	Destek Eğitim Odalarının BİLSEMLer ile birlikte eş güdümlü çalışması gerektiğini düşünüyorum	6
Bu alanda çalışmaları olan özel okullardan haberim var	6	Bu alanda çalışmaları olan özel okullardan haberim var	8
Bu okulların gerçekleştirdiği çalışmalardan BİLSEMLere aktarılabilir olan etkili uygulamalar olabileceğine inanıyorum	2	Bu okulların gerçekleştirdiği çalışmalardan BİLSEMLere aktarılabilir olan etkili uygulamalar olabileceğine inanıyorum	4
Bu alanda çalışmaları olan özel okulların çalışmalarını etkili buluyorum	3	Bu alanda çalışmaları olan özel okulların çalışmalarını etkili buluyorum	6
Bu alanda çalışmaları olan dernek ya da vakıfları duydum	8	Bu alanda çalışmaları olan dernek ya da vakıfları duydum	10
Bu dernek ve vakıfların çalışmalarından BİLSEMLere aktarılabilir olan etkili uygulamalar olabileceğine inanıyorum	4	Bu dernek ve vakıfların çalışmalarından BİLSEMLere aktarılabilir olan etkili uygulamalar olabileceğine inanıyorum	7
Bu alanda çalışan dernek ve vakıfların çalışmalarını etkili buluyorum	5	Bu alanda çalışan dernek ve vakıfların çalışmalarını etkili buluyorum	4
Bu alanda öğrencilere yönelik olarak üniversitelerin gerçekleştirdikleri çalışmalardan haberim var	4	Bu alanda öğrencilere yönelik olarak üniversitelerin gerçekleştirdikleri çalışmalardan haberim var	6
Bu üniversitelerin çalışmalarından BİLSEMLere aktarılabilir olan etkili uygulamalar olabileceğine inanıyorum	3	Bu üniversitelerin çalışmalarından BİLSEMLere aktarılabilir olan etkili uygulamalar olabileceğine inanıyorum	5

BİLSEM Müdürleri	f	Öğretim üyeleri	f
Bu üniversitelerin çalışmalarını etkili buluyorum	3	Bu üniversitelerin çalışmalarını etkili buluyorum	5
Rehberlik Araştırma Merkezlerinin görev ve işleyişi hakkında bilgi sahibiyim	5	Rehberlik Araştırma Merkezlerinin görev ve işleyişi hakkında bilgi sahibiyim	6
RAM'ların özel yetenekli çocukları tanılamada kullandıkları testler hakkında bilgi sahibiyim	4	RAM'ların özel yetenekli çocukları tanılamada kullandıkları testler hakkında bilgi sahibiyim	5
RAM'ların özel yeteneklileri tanılamak için kullandıkları testlerin yeterli ve yetenek alanlarını ölçecek nitelikte olduğuna inanıyorum	3	RAM'ların özel yeteneklileri tanılamak için kullandıkları testlerin yeterli ve yetenek alanlarını ölçecek nitelikte olduğuna inanıyorum	2
RAM'ları özel yetenekli öğrencilerin tanınmasında etkili buluyorum	3	RAM'ları özel yetenekli öğrencilerin tanınmasında etkili buluyorum	1
RAM'ların özel yeteneklilere ve ailelerine yönelik olarak yapılan danışmanlıklarını yeterli ve etkili buluyorum	2	RAM'ların özel yeteneklilere ve ailelerine yönelik olarak yapılan danışmanlıklarını yeterli ve etkili buluyorum	1

Aşağıda yer alan ifadeler Tablo 4.4. de yer alan BİLSEM müdürlerinin görüşlerini destekleyen ifadelerden bazılarıdır. Yapılan görüşmelerde, BİLSEM müdürlerinin destek eğitim odalarını bildikleri, bu odaların yaygınlaştırılmasından yana oldukları görüşü ön plana çıkmıştır. Ancak; BİLSEM müdürlerinin destek eğitim odalarındaki eğitimleri verimli bulanların sayısının çok az olduğu, yine destek eğitim odalarında eğitim veren öğretmenleri liyaketli bulanların oranının çok düşük olduğu gözlenmiştir.

Alan ile ilgili olarak çalışmaları olan özel okullar, vakıf ve dernekler ile RAM'ların işleyişi hakkında bilgi sahibi oldukları ancak; bu kurumların verimlilikleri ile ilgili olarak farklı görüşler taşıdıkları gözlenmiştir.

“Özel destek odalarını biliyorum. Ama üniversitelerle ilgili bir çalışmamız olmadı. Bence destek eğitim odalarının bir faydası yok, ben kaldırılması taraftarıyım. Özellikle BİLSEM olan yerlerde böyle bir çalışmanın olmasına karşıyım. Bizim gördüğümüz destek odalarında sadece konu anlatılıyor. Yani BİLSEM çalışma tarzında değil. Ben faydası olacağını da zannetmiyorum yani BİLSEM açısından.” (M 1)

“Tabi etrafımızda bir takım kurum ve kuruluşların açtığı özel böyle ufak şeyler oluyor merkezler, destekleme kursları gibi şeyler oluyor ee diğer kurumlarda da var biliyorum yani ancak bunların çalışmaları bana sorarsanız etkili değil” (M 7)

“İkisinin farkını öğrencilerin ayırt etmeleri şartıyla elbette ki faydalı olacaktır. Yani BİLSEM ve Destek eğitim odaları farklı şeyler ve farklı amaçları var. Bunu öğrencinin ve velinin bilmesini ikisini farklı kefelere koyması gerekir. Bu durumda destek eğitim odaları da iyi düzenlenirse faydalı olurlar.”(M 8)

“Üniversiteler ile yapılan protokoller gereği çok geniş kapsamlı ortaklıklar kuruluyor. Ortak çalışma ve etkinlikler yapılıyor. Öğrenci ziyaretleri, akademisyenlerin bilim söyleşileri, laboratuvar kullanımları ve daha birçok konuda ortak projeler üretiliyor. Ayrıca TÜBİTAK 4004,4005 veya 4007 ortak çalışmaları yapılıyor.”(M 9)

“Ramlarda kullanılan kriterlerin belirlemiş olduğu çocuklar arasında farklılık çok görünse de, uygun seçimler yaptığını düşünüyorum.”(M 6)

BİLSEM Müdürlerinden bazılarının diğerlerinden farklı olarak ifade ettikleri demeçlerden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

“ Destek eğitim odalarında görev alacak öğretmenlerin neyle karşılaşacağını önceden bilmesi gerekir. Aksi halde öğrenci BİLSEM ve destek eğitim odaları arasında bir kıyaslama yaparak aldığı eğitime inancını yitirebilir. Tersi durumda söz konusudur.”(M 3)

“Wechsler testinin özel yeteneklilerin tanılmasında uygun olduğunu düşünüyorum. Diğer testlerle yapılan tanılamalarda sıkıntı gözlemliyorum.”(M 4)

“RAM’ların bu konudaki çalışmaları bana kalırsa yetersiz RAM’lar engellilerin çalışmalarına ağırlık veriyor. Özel yetenekliler ile ilgili olarak yaptıkları bir çalışma ne gördüm ne duydum.”(M 2)

“Gerektiği gibi uygulansa destek eğitim odaları etkili olurda çoğu okulda destek eğitim odası yok ya da yeterli elemen yok destek eğitimden anladıkları destek kursu. Amacına uygun verebilirse olur amacına uygun verilmese olmaz...” (M 7)

Aşağıda Tablo 4.4’de yer alan öğretim üyelerinin ifadelerinden bazılarına yer verilmiştir. Bu ifadelerde görüşme yapılan öğretim üyelerinin, tamamına yakını destek eğitim odaları hakkında bilgi sahibi olduklarını sayılarının artmasını gerektiğini

vurgularken, büyük bir çoğunluğu destek eğitim odalarında görev yapan öğretmenlerin liyaketlerinin yeterli olmadığını düşündüklerini belirtmiştir.

Öğretim üyelerinin çoğunluğu özel yetenekliler eğitimi ile ilgili olarak çalışmaları olan özel okul, dernek ve vakıflar ile RAM'ların uygulamalarından haberdar olduğunu belirtmişlerdir. Bu kurumların etkili çalışıp çalışmadıkları yönündeki ifadelerinde değişkenlikler olduğu gözlenmiştir.

“Uzmanların bir araya gelmesi ve yaptıkları çalışmaların tartışılması açısından üniversitelerin özel yetenekliler eğitiminde işe koşulması çok önemli. Yurtdışından konuşmacıların getirilmesi açısından çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Hiç unutmam yıl 2004 Ümit Hoca, o zamanlar bölümümüzde Yrd.Doç.Dr. olarak çalışan Dilek Tınaz Wise hoca ve ben Anadolu üniversitesi özel eğitim bölümünün düzenlediği ulusal özel eğitim kongresine giderek Beyazıt Ford Otuş ile ilgili yürüttüğümüz Üstün Zekalıların Eğitimi Projesini sunmuştuk. O ulusal projede çoğu uzman üstünleri ilk defe bir özel eğitim kongresinde duyuyordu. Oysa şimdi gelinen duruma baktığımızda neredeyse her yıl üstünlerle ilgili bir kongre hatta iki tane düzenleniyor. Bunlar alan için çok önemli gelişmeler. Bu gelişmeler o günkü ve sonrasındaki farkındalık geliştirici uygulamalar sayesinde bu günkü konumuna erişti. İstanbul Üniversitesi'nin bu konudaki katkısı yadsınamaz.” (Ö 2)

“İşbirliği tüm paydaşların üzerine düşen görevleri yerine getirmesini gerektirir. Teori ile uygulamanın birleşebilmesi için MEB ile Üniversiteler arasında işbirliği kaçınılmazdır. Ancak bunun için tüm paydaşların vizyona sahip olmaları gerekir. Bu da ancak alanında uzman kişilerle ve sürekliliğe önem veren kişilerle yapılabilir. Tüm bu özellikleri barındıran kurumlar bir araya geldiğinde ortaya gerçekten de bu öğrenciler için çok faydalı çalışmalar çıkabilir. Bunların örnekleri özellikle yurtdışında, özellikle de Amerika, Kanada ve Avrupa'da mevcut. Bu ülkelerdeki uygulamaları bence ülkemizde hayata geçirebiliriz ancak; dediğim gibi tek şartla ciddi bir ön çalışma ve düzenleme yaparak.” (Ö 4)

“Üniversitelerle yapılan çalışmalar bence yetersiz, o yüzden yetersiz buluyorum mevcut eş güdümlü çalışmalar, şu an destek eğitim odaları üzerine gidiliyor ve daha çok önem veriliyor.” (Ö 1)

“Özel yetenekli öğrencilerin ihtiyacı kadar eğitim uygulamalar destek eğitim odalarında veriliyor bence. Önemli olan destek eğitim odalarında eğitim verecek öğretmenlerin konu alanında eğitilmiş kimseler olmaları.”(Ö 5)

“Ben bir kaç dernek biliyorum bana kalırsa çalışmaları gayet güzel. Ancak acaba bizim uzaktan gördüğümüz o reklamlarını yaptıkları çalışmaları ne ölçüde hayata geçirebiliyorlar diye düşünmeden edemiyorum. Mesela astronomi çalışmalarının reklamını yapıyordu bi tanesi geçende sitesinde ama bana kalırsa astronomi alanında yetişmiş bir uzman ile çalışmıyorlardır diye düşünüyorum. Tabi bunu direk onlar ile irtibata geçmeden, çalışmalarını yerinde gözlemlemeden konuşmam da doğru olmayacaktır. Ancak yine de bu çalışmaları hayata geçirmek hatta bazılarını devlet okullarında bu çocukların eğitimi için kullanmak iyi bir şey olacaktır.”(Ö 8)

“Bu eğitim özel okullara yansıdı. Bence onların bu işi yapmaya başlaması çok iyi. Ancak şunu da biliyoruz bunu reklam amaçlı olarak kullanıyorlar. Özel yetenekliler alanında verilen eğitimler gerçekten ilgi çekiyor. Benim yakınlarım da bu okullara çocuklarını sırf bu yüzden göndermek istiyorlar. Fakat ben birçok özel okulun bu anlamdaki çalışmalarının etkili olduğunu düşünmüyorum. Çünkü; bir çoğunda bu alanda ciddi bir planlama yok bu ülkenin en köklü eğitim kurumlarının bile kolay kolay altından kalkamayacağı bir şey bana sorarsanız.” (Ö 7)

“Bu gün destek eğitim odalarının açılması ve sayılarını artması kesinlikle iyi bir şey, mevcut mevzuatla da paralel bir şey bu durum. Bir ebeveynin benim çocuğum özel yetenekli işte tanılması var niçin destek eğitim odasında özel bir eğitim uygulaması yapılmıyor deme hakkı var. Bu destek eğitim odalarının açılması ile en azından bu konuda bir yol alabildiğimizi düşünüyorum. Bizim asıl bu noktada yapmamız gereken eğitim programlarında farklılaştırmayı sağlayabilmek ve bunu uygulayabilecek eğitimcileri yetiştirmek.”(Ö10)

“ASİS bu konuda tam zamanında geliştirilen bir test, bence bütün RAM’larda kullanılmalı ve yerli bir test içeriği daha etkili olarak bu işlerde kullanılmalı.” (Ö 4)

Öğretim üyelerinden bazılarının diğerlerinden farklı yönde kullandıkları özgün ifadelerden bazılarına aşağıda yer verilmiştir.

“Bence ne yazık ki kurumlarla ilgili genel bir kanıya varmak zor. Çünkü iş o kurumda çalışan öğretmenlere bağlı. İşini bilen ve severek yapan her öğretmenin bulunduğu

kurum başarılarıyla parlar. Onun dışında işleyiş olarak inanılmaz mükemmel işlediğini düşündüğünüz bir kurum öğretmen kendini vererek çalışmıyorsa öğrenciye hiçbir fayda sağlayamaz. Yani bu durum sadece destek eğitim odaları için değil bütün özel okul, özel kurs, dernek ve vakıflar için geçerli. Bu alanda yapılacak çalışmalarda liyakatle ilgili bir problem söz konusu bence. Öğretmenler üniversitelerin ilgili birimlerince düzenlenecek olan sertifika ve hizmet içi programlarına katılarak kendilerini sürekli geliştirmeliler. Öğretmen seçimleri hem destek eğitim odaları hem de BİLSEM’ler için daha çok üzerinde durulan bir konu olmalıdır.”(Ö 9)

“Bana göre üniversitelerle ortak çalışmalar çok çok az bana göre çok daha fazla olmalı. Olmalı çünkü özel yetenekliler eğitiminde şöyle bir uygulama var. Lise öğrencisi üst düzey bir bilgiye sahip çünkü özel yeteneğe sahip. Bazen onları zenginleştirmek kapsamında üniversitelerden ders aldırma gibi şeylerimiz oluyor. Bence bu çocukların üniversitelerden de ders alabilme özgürlüğü olmalı. Üniversitedeki öğretmenlere de bu şekilde açıklama yapılabilmeli. Bu şekildeki bir iş birliği yapılabilmeli. Artı üniversite ile Milli Eğitim her aşamada sadece özel yetenekliler değil özel eğitimin her alanında ortak projeler gerçekleştirmeli çünkü biz üniversiteden baktığımızda Milli Eğitimdeki açığı göremiyoruz. Milli Eğitim de üniversitelerdeki açığı göremiyor. Biz daha bilimsel yaklaşıyoruz olaya ama sahada değiliz. Onlar sahada sorunlara şahit oluyorlar ama onlar da bilimsel bakmayı bizim kadar iyi bilmiyorlar. Eğer ortak bir çerçevede buluşup güzel bir iş birliği ile projeler gerçekleştirip çalışmalar yürütebilirsek bence her şeyin kilit noktası bu, çözülecek bütün problemler gibi geliyor.”(Ö 3)

“Bence hiç ele alınmayan ancak en önemli nokta bu çocukların eğitiminde hızlandırmayı gündeme almak. Destek eğitim odaları bu kapsamda pekala işe koşulabilir ve bu çocukların eğitiminde hızlandırmayı sağlayabilir.”(Ö 10)

4.5. Özel Yetenekliler Öğretmenliği Bölümü ile İlgili Bilgi ve Görüşler

Aşağıdaki ifadeler, özel yetenekliler öğretmenliği bölümü hakkında; çalışma kapsamı, bölümün önemi, bölüm mezunlarının çalışma alanları, milli eğitim teşkilatında görev alması gereken yerler, bölümün özel yetenekliler eğitimine sağlayacağı katkılar vb. konular ile ilgili olarak BİLSEM müdürlerinin ve öğretim üyelerinin verdiği cevapların sıklıklarını içerir.

Katılımcıların özel yetenekliler öğretmenliği bölümü hakkında bilgi sahibi oldukları ancak; verilen cevapların sıklıkları açısından farklılık gösteren cevaplar verdikleri gözlenmiştir.

Tablo 4.5.
Özel Yetenekliler Öğretmenliği Bölümü ile İlgili Bilgi ve Görüşler

BİLSEM Müdürleri	f	Öğretim üyeleri	f
Özel Yetenekliler Öğretmenliği Bölümü Hakkında Bilgi sahibiyim	7	Özel Yetenekliler Öğretmenliği Bölümü Hakkında Bilgi sahibiyim	9
Özel Yetenekliler Öğretmenliği Bölümü mezunlarının BİLSEMlerde, RAM’larda ve destek eğitim odalarında öncelikli olarak görevlendirilmeleri gerekir	6	Özel Yetenekliler Öğretmenliği Bölümü mezunlarının BİLSEMlerde, RAM’larda ve destek eğitim odalarında öncelikli olarak görevlendirilmeleri gerekir	9
Özel yetenekliler öğretmenliği branşının diğer özel eğitim bölümleri ile birleştirilmesini doğru buluyorum	4	Özel yetenekliler öğretmenliği branşının diğer özel eğitim bölümleri ile birleştirilmesini doğru buluyorum	1
Özel yetenekliler branşından mezun bir öğretmen ile daha önceden çalıştım	1	Özel yetenekliler branşından mezun bir öğretmen ile daha önceden çalıştım	5
Bence özel yetenekli öğrenciler özel yetenekliler öğretmenliği mezunu öğretmenlerce eğitilmeliler	6	Bence özel yetenekli öğrenciler özel yetenekliler öğretmenliği mezunu öğretmenlerce eğitilmeliler	9
Özel Yetenekliler Öğretmenliği bölümünün özel yetenekliler eğitimi alanına katkısı olduğunu düşünüyorum.	7	Özel Yetenekliler Öğretmenliği bölümünün özel yetenekliler eğitimi alanına katkısı olduğunu düşünüyorum.	9

Aşağıda yer alan ifadeler, BİLSEM müdürlerinin Tablo 4.5’de yer alan görüşlerini içeren ifadelerden bazılarıdır. Müdürler ifadelerinde bölüm hakkında bilgi sahibi olduklarından, BİLSEM, RAM ve destek eğitim odalarında bu bölüm mezunlarının öncelikli olarak çalışmaları gerektiğinden bahsetmişlerdir. Görüşme yapılan müdürlerden sadece bir tanesi daha önceden özel yetenekliler öğretmenliği mezunu bir öğretmen ile çalıştığı belirtmiştir. Ayrıca özel eğitim branşlarının tek çatı altında birleştirilebileceği görüşü öğretim üyelerinin verdiği cevaplardan ayrışan cevap olarak öne çıkmış ve müdürlerin bir kısmı bunu destekledikleri yönünde ifadeler kullanmışlardır.

“Hayır, özel yetenekliler öğretmenliği mezunu bir öğretmenle çalışmadım.”(M 1)

“Açıkçası özel eğitim bölümlerinin birleştirilmesini çok doğru bulmuyorum. Alanları farklı. Özel yeteneklilerin içeriği ile zihinsel engellilerinki çok farklı. Ayır ayrı olsa daha iyi olur diye düşünüyorum.” (M 1)

“Eğer özel yetenekli bireylere aynı anda tam gün eğitim vermeyi planlıyorsanız özel yetenekliler öğretmenlerini o okullarda değerlendirebilirsiniz. BİLSEMlerde de çalışmaları bulunduğu BİLSEMLere fayda sağlayacaktır.” (M 3)

“ Şimdi alan öğrencilerinden bize gönderiyorlar mesela alanda araştırma yapmak üzere. Özel Yetenekliler ile ilgili alan var da Bakanlığın bu konuda atama branşı yok. Bir bölüm var ama bu bölümde atama yok.” (M 5)

“Bakanlığımızın uygun görmeleri halinde BİLSEM’de eğitici olup olmamaları düşünülebilir. Ayrıca tabiki destek eğitim odalarında yine eğitici olarak görev verilebilir. Ayrıca öğretmen eğitimleri için de bu öğretmenler kullanılabilirler. Tüm diğer okullardan ve destek eğitim odalarından gelecek olan öğretmenlere özel yetenekliler öğretmenleri pekala eğitim verebilir.” (M 9)

“Özel Eğitim denince bizim ülkemizde engelli çocukların eğitimi, görme engelli çocukların eğitimi hep o anlaşıyor. Özel Yetenekliler ile Özel Eğitim yan yana gelemiyor çok farklı alanlar. Bence Özel yetenekliler ayrı bir şey olması lazım. Diğerleri birbirine çok yakın. Bir sınıf ortamı sonuçta, öğrencilerle birebir ilgilenme. Bir tarafta o çocukların engellerinden dolayı bir eğitim vermemiz lazım, diğer tarafta da fazlalıklarından dolayı bir eğitim vermemiz lazım yani çok farklı.” (M 5)

“Özel yeteneklilerin eğitimde görev alan öğretmenlerin lisans eğitimi almış olması, özel yetenekli bireylerin eğitiminde oldukça yetersiz kalabileceğini düşünüyorum. Özel yeteneklilerin eğitiminde, eğitimcilerin eğitimi her koşulda devam etmek zorunda olmalıdır. Kendini geliştiremeyen bir öğretmenin, özel yetenekli bireylerin ihtiyaçlarını ne kadar karşılayabileceği düşünülmelidir. Şu anda bile bilim ve sanat merkezleri, öğretmenler açısından yatma, işin olmadığı yerler olarak görülmektedir ve bu öğretmenlere bu konuda değerlendirme kriteri ve yaptırım yoktur.” (M 6)

“Evet. 4 yıllık lisans eğitimi boyunca bir öğretmen adayı tüm özel eğitime muhtaç öğrencileri eğitecek bilgilerle donatılabilir. Yani özel yetenekliler öğretmenliği bölümünün diğer özel eğitim bölümleri ile tek çatı altında birleştirilmesi bence doğru.” (M 9)

Aşağıda yer alan ifadeler öğretim üyelerinin tablo 4.5. de belirtmiş oldukları görüşlerini içerir. Görüşülen öğretim üyelerinden bir tanesi hariç hepsi, özel yetenekliler öğretmenliği bölümü hakkında bilgi sahibi olduklarını, bu bölüm mezunlarının BİLSEM, RAM ve destek eğitim odalarında öncelikli olarak çalışmaları gerektiğini, özel yetenekli tanınması alan öğrencilerin bu bölüm mezunu öğretmenlerce eğitilmeleri gerektiği, özel yetenekliler öğretmenliği bölümünün alan ile ilgili çalışmalar için önemli ve faydalı olduğu yönünde görüş beyan etmişlerdir. Öğretim üyelerinin, müdürlerden en ayrışan cevabı ise, özel eğitim bölümlerinin tek çatı altında birleşmesini doğru bulmadıkları yönündeki cevapları olmuştur.

“Bu öğrencilerin özelliklerini bilen öğretmenler elbette öğrencilere daha iyi eğitim imkanı sunacaktır ve bu sayede öğrenciler uyum sorunu yaşamayacaktır ve eğitim ortamından sıkılmayacaktır. Bu anlamda özel yetenekliler öğretmenliği bölümü mezunları bu çocukları eğitiminde bence çok etkin rol üstlenebilirler.” (Ö 6)

“Sadece özel yetenekliler için değil, diğer alanların da birleştirilmesini ben çok etik bulmuyorum. Bir lisans eğitimi programının içerisine bunu hayata geçirmek te doğru değil en azından Türkiye’nin ihtiyaçlarını karşılamıyor bu durum. Nasıl olabilirdi şimdi yurt dışı örnekleri üzerinden gidiyorlar, mesela speyşin rukeyşin programlar var orda fakat o speyşin rukeyşin programların hepsi artı 2 yıllık çalışmalar veyahut mevcut lisans programlarının üzerinden spesifik uzmanlaşmalarla devam ediyor. Bu sadece dört yıllık genel bir eğitim programı haline getirip sonrada özel eğitim öğretmeni yetiştirdik ve bütün bu alanlarda bu çocuklar farklı uzmanlıklar alarak alana çıktılar demek evet kağıt üstünde mümkün ama uygulamada işe yaramayacak kanaatine sahibim.”(Ö 10)

“Özel yetenekliler öğretmenlerinin görev alacakları yer bu noktada eğer ki hani yine teoriden bahsediyoruz pratikte böyle olmayacağını varsayıyorum ama teoride şöyle bir şey var destek eğitim odalarından yer alabilirler, doğrudan bir okulda özel eğitim öğretmeni olarak görevli olup, spesifik olarak tanınmış öğrencilerle BEP planlarının yapılması, destek eğitim odalarının kurulması farklı alanlarda okulun kendi öğretmenlerine eğitim verilmesi, rehberlikle iş birliği alanında çalışılması bağlamında daha çok koordinatör öğretmen ve programlardan sorumlu öğretmen olarak çalışmalı ve birde hem okul politikasını hem de diğer öğretmenlerin eğitimine yardımcı olması

gerekir. Çünkü mevcut diğer öğretmenlik programlarının bu alanda yeterli dersi yok yani sadece bir tane özel eğitim dersi alıyorlar bu da ancak böyle de öğrenciler varmış demekten başka, farkına varmasını sağlamaktan öteye yardımcı olmuyor. O yüzden bu hem farkındalığı kazandırmak, hem okul programlarını yapmak, hem BEP planlarını oluşturmak, hem uygulamaları yapmak bu öğretmenlerin görev alanında kullanılabilir. Çok ciddi bir sorumluluk var aslında ve yapılabilecek çok şey var fakat mevcut eğitim bu donanımına uygun öğretmen yetiştirmeyecek ancak bireysel gayreti olan öğretmen adayı olan öğretmenlik öğrencileri ile bunlar yapılabilir. Geriye kalanlar için sadece diplomayı almak bu görevi layıkıyla yerine getirebilecekleri inancını bana vermiyor.”(Ö 10)

“Elbette özel yetenekli öğrencilerin eğitimi alanında çalışmaları daha uygun olacaktır. Özel yetenekliler öğretmenliği mezunu bir öğretmen diğer öğretmenlerin bilmediği uygulamaları ve yöntemleri ve bu çocuklara yaklaşımı daha iyi bilir diye düşünüyorum. Bu çocukların her anlamdaki gelişimleri için bu alan öğretmenleri daha efektif olacaktır.”(Ö 6)

“Her alt alanın farklı özelliklerinin korunmasının önemli olduğunu düşünüyorum. Özel yetenekliler eğitimi de diğer alt alanlar gibi farklı dokusunu koruyabilmeli. Şimdi bize de dediler birleşsin ama bizde özel yeteneklilerden anlayan ne diğer bölüm hocası var ne de özel eğitim hocası. Nasıl olacağına dair bir fikrimiz yok. Hatta size de söylediğim gibi eğer yurtdışına gitmezseniz ve üniversitemizi düşünürseniz ben sizin adınıza rektör beyefendi ile görüşüp sizin ya da sizden mezun bir hocamızın özel yetenekliler alanı ile ilgili olarak yapılacak çalışmalarda görev almak üzere üniversitemiz bünyesinde görev almasını isteriz. Çünkü bizim alanlarımız tamamen farklı biz burada öğrencilerimize neyi nasıl vereceğimiz noktasında tamamen şaşırılmış durumdayız.”(Ö 6).

4.6. Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin Özel Yetenekliler Eğitim Politikası’na İlişkin Yorum ve Görüşler

Tablo 4.6. BİLSEM müdürlerinin ve öğretim üyelerinin Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin Özel Yetenekliler Eğitim Politikasının daha verimli hale getirmeye ilişkin genel yorum ve ifadelerini içerir. Görüşmeye katılan tüm katılımcılar ülkemizin özel yetenekliler eğitim politikalarını geliştirmesi yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu

görüşlerinde özel yetenekli öğrencilere bir takım imtiyazlar ve haklar verilmesinin gerekliliği, özel yeteneklilere arge desteği verilmesi, özel yetenekliler eğitimi ile ilgili uygulamaların yaygınlaştırılması gerektiği yönünde ifadeler kullanmışlardır.

Tablo 4.6.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Özel Yetenekliler Eğitim Politikası'na İlişkin Yorum ve Görüşler

BİLSEM Müdürleri	f	Öğretim üyeleri	f
TC'nin Özel Yetenekliler Eğitimi Politikaları geliştirilmeli	10	TC'nin Özel Yetenekliler Eğitimi Politikaları geliştirilmeli	10
Özel yetenekli çocuklara eğitsel uygulamalarda kolaylıklar sağlanmalı	9	Özel yetenekli çocuklara eğitsel uygulamalarda kolaylıklar sağlanmalı	7
Özel yetenekli öğrencilere arge desteği sağlanmalı	7	Özel yetenekli öğrencilere arge desteği sağlanmalı	6
Özel yetenekli öğrenciler ülke geleceğinde büyük katkılar sağlayacaklardır	8	Özel yetenekli öğrenciler ülke geleceğinde büyük katkılar sağlayacaklardır	6
Enderun Sistemi etkili bir sistemdir	8	Enderun Sistemi etkili bir sistemdir	7
Özel yetenekliler öğretmenleri BİLSEMLerde görev almalılar	4	Özel yetenekliler öğretmenleri BİLSEMLerde görev almalılar	7
Özel yetenekliler eğitim uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır.	7	Özel yetenekliler eğitim uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır.	8
BİLSEMlerin örgün eğitime geçmesi gerekir.	6	BİLSEMlerin örgün eğitime geçmesi gerekir.	4
Özel yetenekli öğrenciler devlet tarafından yurtdışında eğitilmelidir	4	Özel yetenekli öğrenciler devlet tarafından yurtdışında eğitilmelidir	6
YLSY sistemi bu öğrenciler için uygun bir sistem	6	YLSY sistemi bu öğrenciler için uygun bir sistem	8

Aşağıdaki ifadeler BİLSEM müdürlerinin tablo 4.6'daki görüşlerini destekler yöndeki bazı ifadelerini içermektedir. Müdürlerin özel eğitime muhtaç diğer çocuklara sağlanan kolaylıklar ile ilgili olarak benzer uygulamaların özel yetenekli çocuklar için de olması gerektiğini belirttikleri, özel yetenekli çocukların çalışmaları ile ilgili olarak ciddi imkanların sağlanmasının, bu çocukların yurtiçi ve yurtdışında çalışmalara dahil edilmesinin desteklenmesinin gerekliliğinden bahsettikleri gözlenmiştir.

“Kurumumuza il merkezi dışından gelen öğrencilerimiz var. Zihinsel engelli öğrenciler için taşıma konusunda kolaylık sağlanıyor ama bizde özel yetenekli öğrencilere hiçbir ayrıcalık demeyelim ama bir destek yok. En azından ilçe dışından gelen öğrencilere bir

taşıma desteği verilebilir, burs verilebilir. Bir farklılık olması iyi olur diye düşünüyorum. Olmalı diye düşünüyorum.”(M 1)

“.... ‘zihin engelli öğrenciye istediği okula kayıt olma hakkını veren özel eğitim mevzuatı neden üstün yetenekliye verilmiyor’ dediğimizde bir yıl önce bunu başkan göreve geldiğinde mevzuata soktu da daha bir önce edinebilirdi bu durum, çocuklar bu hakka çoktan sahip olmalıydı. Mevzuatın bir tarafı üstünler için negatif işliyor pozitif ayrımcılık var yani zihinsel engellilere verilen haklar bu çocuklara verilmiyor.”(M 7)

“Milli bir politikamızın olması şart. Beyin göçünün önüne geçmek açısından önemli.”(M 2)

“Bu çocuklara sadece gerçekleştirmek istedikleri projeler için yer, malzeme tahsisi gibi yıllık belli kotalarda maddi destek verilebilir. Üniversite laboratuvarlarına giriş çıkış hakkı olabilir. Diledikleri gibi çalışıp üretebilecekleri bir kampüs olabilir tüm ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri.”(M 3)

“Özel yetenekli öğrenciler genel olarak hızlı düşünüp çabuk karar veren bir yapıya sahip...Bunun yanında kendi kararlarını dahi yargılayan doğruya giden yolun tek olmadığını düşünebilen ,geniş bir alana hükmedecek liderlik özelliğini özünde barındır ve buna benzer bir çok yeteneğe sahip kişilerdir. Bundan dolayı Ülkemizin geniş perspektiften bakabilmesi ve gelişebilmesi için kesinlikle büyük katkısı vardır.”(M 8)

“En azından fikri projelerin gerçekleştirileceği ortamların sağlandığı takdirde ülke kalkınmasına katkı sağlayacağını düşünüyorum. Bu öğrencilerimiz normal okullarda görev yaptığım dönemlerde karşılaştığım öğrencilerimizden çok farklı bir düşünme biçimine sahipler. Bu yaratacı düşünme güçleri korunduğu takdirde; gelecekte çok büyük buluşlar ile ülkemize katkı sağlayacaklardır.”(M 4)

“Yani az önce söylediğimiz anlamda çok net bir kanuni yapı oluşmadıktan sonra biraz havada kalıyor özel yetenekli çocukların ülkemiz kazandırılması. Çünkü çocuklar bitirip üniversiteye gittikten sonra bizlerden kopuyor aynı zamanda gelişimden de kopuyor. Çocukların ne yaptığını ne ettiğini. 15 yıllık bir kurum BİLSEM’ler, veliler ile ilişim, takip sistemi vs kumuş ancak lise bitince çocuklar ile bağımız kopuyor. Oktay Bey bu çocukların liseden mezun olduktan sonra kaybolmamaları gerektiği hususunun çok üzerinde duruyor. İstanbul’da böyle bir vakıf kuruluyor çocuklarla ilgili bildiğim kadarıyla. Bir ARGE tarzı çocukları tekrar orada toplamak adına bir girişim var. Ama

benim görüşüm 500-600 yıl önce Osmanlı bunun çözümünü bulmuş. Enderunları kurmuş, yani o türde bir kurum olması gerekiyor. Devletin bu yönle ilgilenmesi lazım. Bu çocuklara devletin sahip çıkması lazım bana kalırsa çünkü lise bittikten sonra genelde kopuyor çocuklar BİLSEM'lerden yani üniversiteyi de bitirdikten sonra birçoğu da yurtdışına gidiyor. Yani lisedeyken, üniversitedeyken bu çocukların tek bir birim altında toplanması uygundur diye düşünüyorum. Bu çocuklar bizden çıkıyor artık, bizim yetkimizden, sorumluluğumuzdan, yaptırım da uygulayamıyoruz o konuda. Lise bittiği an bitiyor artık BİLSEM ilişkisi. Devletin sahip çıkması gerekiyor.”(M 5)

“ BİLSEM'lere özel yetenekliler öğretmenleri atanabilir, öğrencilere birtakım ayrıcalıklar tanınabilir, TEOG ya da üniversite sınavlarında katkı, taşıma konusuna destek böyle şeylerin getirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Şu anda özel yetenekli öğrencilerimiz kendi okullarından gelmekte ve bana ne katkısı var gibi düşünceler oluşuyor. Bunun için bu çocuklarımızın desteklenmesi gerekiyor ve kendilerine bu çalışmaların etkililiğinin inandırılması gerekiyor.”(M 1)

“BİLSEMlerden çıkacak bir çocuk sadece birkaç ay içerisinde ülkemize milyar dolarlık bir şirket kazandırabilir. Böyle bir ihtimal için bile özel yetenekli bireylerin eğitiminin desteklenmesi gerekmektedir.”(M 10)

“Özel yetenekliler eğitim politikamız daha yaygın, daha ulaşılabilir, daha ürün odaklı olmalıdır.”(M 3)

“BİLSEM ile ilgili bir model kesinlikle konması gerekiyor bir okul gibi mi olacak yoksa destek eğitim denen bir kurum mu olacak bunun net bir şekilde ortaya konması gerekiyor. Şimdi tam zamanlı bir kurum olması BİLSEM'lerin her ilde bir tane ya da her bölgede bir tane, olması. Devlet teşvikinin bu konuda daha fazla olması gerekiyor. Bence BİLSEM'ler tamamen Cumhurbaşkanlığı himayesine alınması gerekiyor. Osmanlı'daki Enderun mantığının kesinlikle BİLSEM'lere yerleştirilmesi gerekiyor. Yoksa bir sonuç almak zor, bir sonuç almak isteniyorsa bu şekilde olması gerekiyor. Kesin ve net bir çözüm.”(M 5)

“Bu çocuklar eğer gerçek manada bizim yerel testlerle objektif olarak seçilen çocuklar aileye bile bırakılmadan devletin inisiyatifinde tıpkı Osmanlı'nın geçmişte yapıp ta 500 sene bu dünyaya hükmettiği gibi ülke sisteminin temellerini atabilirlerse ve tam zamanlı eğitim alır ciddi manada desteklenir; zaman ve mekan kavramından bağımsız bir

şekilde her gelen siyasi iktidarda destek bulabilecekleri bir programa kavuşturulursa olur yoksa kendimiz çalar kendimiz oynarız.”(M 7)

“BİLSEMLerin örgün eğitim sistemine geçmesi gerekir.”(M 4)

“Bence öğrenciler bizden mezun olduktan sonra devlet bursu ile yurtdışında ilgi alanları doğrultusunda eğitilmelidirler. Bu sayede beyin göçünün tersine döneceğine de inanıyorum benim bildiğim bir çok özel yetenekli beyin başka ülkelerin eğitim çemberine dahil oluyor ve orada birleri tarafından keşfediliyor. Bunun sonucu ülkenin yetişmiş en kaliteli beyinleri bizlerden kopuyor. Bizim bunu önlememiz gerekir.”(M 10)

“YLSY bu konuda sizin anlattığınız gibiyse çok güzel bir sistem tabi. Bence devletin bu konuda BİLSEM öğrencileri için bir çalışma yapması gerekir. Bu çocuklar böyle bir imkana sahip olsalar bence çok güzel bir ufuk açılır diye düşünüyorum.”(M 8)

Aşağıdaki ifadeler tablo 4.6’ da yer alan öğretim üyelerinin görüşlerini destekleyen ifadeleri içermektedir. Bu kapsamda öğretim üyeleri tıpkı müdürler gibi özel yeteneklilerin desteklenmesinin gerekliliği ve özel eğitim grubundaki engelli öğrencilerin sahip oldukları kolaylıkların benzerlerinin özel yetenekli çocuklar için de uygulanması gerektiği yönünde olmuştur.

“Politika eksikliği var, çünkü bu alandaki akademisyenlerden yararlanma yetersiz.” (Ö 1)

“Eğitim ayrıcalıkları açısından bahsediyorsunuz değil mi? Bu sanırım oldukça tartışmalı bir konu çünkü zihinsel engeli olan bir öğrenci ile özel yetenekli olan bir öğrenciyi kıyasladığın zaman normal eğitimden faydalanma olasılıkları eşit değil. Özel yetenekli bir öğrenci normal eğitimden çok daha fazla yararlanabilirken zihin engelli olan birey neredeyse hiç faydalanmıyor. Bu açıdan düşündüğümüzde ister istemez bir yanım zihinsel engelli ya da herhangi bir engeli olan öğrencilerin daha fazla ayrıcalık gösterilmesi gerektiğini düşünüyorum. Diğer yandan da bir ülkenin gelişmesi bir ülkenin ilerlemesi için en büyük katkıyı da özel yetenekli öğrencilerin yapması daha yüksek ihtimal. Özel yetenekli olmayıp da kendini geliştiren ve ülkeyi bir yere getirirler de bir gerçek teorik açıdan baktığımızda. Ancak benim fikrim yine de özel yetenekli öğrencilerin herhangi bir engel türüne sahip olan öğrenciler kadar desteklenmesi gerektiği yönünde...”(Ö 7)

“Özel yetenekli çocuklara tanınması gereken haklar say say bitmez. Örneğin harika çocuk yasası var çıkartılan ama ne yazık ki şu an aktif olmayan. Bunun özel yetenekli çocuklar için devam ettirilmesi gerekiyor. Ya da Türkiye’deki güzel sanatlar okullarının sayısının arttırılması. Ailelerine maddi destek sağlanmalı, çünkü ÜZE bir çocuğa sahip olmak maliyetli bir şey. Okula erken başlama, sınıf atlama, üst sınıflardan dersler alabilme, üniversiteye erken başlama tüm bunlar aktif hale getirilmeli, önü açılmalı bu uygulamaların.

“(Ö 4)

“Bu öğrencilere yönelik okulların sayısı arttırılmalı, DEO her okulda şart olmalı ve oraya gidecek her öğrenci tespit edilmeli. Bu öğrencilerin belirlenmesi için tek kriter zeka testi olmamalı çok boyutlu değerlendirme her alanda işe koşulmalı, Bu çocukların yapacakları projeler için maddi destek sağlanmalı. Üniversitelerdeki programlar ve sundukları projeler dikkatle incelenerek eksikleri varsa yapıcı bir şekilde giderilerek geliştirilmeli ve uygulanmaya konmalı, süreklilikleri ve sonuçları takip edilmeli.....”

(Ö 10)

“Mutlu, başarılı ve ürünleriyle herkesi şaşırtan ve herkesin işini kolaylaştıran bilime katkı sağlayan bu bireylerin önemsenmesi ve dikkate alınması şart. Eğitimleri için de tüm olanakların sağlanması gerekiyor bu anlamda. Pek çok alanda başarılı gelişmelere imza atacakları net. Bu potansiyelleri var. Ama bunun mutlaka geliştirilmesi gerekiyor.”(Ö 1)

“Tüm birimlerin ve ilgili uzmanların işbirliği içerisinde sistematik bir şekilde çalışması gerekir politika geliştirilmesi hususunda. Ancak o zaman bu bireylerin gelişimine katkı sağlayabiliriz. Ancak bu yapılırken yani yeni politikalar geliştirilirken mutlaka uzman kişilerin görüşleri alınmalı ve bu görüşler dikkate alınarak değerlendirilmelidir.”(Ö 4)

“Genel tavsiyem şimdi önce şunu belirtmek istiyorum. Eğitim Fakültesindeki diğer öğretmenlik branşlarında okuyan öğrencilerin pek çoğu üstün zekâlılar ile ilgili pek bir şey bilmiyorlar. Bir tek özel eğitim dersi var mesela Fen Bilgisi Öğretmenliğinde, sınıf öğretmenliğinde ya da diğer branşlarda. Bir tek özel eğitim dersi var ve onun içerisinde öğrenecekleri her şey; mesela ben bugün üstün zekâlılar konusunu anlattım iki saatte, üstün zekâlılar iki saatte anlatılacak konu değil. Bence bütün branşlarda okuyan öğretmenlerin tam donanımlı üstün zekâlı öğrenci geldiğinde onunla nasıl çalışacağını

bilen, stratejileri bilen öğretmenler olmaları gerekiyor. Bunun için YÖK'ün öğretmenlik alanlarındaki lisans programlarında güncelleştirmeye gitmesi ve daha fazla özel eğitim dersine, özel eğitim, üstün zekâlılar, kaynaştırma, BEP hazırlama gibi derslerin artırılması gerektiğini düşünüyorum. En önemli atılacak adımlardan bir tanesi diye düşünüyorum. Bir de bu alandan mezun hocaların işe koşulması gerekir diye düşünüyorum.”(Ö 3)

“BİLSEM’ler kapatılmalı, onun yerine okullardaki stratejiler çok daha zenginleştirilmeli, çok daha güzelleştirilmeli. Bir de hani TÜBİTAK proje desteği veriyor ya üniversitelere, çok küçük yaştaki çocuklara da proje desteği veren bir birim oluşturulması gerekiyor. Sadece TÜBİTAK da değil, iç kaynaklı projeler, dış kaynaklı projeler, Milli Eğitim Bakanlığının ilginç fikirleri olan çocukların projelerini destekleyici, böyle daha fazla bu konuya kaynak ayırabileceği kuruluşlar belki TÜBİTAK’ın ilköğretim versiyonu çıkarılmalı diye düşünüyorum öğretmeniyle birlikte başvursun, projesini gerçekleştirsin, hayata geçirsin yani. Çocukların zekalarını bu şekilde iyi değerlendiririz diye düşünüyorum. Artı üstün zekalı çocukların zaten hani ülkemiz tarafından MEB desteğiyle ya da başka türlü desteklerle yurtdışına gönderilebildiklerini biliyorum. O yüzden bu çocuklar iyi eğitim almak isterlerse alternatif sadece ülkemiz değil yurtdışına da gidebilirler.”(Ö 9)

“YLSY’nin çıkış noktası zaten özel yetenek veya başarı gösteren bireylerin eğitilmesi değil mi? Özel yetenekli öğrencilere küçük yaştan itibaren böyle bir uygulama ile eğitim olanağı sağlanmalı, aileler bunun için teşvik edilmeliler. Tabi bunun çok kontrollü bir şekilde yapılması da ayrı bir gereklilik diye düşünüyorum. Ancak; bu durum özel yetenekli çocukların eğitiminde bir devrim olacaktır. Ayrıca ülkemizin geleceğinde de çok katkısı olacaktır. Bu sayede beyin göçünün önlenmesi de sağlanabilecektir.”

BÖLÜM V: SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Tez çalışmasının bu kısmında yapılan araştırma neticesinde ortaya çıkan bulgular aktarılmıştır ve sonuçları tartışılmıştır. Ortaya çıkan sonuçlar eşliğinde sonraki dönemlerde özel yetenekliler eğitimi ile ilgili olarak araştırmacıların, eğitimcilerin ve merkez teşkilatı görevlilerinin yapması gereken çalışmalara yönelik olarak öneriler getirilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Günümüzde özel yetenekliler eğitimi birçok ülke için ulusal bir öncelik haline gelmiştir. ABD, Kanada, Avrupa Ülkeleri, Güneydoğu Asya, Güney Afrika, Avusturalya, Çin, İsrail ve Rusya bu ülke ve bölgelerin en önde gelenleridir. Bu ülkelerde eğitim içeriğinde özel yetenekli öğrencilere yönelik olarak bir takım özel eğitim programları oluşturulmuş ve kimilerinde dahi seviyesindeki özel yetenekli öğrenciler erken çocukluk dönemlerinde tespit edilerek özel olarak eğitilmektedirler.

Ülkemizde özel yetenekliler eğitimi ile ilgili yapılan araştırma ve görüşmeler neticesinde ortaya çıkan sonuçlar irdelendiğinde ülke politikalarındaki eksiklikler, öğretmen niteliğinin yetersizliği, özel yetenekliler öğretmenliği branşındaki öğretmenlerin kamuda kendi branşlarında istihdam bulamamaları, alan ile ilgili olarak görev yapan öğretim üyelerinin alan ile ilgili olarak çalışmalarının güncellikten uzak oluşu, birçok üniversitenin eğitim fakültesinde alan ile ilgili olarak çalışmaları olan öğretim üyelerinin bulunmayışı, özel yeteneklilere yönelik olarak bir takım mevzuat düzenlemelerinin eksik oluşu, BİLSEM’lerde yapılması gereken bir takım mevzuat düzenlemeleri belirgin olarak göze çarpmıştır.

Ülkemizin kalkınması ve aydınlık geleceğinde belki de en önemli rolü üstlenecek insan grubu olarak nitelendirebileceğimiz özel yetenekli öğrencilerin tanınması, eğitilmesi ve her anlamda desteklenmesi eğitim politikamızda bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır. Bu politikaların yalnız varlığı değil işlevselliği ve sürdürülebilirliği de bir o kadar önem arz etmektedir.

Tüm bu bağlamdaki görüş ve politikaları belirlemek için BİLSEM Müdürleri ve alan ile ilgili olarak çalışmaları bulunan öğretim üyelerinin görüşlerine başvurulmuştur. Katılımcıların görüşleri bireysel görüşme tekniği kullanılarak alınmıştır. Bu sayede katılımcıların görüşlerinden daha zengin veri elde edilmesi amaçlanmıştır. Görüşmeler kapsamında 10 BİLSEM müdürü ve 10 öğretim üyesi ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bu kısmına ilişkin sonuçlar, bulgular ve yorumlar kısmında işlenmiştir.

Katılımcılara “özel yetenekli çocukların özellikleri”, “BİLSEMLerin verimliliğinin artırılması için yapılması gerekenler”, “ Devlet Okullarında Özel Yetenekliler Eğitiminin Etkililiğinin Artırılmasına Dair Yapılması Gerekenlere Yönelik Tavsiyeler:” “BİLSEMLer dışında kalan eğitsel kurumlarda sürdürülen özel yetenekliler eğitimine dair yapılan çalışmalara ilişkin yorumlar”, “ Özel Yetenekliler Öğretmenliği Bölümü ile İlgili Bilgi ve Görüşler”, “ Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin Özel Yetenekliler Eğitim politikasına İlişkin Yorum ve Görüşler” başlıklarında sorular yöneltilmiştir. Bu kapsamda yorumları alınarak, oluşturulması gerekli görülen eğitsel politikanın yönüne ilişkin verilerin elde edilmesi hedeflenmiştir.

Araştırmacının BİLSEM müdür yardımcısı olması ve özel yetenekliler öğretmenliği bölümü mezunu olması, katılımcıların görüşlerini belirtmesini kolaylaştıran bir faktör olarak öne çıkmıştır. Katılımcılar görüşlerini beyan ederken, onların kendilerini güvende hissedecekleri rahat ortamların seçilmesine ve katılımcının zaman vb. durumları göz önünde bulundurularak etkili cevapların alınabilmesine özen gösterilmiştir.

Ülkemizde özellikle son 15 yıllık süreçte bu alandaki çalışmalar gelişmeye başlamıştır. Bu çalışmaların gelişiminde İstanbul Üniversitesi öncülüğünde kurulan özel eğitim bölümü özel yetenekliler öğretmenliği anabilim dalının kurulması ve bu bölüm ile eş güdümlü olarak Beyazıt Ford Otosan İlköğretim okulunda yürütülen çalışmalar bir milat olarak atfedilebilir. Bu okulda ilk kez özel yetenekli öğrenciler tespit edilerek özel yetenekli çocuklara yönelik proje kapsamında pilot bir uygulama gerçekleştirilmiştir. Ancak; yapılan çalışmalar ülke genelinde uyarlanacak bir eğitim politikasına dönüşmekten uzak kalmıştır.

BİLSEM’ler özel yetenekliler eğitimi noktasında özellikle son yıllarda devletin bu konudaki politikasının merkezini oluşturmuştur. Tüm Türkiye’de özel yetenekliler eğitimi alanında resim, müzik ve genel yetenek olarak tanılacağı öğrencileri özel eğitim olanakları ile buluşturarak, öğrencilerin özellikleri yönünde eğitimlerini sağlamayı amaçlamıştır. Özellikle son 4 yıl içerisinde ülkemizin tüm illerinde açılmış ve bu gün itibarıyla sayısı 106’yı bulmuştur. Özel yetenekliler eğitimi alanında MEB yurtdışına doktora düzeyinde yetiştirmek üzere YLSY bursiyerleri göndermiş ve bu bursiyerler MEB merkez teşkilatında uzman kadrolarında görevlendirilmek üzere eğitilmektedir. Bunlara ek olarak destek eğitim odalarında özel yetenekli öğrencilere verilen eğitimler daha nitelikli hale getirilmeye çalışılmakta ve bu bağlamda destek eğitim odalarında görevlendirilecek öğretmenlerin eğitimleri de son dönemlerde daha çok üzerinde durulan bir politika olarak gözlenmektedir.

Tablo 5.1.

Katılımcıların özel yetenekli çocukların normal çocuklardan ayrılan özellikleri ile ilgili ifadeleri ile literatür karşılaştırması.

Katılımcıların ifadeleri	Literatür
Özel yetenekli öğrenciler diğerlerin belirgin farklılıklar gösterir	Renzulli, 2002, Sternberg 1997, Renzulli, 1986; Bland, 2012, Clark 2015, Ataman 1998.
Daha hızlı düşünürler veya pratiktirler	Renzulli, 1978, Clark 2015, Ataman 1998.
Özgüvenleri daha yüksektir.	Akarsu, 2004, Ataman 1998.
Daha Meraklı olurlar	Renzulli, 2002, Clark 2015, Ataman 1998.
Koordinasyon yetileri daha gelişmiştir	Renzulli, 2002, Clark 2015, Ataman 1998.
Hayal gücü ve soyut düşünebilme kabiliyeti	Renzulli 1978, Renzulli, 2002, Clark 2015, Ataman 1998.
Özgün düşünebilme kabiliyeti	Renzulli, 2002, Clark 2015, Ataman 1998. Torrance & Goff, 1989, Tortop, 2015.
Fiziksel aktiviteleri daha fazladır	Akarsu, 2004, Renzulli, 2002, Clark 2015, Ataman 1998.
Akademik başarıları daha yüksektir	Renzulli, 2002, Clark 2015, Ataman 1998.
Sosyal iletişimleri daha yüksektir	Renzulli, 2002, Clark 2015, Ataman 1998.
Motivasyonları daha yüksektir	Akarsu, 2004, Renzulli, 2002, Clark 2015, Ataman 1998.
Dil becerileri daha yüksektir	Renzulli 1978, Renzulli, 2002, Clark 2015, Ataman 1998.

Araştırma kapsamında ilk bilgi edinme amaçlı soru” Özel Yetenekli Çocukların Akranlarından Ayrılan Özellikleri” dir. Bu kapsamda BİLSEM müdürlerine ve öğretim üyelerine özel yetenekli çocuklar ile normal çocukların arasında ne gibi farklılıklar gözlemledikleri sorulmuş ve kendi izlenimlerini aktarmaları istenmiştir. BİLSEM Müdürlerinin ve öğretim üyelerinin özel yetenekli çocukların normal çocuklardan ayrılan özelliklerini gözlemledikleri ve genel olarak kabul görmüş bilimsel araştırma sonuçlarına uygun özellikleri tespit ettikleri anlaşılmıştır. Katılımcıların tamamı özel yetenekli öğrencilerin akranlarından belirgin farklılıklar gösterdikleri yönünde görüş belirtmiştir.

Araştırmaya katılan BİLSEM müdürleri ve öğretim üyeleri, özel yeteneklilerin diğer çocuklardan farklı olduğu özellikler olarak; daha hızlı düşünen, özgüveni yüksek, meraklı olarak aynı özelliklerde genel olarak buluşmuşlardır. Ancak, BİLSEM müdürleri genel olarak mesleki deneyimleri ve gözlemlerinden yola çıkarak bu sonuçları analiz eder, öğretim üyeleri ise daha teorik edimler yoluyla açıklar olarak anlaşılmıştır. Özel yeteneklilerin özellikle sınıf içi ve sınıf dışı süreçlerini kapsayan gözlemler ile tespit edilmesi mümkün olan, özel yeteneklilerin hareketli olması ve koordinasyon yetilerinin gelişmiş olması gibi konu başlıklarında BİLSEM müdürlerinin daha sık görüş beyan ettikleri gözlenmiştir. Bunun sebebi olarak da BİLSEM müdürlerinin eğitsel uygulamalarda aktif gözlem yapabilme olanakları varsayılmıştır.

Özel yetenekli öğrenciler ile ilgili olarak BİLSEM Müdürleri bu çocukların bellek güçlerinin yüksek oluşundan bahsetmişlerdir. Bu durumun da onların entelektüel bilgi birikimlerinin temel sebebi olduğuna vurgu yapmışlardır.

Öğretim üyelerinden bir tanesi öğrencilerin derinlemesine bilgi ihtiyacından, konuları ve ders içeriklerini yetersiz bulmasından bahsetmiştir. Bu durumun onları derse karşı ilgisizmiş gibi görünmelerine yol açtığına vurgu yapmış ve yine ek olarak dersi dinlemiyormuş gibi görünmesine rağmen derste işlenen konu hakkında arkadaşlarından daha fazla bilgi sahibi olmasından bahsetmiştir.

1972 Marland Raporu’nda ABD Eğitim Bakanlığına şu tanım sunulmuştur ve en yaygın kullanılan tanım olmuştur.

“Üstün yetenekli çocuklar, kendilerini geliştirmek ve topluma katkıda bulunabilmek için normal sınıflarda uygulanan programlardan farklılaştırılmış eğitim programlarına

ve gereksinimlerine ihtiyaç duyarlar. Bu konuda nitelikli uzmanlar tarafından olağanüstü yetenekleri nedeniyle üstün ve özel yetenekli olarak tanımlanan çocuklar, aşağıda belirtilen alanların birinde ya da birden fazlasında üst düzeyde performans gösterme potansiyeline sahiptir.

1. Genel zihinsel yetenek,
2. Özel akademik yetenek,
3. Yaratıcı ve üretken düşünme,
4. Liderlik yeteneği,
5. Görsel ya da performans sanatları,
6. Psikomotor yetenekler (Renzulli, 1986; Bland, 2012)

Yaratıcılık, verileni hemen olduğu gibi kabul etmemek, özgün çözümler üretmek, problemlere orijinal yollardan ulaşmaya çalışmak ve zorluklarla başa çıkmaktır (Torrance & Goff, 1989)

Marland raporunda kabul edilen bu tanım günümüzde hala en çok kabul edilen özel yetenekli birey tanımlamaları arasında yer almakta olup, bu çocukların akranları ile olması gerektiği düşünülen anlamlı farklılığı açıklar. Yukarıdaki katılımcı görüşleri de tanımı destekler nitelikte ifadelerin oranlarını içermektedir. Katılımcıların tamamı özel yeteneklilerin akranlarından anlamlı şekilde ayrıştıkları yönünde ifadeler kullanmışlardır.

Tortop (2015)' e göre de özel yeteneklilere müfredat geliştirilirken, yaratıcılığın geliştirilmesi önemsenmektedir.

Özel yetenekli bireylere özel eğitimsel müfredat ve kazanım içeriklerinin belirlenmesi katılımcıların farklı sorularda ifadelerine yansımıştır.

Tablo 5.2.

BİLSEMlerin daha verimli hale getirilmesi ile ilgili katılımcıların görüşlerini ve literatürün karşılaştırılması

Katılımcıların ifadeleri	Litaratür
Bilişimsel veri tabanının öğrenci merkezli geliştirilmesi	Passow 1981.
BİLSEM sistemine düzenli bir ölçme değerlendirme aracı kazandırılmasına ihtiyaç var	Çağlar 2004,
BİLSEMe öğrencilerin farklı yöntemlerle seçilmesi gerekir	Sak, 2013,
Daha nitelikli öğretmenlere ihtiyaç var	McCoach ve Siegle, (2007).
Öğretmen eğitimleri noktasında eksik meslek içi eğitimler artırılmalı	McCoach ve Siegle, (2007).
BİLSEM öğretmenleri bu alandan mezun lisans veya yüksek lisans düzeyinde diploması olan öğretmenler arasından seçilmeli	McCoach ve Siegle, (2007).
BİLSEMler arasında koordinasyon ve işbirliği artırılmalı	Sezginsoy, 2007,
BİLSEMler Üniversiteler ile daha çok işbirliğine gitmelidir.	Sak, 2013,
BİLSEMlerin sayısının artırılması gerekir	MEB (2015). Bilim ve sanat merkezleri yönergesi
BİLSEMlerde bilimsel araştırmalara daha çok önem verilmelidir	Clark 2015

Araştırma kapsamında ikinci bilgi edinme amaçlı soru” BİLSEMlerin daha verimli hale getirilmesi hususunda yapılabilecek düzenlemeler” dir. Bu kapsamda BİLSEM müdürlerine ve öğretim üyelerine BİLSEM’lerin işlevselliğinin artırılması için ne gibi düzenlemeler ve uygulamalara ihtiyaç olduğu yönünde soru yöneltilmiştir. Katılımcıların BİLSEM’lerde olmasını istedikleri en temel görüşler alınmaya çalışılmıştır.

BİLSEM müdürlerinin cevaplarında ayrı bir okula dönüştürülmesi gerektiği ve örgün eğitimin bir parçası olması gerektiği yönünde bir yoğunluk söz konusudur. Öğrencilerin okulları ile BİLSEM arasında bir bocalamaya girdikleri ve not kaygısı, akademik başarı vb sebeplerle genellikle okuldaki eğitime yoğunlaştıkları ve BİLSEM’lerde özellikle

ortaöğretim kademesine erişmiş öğrencileri kurumda tutmakta zorlandıklarını beyan ettikleri gözlenmiştir.

Araştırma kapsamında bazı BİLSEM müdürleri ise altyapı olarak bütün BİLSEM'lerin imkanlarının aynı olmadığından ve atölyelerde standart düzenlemelerin yapılması gerektiği yönünde fikir beyan etmişlerdir. Ayrıca Özel Yetenekliler Daire Başkanlığı'nın bu yönde çalışmaları olduğunu vurgulamışlardır.

Öğretim üyeleri BİLSEM müdürlerinden farklı olarak BİLSEM'lerdeki öğretmen niteliğine vurgu yapmış ve mevcut öğretmen niteliğinin artırılması gerektiği yönünde görüş beyan etmişlerdir. Öğretim üyelerinin üzerinde durdukları başka bir konu da BİLSEM'lerde özel yetenekliler öğretmenliği bölümü mezunu öğretmenlerin görev alması gerektiği konusundaki beyanları olarak göze çarpmıştır.

Bu cevaplardan yola çıkarak özel yetenekliler öğretmenliği bölümü mezunlarının kamuda istihdam edilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Mevcut durumda kamuda özel yetenekliler öğretmenliği mezunlarının sınıf öğretmeni olarak atandıkları ancak özellikle BİLSEM'lerde görev almalarının BİLSEM'lerin de gelişimi ve faaliyetleri için verimli olabileceği öğretim üyelerince üzerinde durulan bir konu olmuştur.

BİLSEM'lerin bilimsel araştırmalara ve üniversiteler ile olan ortaklıklarına da yine aynı şekilde vurgu yapılmıştır. Bu başlık her iki katılımcı grubundan da yoğun şekilde üzerinde durulan konu başlığı olarak göze çarpmıştır. Özellikle bazı BİLSEM'ler için bu imkan gerekli düzenlemelerin yapılması ve YÖK ile ortak bir çalışmaya gidilmesi ile hayata geçmesi hem talep edilen hem de gerekli olan bir başlık olarak göze çarpmıştır.

BİLSEM'ler, Okul öncesinden liseye kadar eğitimin her kademesindeki üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin okudukları okuldaki eğitimlerini aksatmayacak şekilde zekâ kapasitelerini ve bireysel yeteneklerini (resim, müzik) en üst düzeye çıkarmak için kurulan özel eğitim kurumları (MEB, 2015).

Türkiye'de bu kurumlardan ilk olarak 1994-1995 eğitim öğretim yılında Ankara'da Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi açılmış, bu merkezlerin sayısı bugün 100'ün üzerinde olup, ciddi manada bir alt yapı çalışması ve uygulama atölyelerinde standardizasyon çalışmaları ile yoluna devam etmektedir.

Çağlar (2004) da bu çocukların sağlıklı bir şekilde yetiştirilip, içinde bulundukları toplumda fark oluşturabilmelerinin; özel eğitim sınıflarında gerek duydukları fiziki ortamın sağlanması ile mümkün olabileceğini belirtmiştir.

Passow (1981) de bu bireylerin kendilerine ve topluma katkı sağlayabilmeleri için normal okul programlarının ötesinde farklılaştırılmış eğitim programları ve hizmetlerine gereksinim duyduklarını belirtir ve bu çocukların öğrenme ortamlarının kendi özelliklerine uygunluğunun gerekliliğini vurgular.

Özel yeteneklilerin eğitimi ile ilgili olarak görüşme yapılan katılımcılar ile bilimsel çalışmaların ortak kesişim noktası, özel yeteneklilerin eğitiminde özel olarak yetenek alanlarına göre düzenlemesi yapılmış sınıf, okul, çalışma ortamı ve müfredat içeriklerinin gerekliliği olmuştur.

Tablo 5.3.
Devlet Okullarında Özel Yetenekliler Eğitiminin Etkililiğinin Artırılmasına Dair Yapılması Gerekenlere Yönelik Katılımcı Görüşleri ve Litaratür Karşılaştırması

Katılımcıların ifadeleri	Litaratür
Okullardaki Destek eğitim odalarının sayısı artırılmalıdır	Renzulli, 1986; Bland, 2012, Adams (2012)
Öğretmenlerin tamamı eğitim fakültelerinin tüm bölümlerinde özel yetenekliler eğitimi konusunda eğitim almalıdır.	McCoach ve Siegle, (2007).
Üniversiteler ile işbirliği yapılmalı ve ortak projeler hazırlanmalıdır	Clark 2015
Ders içeriğinde BEP düzenlemeleri daha yaygın hale getirilmelidir	Renzulli (2003)
Okullardaki öğretmenlere meslek içi eğitim kapsamında özel yetenekli öğrenciler ile ilgili olarak eğitim verilmelidir.	McCoach ve Siegle, (2007).

Araştırma kapsamında üçüncü bilgi edinme amaçlı soru” Devlet Okullarında Özel Yetenekliler Eğitiminin Etkililiğinin Artırılmasına Dair Yapılması Gerekenlere Yönelik Tavsiyeler” dir. Bu kapsamda BİLSEM müdürlerine ve öğretim üyelerine Devlet okullarında ne gibi düzenlemeler ile özel yetenekliler eğitiminde etkili bir sonuç alınması için yapılması gerekenler sorulmuştur.

Araştırma kapsamında her iki grupta destek eğitim odalarının sayısının artırılması gerektiği yönünde görüş bildirmiş ve özel yetenekliler ile ilgili olarak eğitim fakültelerinde tüm bölümlere ders verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Birçok öğretim üyesi bunun eksikliğinin oldukça belirgin olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir.

Okullardaki öğretmenlere de meslek içi eğitim kapsamında özel yetenekliler eğitimine yönelik olarak eğitim verilmesi gerektiği de yine her iki grup tarafından üzerinde durulan başlık olarak gözlenmiştir.

Renzulli (2003) de zenginleştirme gruplarına 8-10 haftalık ve haftada 45-90 dakikalık uygulamalar ile öğrencilerin program bitiminde %65 kelime hazinesinde gelişme sağlandığını, öğretmenlerin öğrencileri daha iyi tanıma ve gözlemlemesini sağladığını ve sınıf içindeki diğer uygulamaların da bu programdan olumlu etkilendiğini belirtmiştir.

Renzulli'nin bahsettiği bu zenginleştirme gruplarının uygulamaları ancak özel sınıf ve özel eğitim ortamlarının sağlanması ile mümkün olabilecek olup, bu durum katılımcıların destek eğitim odaları uygulamalarının gerekliliği yönündeki görüşlerine yansımıştır.

Tablo 5.4.

BİLSEM'ler dışındaki özel yeteneklilere eğitim veren kurumlar hakkında yapılan yorumlar ve literatürün karşılaştırılması.

Katılımcıların ifadeleri	Litaratür
Destek Eğitim Odalarını verimli ve işler buluyorum	Adams (2012)
Bu alanda çalışmaları olan özel okulların çalışmalarını etkili buluyorum	Streitz, 1922
Bu alanda çalışan dernek ve vakıfların çalışmalarını etkili buluyorum	Levent 2011
Bu üniversitelerin çalışmalarını etkili buluyorum	Levent 2011
RAM'ları özel yetenekli öğrencilerin tanılmasında etkili buluyorum	Gardner H. (1983), Çağlar, (2004)

Araştırma kapsamında dördüncü bilgi edinme amaçlı soru” BİLSEMLer dışında kalan eğitimsel kurumlarda sürdürülen özel yetenekliler eğitimine dair yapılan çalışmalara ilişkin yorumlar” dir. Bu kapsamda BİLSEM müdürlerine ve öğretim üyelerine özel yetenekliler eğitimi üzerine çalışmaları olan diğer kurumlar ve bu kurumlarda yapılabilecek çalışmalar ve uygulamalar ile ilgili olarak sorular yöneltilmiş ve verdikleri cevaplardan aşağıdaki sonuçlara erişilmiştir.

Adams (2012) de, destek eğitim odalarında standart bir uygulamanın olmamasından, ancak özellikle, yaratıcılık, eleştirel düşünme becerileri ve akademik başarıda etkili olduğundan bahseder. Ayrıca sınıf öğretmeni ile destek eğitimini veren öğretmenin iletişiminin de bu eğitimin verimliliği için önemli bir etken olduğundan bahsetmiştir.

Destek eğitim odaları özel yetenekli öğrencilerin eğitimi ve gelişimi için çok önemli olmakla birlikte bu eğitim gruplarının çalışmalarının çok iyi planlanması ve uzman görüşleri alınarak öğrencilerin bireysel kabiliyetlerini dikkate alan bir düzenleme ile gerçekleştirilmesi esastır. Bu durum katılımcıların görüşlerine de yansımıştır. Katılımcılar destek eğitim odalarının sayısının artmasını uygun görürlerken aynı zamanda destek eğitim odalarındaki eğitimcilerin yeterli olduklarını düşünmediklerini vurgulamışlardır.

Çağlar (2004) e göre özel yetenekli çocukların tanınmasında farklı yöntemler kullanılmaktadır. Bunların arasında en önemli yeri zeka testleri oluşturmaktadır. Öğrencinin ders başarısı, uygulanan kişilik testleri, sosyometri teknikleri, akran gruplarına bu çocuklarla ilgili yöneltilen sorular, çocuğun aile geçmişi, öğretmenler tarafından hazırlanan gözlem raporları, öğrencinin ailesi ile yapılan görüşmeler, öğrencinin farklı özelliklerini ölçen ölçekler bu çocukların tanınması için kullanılabilen yöntemler olarak öne çıkmaktadır.

Birçok alan çalışması zeka testlerinin özel yetenekli öğrencilerin tespitinde yeterince etkili değil olarak izlenim vermiştir. Aynı zamanda katılımcılar da özel yetenekli öğrencilerin çok boyutlu olarak değerlendirilmelerinde bu testlerin yetersiz kaldığı görüşünü paylaşmışlardır. Konu uzmanlarının ortak görüşü tanılamaların sürece yayılmış ve nitel gözlemlerin de işe koşulduğu çok yönlü uygulamalar ile olmasının daha sağlıklı olduğu yönündedir. Ancak, öğrenci sayısı, personel sayısı ve zaman sıkıntısı kavramları ele alındığında özel yeteneklilerin değerlendirilmesinde en verimli

yöntem olarak zeka ölçeklerinin tanılama aracı olarak kullanılması ön plana çıkmaktadır.

Streitz (1992) de özel yetenekliler eğitimi ile ilgili olarak pek çok eğitim uygulamaları olduğundan bahsetmektedir. . Bunları ayrı eğitim ve birlikte eğitim olmak üzere ikiye ayırmakta ve ayrı eğitim kapsamında özel okullar, özel sınıflar, yetenek sınıfları ve bireysel öğretim; birlikte eğitim kapsamında ise hızlandırma ve zenginleştirme yöntemi olarak belirtmektedir. Birlikte eğitimde, öğretimin hızlandırılması, okula erken başlama, sınıf atlama, birkaç sınıf birleştirme, belli bir dalda üst gruba katılma, programı süresinden daha kısa sürede tamamlama gibi pek çok şekilde uygulanabildiğinden bahsetmektedir.

Katılımcılar bu uygulamaların hayata geçirilmesinde özel okulların, vakıfların, derneklerin ve üniversitelerin özel yetenekliler eğitimindeki aktarımlarından bahsetmişler ve bu kurumların uygulamalarının BİLSEM'lere ve devlet okullarına deneyerek aktarılabilceği yönünde görüş beyan etmişlerdir.

Tablo 5.5.
Katılımcıların özel yetenekliler öğretmenliği bölümü ile ilgili görüşleri ve literatür karşılaştırması

Katılımcıların ifadeleri	Literatür
Bence özel yetenekli öğrenciler özel yetenekliler öğretmenliği mezunu öğretmenlerce eğitilmeliler.	Fontana (1995), Clark (1997), McCoach ve Siegle, (2007).
Özel Yetenekliler Öğretmenliği bölümünün özel yetenekliler eğitimi alanına katkısı olduğunu düşünüyorum.	Sinclair (1997),

Özel Yetenekliler Öğretmenliği bölümü hakkında araştırmanın beşinci başlığı olarak; çalışma kapsamı, bölümün önemi, bölüm mezunlarının çalışma alanları, milli eğitim teşkilatında görev alması gereken yerler, bölümün özel yetenekliler eğitimine sağlayacağı katkılar vb. konular ile ilgili olarak BİLSEM müdürlerinin ve öğretim üyelerinin görüşleri alınmıştır. Bu kapsamda alandan mezun öğretmenlerin BİLSEM'lerde görev almasının gerekliliği ile ilgili olarak aşağıdaki ifadeler belirtilmiştir

Özel yetenekliler eğitiminde, özel yetenekliler öğretmenlerinin aktif olarak işe koşulmasının gerekliliği genel olarak katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Katılımcılar, özel yetenekli çocukların profesyonel olarak eğitilmelerinde bu durumun katkısı olacağı yönünde görüş belirtmişlerdir. RAM, BİLSEM ve destek eğitim odalarında özel yetenekliler öğretmenliği bölümü mezunlarının öncelikli olarak değerlendirilmesinin gerekliliği katılımcıların büyük çoğunluğu tarafından zikredilmiştir.

Üstün zekâlı ve yetenekli bir öğrencinin başarısı, bu öğrencinin öğretmenin yeterli eğitimi almış olmasına ve öğrencilere karşı olumlu tavırlar sergilemesi için gerekli bilgiye sahip olmasına bağlıdır. Ancak üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitiminde değerlendirme, öngörü ve öğretmenlerin tavırlarındaki değişim ciddi bir çaba gerektirmektedir. Düzenli ve uzman bir destek olmaksızın üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitimi ile ilgilenen öğretmenler, müfredatı takip etme konusunda ve özel yeteneklilerin bilgi edinme motivasyonunu sağlamada yetersiz kalmaktadır (McCoach ve Siegle, 2007).

Tablo 5.6.

Katılımcıların Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Özel Yetenekliler Eğitim Politikası Hakkındaki ifadeleri ve literatür karşılaştırması

Katılımcıların ifadeleri	Literatür
TC'nin Özel Yetenekliler Eğitimi Politikaları geliştirilmeli	Levent 2011, Ataman 2004,
Özel yetenekli çocuklara eğitsel uygulamalarda kolaylıklar sağlanmalı	Rogers (2002),
Özel yetenekli öğrencilere arge desteği sağlanmalı	Rogers (2002),
Özel yetenekli öğrenciler ülke geleceğinde büyük katkılar sağlayacaklardır.	Sternberg 1997, Clark, 2015
Enderun Sistemi etkili bir sistemdir	Levent 2011
Özel yetenekliler öğretmenleri BİLSEMlerde görev almalı	Aksu, 2010,
Özel yetenekliler eğitim uygulamaları yaygınlaştırılmalıdır.	Hoge ve Renzulli, (1993),
Özel yetenekli öğrenciler devlet tarafından yurtdışında eğitilmelidir	Ataman,2004, Levent 2011.
YLSY sistemi bu öğrenciler için uygun bir sistem	Levent, 2011, Ogrm, 2014, , Çalhan, 2013, Ataman, 2004

Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Özel Yetenekliler Eğitim Politikası'na İlişkin Yorum ve Görüşler araştırmamızın altıncı sorusu olarak soruldu. Bu kapsamda katılımcılardan özel yetenekliler eğitim politikası olarak genel olarak yapılması gerekenler ve özel yetenekliler eğitim politikasının etkili bir uygulamasının olabilmesi için neler yapılması gerektiği soruldu. Verilen cevaplar aşağıdaki ifadelerde yer almaktadır.

Katılımcılar, özel yetenekliler eğitsel konularda devlet tarafından teşvik edici uygulamalar ile desteklenmesinin gerekliliğine vurgu yaparak, özel yeteneklilerin yurt içinde ve yurt dışında bu kapsamda her tür imkana erişebilmesinin sağlanması yönünde ifadelerde bulunmuşlardır. Özellikle arge konusunda bu çocukların projelerine daha fazla destek sağlanması yönündeki görüşler yoğunlukla ifade edilir olarak gözlenmiştir.

Rogers (2002) ye göre, hızlandırma akademik anlamda özel yetenekli çocuklara üst düzey fayda sağlamaktadır. Ancak, eş zamanlı olmayan gelişimleri dolayısıyla; özel yetenekli çocuklar, hızlandırma ile dahil edildikleri takvim yaşı daha büyük sınıflarda yalnızlık yaşayabilmekte ve benlik algıları olumsuz etkilenebilmektedir. Bu durum bize tüm eğitsel uygulamaların kişiye özgü olarak tekrar gözden geçirilmesinin gerekliliğini gösteren bir etken olarak karşımıza çıkmaktadır.

Katılımcıların, özel yeteneklilerin ülke geleceğine sağlayacağı katkıya olan inanç neredeyse tüm katılımcılar tarafından zikredilerek, bu insan kaynağının daha verimli değerlendirilmesi yönünde ülke politikaları geliştirilmesinin gerekliliği yönünde ifadeleri olmuştur.

Hoge ve Renzulli (1993)'e göre farklılaştırma ve zenginleştirmeye yönelik olarak eğitim programlarını düzenlemek, özel yeteneklilerin benlik algısı, özsaygı gibi diğer psikolojik durumlarını da desteklemektedir.

Bu sebeple de bu öğrencilerin ruhsal bütünlüklerinin onların kendilerini gerçekleştirebilecekleri ve etkili çalışabilecekleri koşullarda mümkün olduğundan bahsedilebilir. Bu süreçlerin sağlanması ile de özel yetenekli öğrenci, yaratıcı düşünebilme kabiliyetini aktif hale getirecek ve özgün düşünce süreçlerine başlayabilecektir.

Genç Cumhuriyetin üstün yetenekli bireylerin eğitimi alanındaki en önemli ilk uygulaması 1929 yılında kabul edilen 1416 sayılı “Yabancı Ükelere Gönderilecek Öğrenciler Hakkında Kanun” yasasıdır (Orta Öğretim Genel Müdürlüğü, 2014). Bu

kanuna paralel olarak katılımcıların büyük çoğunluğu YLSY Programının özel yetenekliler eğitiminde işe koşulmasının öneminden bahsetmişler ve bu sayede edinecekleri kazanımların ülkenin gelişimi için uygulanacak politikalara önemli katkıları olacağını vurgulamışlardır.

Öneriler

Araştırma sonuçlarına bağlı olarak, gelecekte yapılacak araştırmalara ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin gelecekte yapması gereken çalışmalara yönelik politika önerileri bu kısımda sunulacaktır. Önerilerde yapılan gözlemler ve yapılan görüşmeler dikkate alınarak sunulmaktadır.

- * Ülkemizde, okul öncesi dönemlerden başlayarak, özel yeteneklilerin tespit edilerek ve tüm aileye danışmanlık yapmak üzere alan uzmanları tayin edilebilir.
- * Özel yetenekli çocukların tespiti ve eğitimi ile ilgili olarak sadece özel yeteneklilere hizmet vermek amacıyla her il ve nüfusu elli bini geçen ilçe merkezine özel yetenekliler okulları kurulabilir.
- * Her okula en az bir tane olmak üzere özel yetenekliler öğretmenliği bölümünden mezun öğretmenler atabilirler.
- * Özel yetenekli çocukları ve ailelerini kapsayan yeni yasa ve yönetmelikler çıkarılabilir. Bu yönetmelikler ile özel yetenekli çocukların kendi yetenekleri doğrultusunda yurtiçinde ve yurtdışında eğitim almaları desteklenebilir.
- * Alan ile ilgili olarak çalışmaları ile ön plana çıkan ve bu eğitimi yaygınlaştırmış olan ülkelerin eğitim uygulamaları ülkemize aktarılabilir.
- * Devlet nezdinde özel yeteneklilerin ve ailelerinin desteklenmesi için fon oluşturulabilir.
- * Devletin imkanları gözetilerek kısa vadede tüm devlet okullarında özel sınıf uygulamalarına gidilebilir.
- * Özel yetenekliler öğretmenliği bölümünün bütün özel bölümlerinde yaygınlaştırılması sağlanabilir.
- * Eğitim Fakültelerinin tamamında özel yetenekliler eğitimi ile ilgili olarak ders içerikleri eklenebilir.

- * Tüm öğretmenlere uzun vadeli meslek içi eğitim verilerek özel yeteneklilerin yönlendirilmesi, tanınması ve eğitimi ile ilgili olarak bilgi sahibi olmaları sağlanabilir.
- * Özel yetenekliler eğitimi ile ilgili olarak ülke politikaları revize edilerek, Enderun benzeri sistemler hayata geçirilebilir.
- * BİLSEM'lerin altyapısı geliştirilerek, yapılan çalışmalarda üniversiteler ile ortaklıklara gidilebilir.
- * Özel yetenekli bireylere her türlü çalışmalarında arge desteği sağlanabilir. Bu destek için her üniversitenin arge birimi işe koşulabilir.
- * BİLSEM'lerde alan uzmanlarının ve üniversitelerden gelecek belli uzmanlıkları olan akademisyenlerin danışmanlık yapması sağlanabilir.
- * BİLSEM'lerde özel yetenekli erişkin bireyler danışmanlık, öğretmenlik vb. görevlere verilerek, özel yetenekli öğrenciler ile ortak çalışmalar yapmaları sağlanabilir.
- * Özel yeteneklilerin ve ailelerinin diğer özel eğitim öğrencilerine benzer imtiyazlara sahip olmaları sağlanabilir.
- * Özel yetenekliler eğitimi ile ilgili olarak uluslararası çalışmaları bulunan kuruluşlar ile temasa geçilerek bu çocukların dahil edildiği ortak projeler düzenlenebilir.

KAYNAKÇA

- Adams, C.M. (2012). Introduction to Programming for Gifted Learners. In T.L. Cross & J.R. Cross (Eds.) *Handbook for Counselors: Serving Students with Gifts and Talents; Development, Relationships, Schools Issues, and Counseling Needs/Interventions*. Waco, TX: Prufrock Press.
- Akarsu, F. (2001). *Üstün Yetenekli Çocuklar Aileleri ve Sorunları*. Ankara: Eduser Yayınları.
- Akarsu, F. (2004). "İstanbul Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) için Bir Öğrenme Modeli". *I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı içinde* (ss. 375-383). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Akkanat, H. (1999). Üstün veya Özel Yetenekliler. *Milli Eğitim Bakanlığı Dergisi*, 103.
- Akyüz, Y. (2004). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Aydın, S. (1994). *Eğitime Farklı Bir Bakış*. İzmir: TÖV Yayınları.
- Ataman, A. (1982). Ustun Zekâlı Çocuklara Ana-Babaları ve Öğretmenleri Nasıl Yardımcı Olabilir. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 15, 335-344.
- Ataman, A. (1998). *Ustun Zekâlılar ve Üstün Yetenekliler*. A. Hakan (Ed.), Özel Eğitim. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ataman, A. (2003). Üstün Zekâlı/ Üstün Yetenekli Çocuklar. A. Ataman (Ed.), *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş içinde*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Ataman, A. (2004). Üstün Zekâlı ve Üstün Özel Yetenekli Çocuklar. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu ve A. E. Bilgili (Ed.), *I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı içinde*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Ataman, A. (2005). Üstün Zekâlı/Yetenekli Çocuklar, A. Ataman (Ed), *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş içinde*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık

- Bilgili, A. E. (2004). Bir Türk Eğitim Geleneği Olarak Enderun'un Yeniden İnşası I.R. Şirin, A. Kulaksızoğlu ve A. E. Bilgili . (Ed.), *Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı* içinde. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, s. 31
- Budak, İ. (2007). *Matematikte üstün yetenekli öğrencileri belirlemede bir model*.yayınlanmamış doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı, Trabzon.
<http://www.belgeler.com/blg/zdn/matematikte-ustun-yetenekli-ogrencileri-belirlemede-bir-model.25/05/2012>
- Clark, B. (2015). *Üstün zekâlı olarak büyümek evde ve okulda çocukların potansiyellerini geliştirmek*. (Ü. Oğurlu ve F. Kaya, Çev.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- Çağlar, D. (2004). Üstün Zekâlı Çocukların Eğitim Modelleri. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu ve A. E. Bilgili (Ed.), I. *Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi bildiriler kitabı içinde* (317-325). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları,
- Cutts, N. E. ve Moseley, N. (2001). *Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi* (İ. Ersevrim, Çev.), İstanbul: Özgür Yayınları.
- Creswell, J. W. (2013). Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Dağlıoğlu, H. E. (1995). *İlkokul 2-5. sınıflara devam eden öğrenciler arasından üstün yetenekli olanların belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri, Enstitüsü Ankara.<http://www.belgeler.com/blg/23va/ilkokul-2-5-siniflara-devam-eden-cocuklar-arasindan-ustun-yetenekli-olanlarin-belirlenmesi> 26/12/2016.
- Dağlıoğlu, H. E. (2004). Okul Öncesi Çağdaki Ustun Yetenekli Çocukların Eğitimleri. R. Şirin, A. Kulaksızoğlu ve A. E. Bilgili (Ed.), *Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları,
- Davaslıgil, Ü. (1990). Üstün Çocuklar. *Yasadıkça Eğitim*, Sayı:13,17-22

- Davaslıgil, Ü. (2000). *Üstün ve Özel Yetenekli Çocuklara İlişkin Alt Komisyonu, 1. İstanbul Çocuk Kurultayı, İstanbul Çocuk Raporu*. İstanbul: İstanbul Çocuk Vakfı Yayınları
- Davaslıgil, Ü. (2004). *Üstün Çocuklar*. R. Sirin, A. Kulaksızoğlu ve A. E. Bilgili (Ed.), I. *Üstün Yetenekli Çocuklar Seçilmiş Makaleler Kitabı içinde*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları,
- Davaslıgil, Ü. ve Leana, M. (2004). *Üstün Zekâlıların Eğitimi Projesi, I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları
- Dönmez, N. B. (2004). *Bilim Sanat Merkezleri'nin Kuruluşu ve İşleyişinde Yapılması Gereken Düzenlemeler*. A. Kulaksızoğlu, A. E. Bilgili ve M. R. Sirin. (Ed.), *Ustun Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı içinde* (s. 69-73). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu (2004). *I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları
- Enç, M. (2005). *Ustun Beyin Gücü*. Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara.
- Ersoy, Ö. ve Avcı, N. (2001). *Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri, Özel Eğitim*. İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Gündüz, T.,(2010), *Üstün Zekalı Çocuklarda Ahlak Gelişimi, İÜ. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1 (1), 157-177.
- Güzel, B. (2004), "Üstün Yeteneklilerin Belirlenmesinde Yardımcı Yeni Bir Yaklaşım: Dabrowski'nin Aşırı Duyarlılık Alanları. R. Sirin, A. Kulaksızoğlu ve A. E. Bilgili (Ed.), *I.Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı içinde*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları,
- Hoge, R.D. & Renzulli, J.S. (1993), *Exploring Between Giftedness and Self-Concept. Review of Educational Research*.
- Jost, M. (2006). *İleri Zekâlı Çocukları Tespit Etmek ve Destekleme k*(A. Kanat, Çev.). İzmir: İlya İzmir Yayınevi.

Kanun-i Esasi Madde 16. (1876). “Bil-cümle mektepler Devlet’in taht-ı nezaretindedir. Tebaa-i Osmaniye’ninterbiyesi bir siyak-ı ittihad ve intizam üzere olmak için iktiza eden esbaba teşebbüs olunacak ve milel-i muhtelifenin umur-ı itikadiyelerine müteallik olan usul-i talimiyeye halel getirilmeyecektir”.

Köksal, A.,(2007), *Üstün zekalı çocuklarda duygusal zekayı geliştirmeye dönük program geliştirme çabaları*, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kültür ve Turizm Bakanlığı <http://www.guzelsanatlar.gov.tr/TR,3317/guzel-sanatlarda-fevkalade-istidat-gosteren-cocuklarin-.html> 28.12.2015 tarihinde indirilmiştir.

4274 Sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu (1942). 19.06.1942 tarihinde kabul edilmiş, Resmi Gazete 25.06.1942 tarih ve Sayı: 5141 ile yayımlanmıştır. (Yayımlandığı Düstur: Tertip: 3 Cilt: 23 Sayfa : 580).

5245 Sayılı Kanunla İdil Biret ve Suna Kan’ın hakkında Kanun (1948).

Leana, M. Z. (2005). *Üstün yetenekli çocuklarda yönetsel fonksiyonlar: Londra kulesi testi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.<http://www.belgeler.com> /.25.05.2012

McCoach, D. B., & Siegle, D. (2007). What predicts teachers' attitudes toward the gifted?. *Gifted child quarterly*, 51(3), 246-254.

MEB. (2007). Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi

MEB, (2009). *Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi*. En son bu yönerge, Mart 2009/2618 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan "Millî Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönerge'nin 5. maddesi değiştirilmiştir.

MEB. (2014). Ecnebi memleketlere gönderilecek talebe hakkında kanun [The law about students to besentabroad]. Retrieved from http://ogm.meb.gov.tr/yogm/mevzuat/kanun_1416_sayi.pdf.

MEB (2015). Bilim ve sanat merkezleri yönergesi (http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/26091626_blsemkilavuz 26.12.2016. tarihinde alınmıştır.

- MEB (2016) Bilim ve Sanat Merkezleri Öğrenci Tanılama Klavuzu
<https://www.google.com.tr/#q=meb+2016+bilim+ve+sanat+k%C4%B1lavuzu&spf=1499305919569> 06.06.2017 tarihinde alınmıştır.
- Metin, N. (1999). *Üstün Yetenekli Çocuklar*. Ankara: Özaşama Matbaacılık.
- Milli Eğitim Temel Kanunu (1973). 14.06.1973 Tarih ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 14.06.1973 Tarih ve 1739 sayılı “Milli Eğitim Temel Kanunu”, Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi: 24.06.1973, Yayımlandığı Resmi Gazete Sayısı : 14574.
- Milli Eğitim Temel Kanunu, Madde 6 (1973). 1739 sayılı “Milli Eğitim Temel Kanunun 6. Maddenin 2 ve 3. fıkrası Değişik fıkra: 16/08/1997 tarih ve 4306 sayılı kanunun 3. md.: "*Fertler eğitimleri süresince ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilirler*".
- Mumcu, A. (1986). 1924 Anayasası. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 2 (5), 383-399.
- NAGC. (2006). What is Gifted? <http://www.nagc.org/index.aspx?id=574>, 25.05.2012
- Öner, N. (1997). *Türkiye’de Kullanılan Psikolojik Testler*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi
- Özsoy, Y. Özyürek, M. ve Eripek, S. (2002). Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar, *Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Karatepe Yayınları
- Özyaprak M., (2012). Üstün Yetenekli olan ve olmayan öğrencilerin görsel uzamsal yeteneklerinin düzeylerinin karşılaştırılması, *Türk Üstün Zekâ ve Eğitim Dergisi*, 2(2), 137-153.
- Passow, A. H. (1981). The nature of giftedness and talent gifted, *Child Quarterly*.
- Renzulli, J.S. (1986). *The Three Ring Conception of Giftedness: A Developmental Model For Creative Productivity*. In R. J. Sternberg & J. E. Davidson (Eds.), *Conceptions of Giftedness*. Cambridge Press.
- Rogers, K.B. (2002). The Social and Emotional Development of Gifted Children. In M.

- Neihart, S.M. Reis, N.M. Robinson & S.M. Moon (Eds.), *A Service Publication of The National Association for Gifted*. Prufrock Press, Inc., Washington
- Saban, A. (2001). *Çoklu Zeka Teorisi ve Eğitimi*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Senemoğlu, N. (2004). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Shea, D. L., Lubinski, D., & Benbow, C. P. (2001). Importance of assessing spatialability in Intellectually talented young adolescents: A 20-year longitudinal study. *Journal of Educational Psychology*, 93, 604-614.
- Sternberg, R. J. (2003). *Wisdom, Intelligence and Creativity Synthesized*. New York: Cambridge University Press.
- Streitz, R. (1922). *Gifted children and provisions for them in our schools*. University of Illinois Bulletin.
- Şenol, C ve Kuzu Yaşar, İ., (2011), *Üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin öğretmen görüşleri (Bilsem örneği)*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Elazığ.
- Teşkilat-ı Esasiye Kanunu (1924). Kabul tarihi, 16 Ramazan 1342-20.4.1340 (20.4.1924); Düstur, 3. Tertip, C.V., s. 576-585 (1019); *Teşkilât-ı Esâsîye Kanûnu'nun Ekseriyet-i Mutlakanın Sülûsân-ı Ekseriyetiyle*
- Tortop, H.S. (2015). *Üstün zekâlılar eğitiminde farklılaştırılmış öğretim müfredat farklılaştırma modelleri*. Düzce: Genç Bilge Yayıncılık.
- Torrance, E. & Goff, K. (1989). A Quiet Revolution. *Journal of Creative Behavior*. 1416 Sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun (1929). 08.04.1929 tarihli 1416 sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun, Resmi Gazete tarih 16.04.1929. 1416 Sayılı Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun, Mad.3 (1929).
- Uzun, M. (2004). *Üstün Yetenekliler El Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları
- Uzun, A. (2006). *Üstün veya özel yetenekli öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ilişkin tutumları ile akademik başarıları arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,

İzmir. <http://www.belgeler.com/blg/rcu/ustun-veya-ozel-yetenekli-ogrencilerin-sosyal-bilgiler-dersine-iliskin-tutumları-ile-akademik-basarıları-arasındakiiliski.25/05/2012>

Van Tassel-Baska, J. & Stanbaugh, T (2005). Challenges and possibilities for serving gifted learners in the regular classroom. *Theory İn to Practice* 44(3), 211-217.

Yeşilova, H. (1997). *Üstün Yeteneklilik ve Türkiye’de Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi*.

Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul.

Yıldız, H. (2010). *Üstün yeteneklilerin eğitiminde bir model olan bilim ve sanat merkezleri (BİLSEMLER) üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Yin, R.K. (2009). *Case study research: Design and Method*. Thousand Oaks, CA:Sage.

Yonus, A. (2007). *Kaufman kısa zekâ testi (kaufman brief intelligence test--k-bit) 15 – 16 yas çocukları üzerinde geçerlik, güvenirlik ve on norm çalışmaları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul. <http://www.belgeler.com> /.25.05.2012.

EKLER

Ek 1: Görüşme Formu 1 (Bilsem Müdürleri)

1.Özel Yetenekli çocukların diğer çocuklardan ayrılan özellikleri hakkında neler söyleyebilirsiniz?

2.Özel yetenekli çocukların MEB'e bağlı eğitim aldıkları yer olan BİLSEMLeri özel yetenekli çocukların gelişimi açısından daha verimli hale getirmek için yapılmasını gerekli gördüğünüz çalışmalar nelerdir?

3. Özel yeteneklilerin eğitim alabilecekleri MEB'e bağlı diğer kurumları biliyor musunuz? (evet/hayır)

* Örneğin (okullar, ram)

Sonda soru 1: İş birliği yaptığınız ya da eşgüdümlü çalıştığınız kurumlar hangileridir? (yoksa neden yok)

Sonda soru 2: Okullardaki destek eğitim sınıflarında özel yetenekli öğrenciler için ek etkinlikler düzenlenmeye başlanmıştır. Sizce bu BİLSEM'e destek olarak özel yeteneklilere faydalı olur mu?

Sonda soru 3: RAM'larda özel yetenekli çocuklar için tanılama çalışmaları/kullanılan testleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

4. Üniversitelerin düzenlediği özel yetenekliler eğitimi ile ilgili herhangi bir kongre vs katıldınız mı?

Sonda soru 1: Üniversitelerin özel yetenekliler eğitimine ilişkin bir bilginiz var mı, sizce üniversitelerin nasıl bir katkısı oluyor. Neler yapıldığını biliyor musunuz? (seminer, kongre çalıştay, vs)

5.Ülkemizde kaç üniversitede özel yetenekliler öğretmenliği bölümü mevcut olduğunu biliyor musunuz?

Sonda soru 1: Özel yetenekliler eğitimlerinde şimdiye kadar özel yetenekliler öğretmeni ile çalıştınız mı? (evet/hayır)Yeterli buldunuz mu?

Sonda Soru 2: Sizce özel yetenekliler lisans eğitimi alan öğretmenler eğitim sistemi içerisinde nasıl değerlendirilebilir?

Sonda Soru 3: Özel Yetenekliler Öğretmenliği Bölünün Özel Eğitim Öğretmenliği olarak diğer özel eğitim öğretmenliği branşları ile birleştirilmesini doğru buluyor musunuz?

6. Milli Eğitim Bakanlığı'nın özel yetenekliler eğitimine dair üniversiteler ile iş birliği/eş güdüm içinde çalışmalar yapıp yapmadığını biliyor musunuz? Bilgilerinizi paylaşır mısınız?

7. Özel yeteneklilerin özellikleri, eğitimi ve ülke politikalarına ilişkin konularda bilgilenme faaliyetlerini ne sıklıkta ve hangi kaynaklardan yapıyorsunuz?

8. Başka Ülkelerin Özel yetenekliler alanındaki eğitim politikaları hakkındaki bilgilerinizi paylaşır mısınız?

9. Ülkemizde Özel yetenekli öğrencilere sağlanabilecek haklar ve ayrıcalıklar hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?

10. Ülkemizin ilerlemesi açısından özel yeteneklilere verilen eğitimin ne gibi katkıları olduğunu düşünüyorsunuz?

11. Özel yetenekliler eğitim politikamız ile ilgili önerileriniz nelerdir?

Ek 2: Görüşme Formu 2 (Öğretim Üyeleri)

1.Özel Yetenekli çocukların diğer çocuklardan ayrılan özellikleri hakkındaki düşüncelerinizden bahseder misiniz?

2. Özel Yetenekliler Öğretmenliği Bölümü veya Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümlerinin özel yetenekliler eğitimine katkısının olup olmadığı hakkında neler söyleyebilirsiniz?

3. Özel yetenekliler Öğretmenliği Bölümünün Özel Eğitim Öğretmenliği olarak diğer özel eğitim öğretmenliği branşları ile birleştirilmesi hakkındaki düşüncelerinizi paylaşır mısınız?

4. Akademisyenlerin seçimi, yetiştirilmesi ve mesleki gelişim süreci (hizmetiçi eğitimler/yurt dışı desteği/Ylsy) bu konudaki olanaklar hakkında ne düşünüyorsunuz?

5. Üniversitelerin düzenlediği özel yetenekliler eğitimi ile ilgili düzenlenen etkinliklerin alana katkısı hakkında neler düşünüyorsunuz?

Sonda soru 1: Sizce bu etkinliklerin nasıl bir katkısı oluyor. Akademisyenler için neler yapıldığını biliyor musunuz?

6. Özel yetenekliler Öğretmenliği Bölümünün Özel Eğitim Öğretmenliği olarak diğer özel eğitim öğretmenliği branşları ile birleştirilmesi hakkındaki yorumlarınızı paylaşır mısınız?

7. Milli eğitim bakanlığının özel yetenekliler eğitimine dair üniversiteler ile iş birliği/eş güdüm içerisinde çalışmasının ne gibi katkıları olacağını düşünüyorsunuz? Ne tür etkinlikler yapılabilir?

Sonda soru 1: İş birliği yaptığınız ya da eşgüdümlü çalıştığınız kurumlar hangileridir? (yoksa neden yok)

Sonda Soru 2: Siz bu iş birliğini gerekli görüyor musunuz?

Sonda Soru 3: Bu işbirliği için ne gibi etkinlikler yapılabilir?

8. Özel yeteneklilerin eğitim alabilecekleri MEB'e bağlı diğer kurumlar hakkındaki görüşleriniz paylaşır mısınız? Örneğin (okullar, ram, Bilim sanat merkezleri)

Sonda soru 1: Okullardaki destek eğitim sınıflarında özel yetenekli öğrenciler için ek etkinlikler ne zaman düzenlenmeye başlanmıştır ve nasıl bir BEP planı uygulandığını biliyor musunuz?

Sonda soru 2: RAM’larda özel yetenekli çocuklar için tanılama çalışmaları/kullanılan testleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

9. Özel yetenekli çocukların MEB’e bağlı eğitim aldıkları yer olan BİLSEMLeri özel yetenekli çocukların gelişimi açısından nasıl değerlendirdiğinizi paylaşır mısınız?

10. Özel yetenekliler alanındaki Milli Eğitim Bakanlığı’nın politikaları hakkındaki düşünceleriniz paylaşır mısınız?(eğitim/seminer)

11. Özel yeteneklilerin özellikleri, eğitimi ve ülke politikalarına ilişkin konularda bilgilendirme faaliyetlerini ne sıklıkta ve hangi kaynaklardan yapıyorsunuz?

12. Başka Ülkelerin Özel yetenekliler alanındaki eğitim politikaları hakkındaki bilgilerinizi paylaşır mısınız?

13. Ülkemizdeki Özel yetenekli öğrencilerin ne gibi haklar ya da ayrıcalıklar tanınması gerektiğini düşünüyorsunuz, bahseder misiniz?

14. Özel yeteneklilerin eğitiminin ülkemize ne gibi katkıları olacağından bahseder misiniz?

15. Özel yetenekliler eğitim politikamız ile ilgili genel tavsiyeleriniz nelerdir?